

Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun. Maci awoon nakobraar daaşa i Yetu abiiṅ adu adola kë akak naṭaşarul. Maci awo alon ṭi banjañan biki Yetu ajakun aji baya bado kaṭup Uṭup Ulil Unuura babot baṭooran pntuk pi banfiyaarun du dko di bakyahan. Maci aṭup ṭi ulibra wi jibi Yetu abukiin, na uko wi adolon ṭi umundu wi na uko wi ajakanun bañaan, na pkeṭ pi nul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup na bañaan na mntëṅ, ajeban bamaakal, adook ṅntaayi, ado iko itum maakan iñonarënaan ṭi kadun ki bañaan. Maci aṭup Uṭup Ulil Unuura wi pa bayiṭul bayuday kadiimanaan baka kë na manjoonan Yetu awoon nabuuran bañaan i baṭupar Naşibaṭi batarun aṭiiniyaan ṭi Ulibra wi Naşibaṭi, kë iko yi baṭupun ṭi a bti ji abi ado kabi, idolanaa. Ul awoon naşih ambiin awo i kabi. Uko mënt ukaan kë bañaan babi bawut katimul adola « Abuk Dayiṭ », ṭiki Dayiṭ abiiṅ awo naşih naweek i bañaan biki Itrayel, banwoon bañaan biki Naşibaṭi. Kë wi Yetu adoon adiiman bañaan biki Itrayel uko wi Pşih pi Naşibaṭi, baweek biki baka badoon apok pok Yetu. Wi Yetu akeṭun, badook baṭaşarul aneenan baka bakak baneej du dko dñehanaani di baka. Bukal kë başë wayşër ṭi umundu aṭup bañaan bti Uṭup Ulil Unuura.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pntaali pi Yetu na kabuka ki nul (1.1–2.23)

2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-12)
3. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (3.13-4.11)
4. Yetu aṭup uko unklun kabi, ajeban bamaakal, ado mlagre du Galilay (4.12-18.35)
5. Yetu apëna Galilay pya Yerutalem (19.1-20.34)
6. Kanëm kabaañsaani ki Yetu ʒi umundu wi, pwayëş pi bawayşulun na pkeṭul (21.1-27.66)
7. Yetu anaṭa ʒi pkeṭ (28.1-20)

Pntaali pi Yetu

¹ Pntaali pi Yetu Krittū, anwoon abab *Dayiṭ naşih abot awo abab *Abraham pii pi : ² Abraham abuk İtaak, İtaak abuk Yakob, Yakob abuk Yuda na babuk aşin*. ³ Yud abuk Peret na Tera. Tamar✧ awoon anin baka, Peret abukun Hetron, Hetron abuk Ram. ⁴ Ram abuk Aminadab, Aminadab abuk Naaton, Naaton abuk Falmon. ⁵ Falmon abuk Boot. Anin Boot awo Rahab✧. Boot abuk Obed. Anin Obed awo Rut✧. Obed abuk Yete ; ⁶ Yete abuk Dayiṭ naşih.

Dayiṭ abuk Falomon, anin Falomon abiiṅ awo ahar Uriye✧. ⁷ Falomon abuk Roboham, Roboham abuk Abiya, Abiya abuk Ataf. ⁸ Ataf abuk Yotafat, Yotafat abuk Yoram†, Yoram abuk Otıyat ; ⁹ Otıyat abuk Yohatam, Yohatam abuk Akat, Akat abuk Hetekiyat ; ¹⁰ Hetekiyat abuk Manate, Manate

---

* **1:2** Yuda na babuk aşin : Biinṭ iñeen na batëb biki bawo baweek biki kntaali ki İtrayel. ✧ **1:3** Natenan ʒi Ujuni 38.27-30. ✧ **1:5** Natenan ʒi Yotuwa 2. ✧ **1:5** Natenan ʒi Rut. ✧ **1:6** Natenan ʒi 2 Tamiyel 12. † **1:8** Yotafat abuk Yoram : Na manjoonan Yotafat awo ateem aşin Yoram.

abuk Amon, Amon abuk Yotiyat ; ¹¹ Yotiyat abuk Yekoniya na babuk ašin ƚi wal wi bamobuŋ bañaan biki *Itrayel ańooƚ uƚaak wi Babilon.

¹² Wi bamobuŋ bañaan biki Itrayel ayaanaan Babilon, Yekoniya abuk Falatiyel, Falatiyel abuk Torobabel. ¹³ Torobabel abuk Abiyud, Abiyud abuk Eliyakim, Eliyakim abuk Ator. ¹⁴ Ator abuk Tadok, Tadok abuk Akim. Akim abuk Eliyud, ¹⁵ Eliyud abuk Eleyatar, Eleyatar abuk Mathan, Mathan abuk Yakob‡. ¹⁶ Yakob abuk Yotef, ayin *Mariya, ambukuŋ Yetu i bajaan badu Krittu.

¹⁷ Iwuun injunuŋ du Abraham te Dayiƚ iwo ińeen na ibaakër ; injunuŋ du Dayiƚ te wal wi bamobuŋ bayuday ayaanaan Babilon, iwo iwuun ińeen na ibaakër, injunnuŋ du wi bamobnuŋ baka ayaanaan Babilon te ubuka Krittu, iwo iwuun ińeen na ibaakër.

Kabuka ki Yetu (Luk 2.1-7)

¹⁸ Yetu abuka hënk : Mariya anin ajokar na Yotef. Kë, wi bawoon baandobi niimar, kë Uhaaş wi Naşıbaƚi uşë do kë Mariya awo na kayiŋ. ¹⁹ Yotef anjokuluŋ, anwoon ñiiniŋ natool abot awo aanŋal ppeeta ƚi kadun ki bañaan, aji ƚi uşalul agar baniw na a bë aankƚup bañaan. ²⁰ Jibi awoon na uşal wan, kë uwanjuƚ wi Ajugun ulon uşë pën awinana ƚi ŋƚaafi aji na a : « Yotef, abuk Dayiƚ, kkali pyeenk Mariya du katohu, awo aharu. Uhaaş wi Naşıbaƚi ukaan kë awo na kayiŋ. ²¹ Aluŋ kabuk napoƚ ñiiniŋ,

---

‡ **1:15** Kajunna ƚi Torobabel te Yakob, Maci alut iwuun itum.

i iktuun katim ki Yetu[§], tiki ul aklun kabuuran pntaali pi nul ti ipekadu yi pa. »

²² Iko mēnt bti iyuu j kē uko wi Ajugun abiiñ aṭup aṭēpna ti *naṭuparul idolanaa, aji : ²³ « *Ñaaṭ an-woon aamme ñiint alun kawo na kayiñ, kabuk napoṭ ñiint, balun kaṭu'a katim ki Emanuwel* »[☆] uwoon: « Naṣibaṭi awo ti ptoofun. »

²⁴ Wi Yotef atenun, ado jibi uwanjuṭ ujakulun: ajej Mariya kē awo aharul ²⁵ aṣē wo aanwinar na a kē adoo buk napoṭ ñiint i aṭuun katim ki Yetu.

2

Bayaant banwoonun umayar unuur babi pwin Yetu

¹ Yetu abuka du ubeeka wi *Betleyem du utaak wi *Yuda, ti wal wi *Herod awoon naṣih. Ti wal mēnt wun, kē biint bame njah baṣē pēnna umayar unuur aban ti Yerutaalem, ² aṣē hepar aji : « Tuñ di di Naṣih i bayuday ambukiin awoon ba? Nwin ujah wi nul du utaak wi nun, aṣē bi pdēmana. »

³ Wi Herod naṣih atiinkun uko wañ, ayewlaa ukaan kē bañaan biki Yerutalem bti bakak ayewla.

⁴ Ado *baṭeñan baweek na *bajukan Bgah bti kē bayiti, aṣē hepar baka dko di *Krittu awoon i kabuknaana. ⁵ Kē bateema aji : « Du Betleyem du utaak wi Yuda, wañ wi wi *Naṭupar Naṣibaṭi apiitun:

⁶ “*Iwi Betleyem, mboṣ mi utaak wi Yuda*

*mēnt iwoon ufēṭ umpoṭēṭaanun ti Yuda ;
ti iwi di naṣih akpēnnun*

ul akwoon nayafan i Itrayel, pntaali pi naan.”[☆] »

§ 1:21 Yetu : dawoon: « Ajugun abuuran. » ☆ 1:23 Itayi 7.14.

☆ 2:6 Mike 5.2.

7 Wal mēnt̄ kē Herod ašē bop adu biint̄ bame njah, ado kē baṭupa bnuura wal wi ujah ujaan̄ upēn.
 8 Wi wi ašaan̄ ado baka kē baya du Betleyem, aji na baka : « Nayaan nahepar bnuura ṭi uko wi napoṭ mēnt̄, woli naya wina, nabi kaṭupēn, nhilna kak nya ndēmana. » 9 Wi naših ajakuṅ haṅ, kē bašē ya ; wi wi ujah wi babiin̄ awin ušaan̄ apēn, awo ṭi kadun ki baka, te adoo ya aṭaan̄ na dko di napoṭ awoon̄ ašē naṭ. 10 Wi bawinuṅ ujah ašē lilan maakan. 11 Baneej ṭi katoh, awin napoṭ na Mariya anin, ašē ṅup adēmana. Bahaabēš wal mēnt̄ ṅmañ ṅi baka apēnan da uwuuru, na mnkulan*, na ukēra ujuṅ ulil pṭēkēñ, aṭena. 12 Kē Našibaṭi ašē diiman baka ṭi ṅṭaafi kē baanwo i kakak du Herod, wi wi bašaan̄ aṭēpna bgah blon̄ akak utaak wi baka.

Yotef na aharul baṭi na abuk baka aya Ejiptu

13 Wi biint̄ bame njah bayaan̄, kē uwanjuṭ wi Ajugun ušē pēn awinana ṭi ṅṭaafi ṭi kadun ki Yotef aji na a : « Naṭiin, ijej napoṭ na anin, naṭi naya Ejiptu, iṭo da te wal wi nji kabiin̄ kaṭupu, ṭiki Herod abi kado karab napoṭ pa pfiṅa. » 14 Kē Yotef anaṭa na utejan, ajej napoṭ na anin kē baya Ejiptu. 15 Baya ṭo da te wal wi *Herod akeṭuṅ. Uko mēnt̄ uyuuṅ kē uko wi Ajugun abiin̄ aṭup aṭēpna ṭi *naṭuparul udolana : « *Du Ejiptu di di nduunuṅ abuk naan* »✧

16 Wi Herod ammeen̄ kē bame njah baguura, adeebaṭ maakan. Ayil wal mēnt̄ du Betleyem na ṭi ṅfēṭ ṅanñogun̄ da bṭi aji bafiṅ bapoṭ biint̄ bṭi banwoon̄ baampel ṅšubal ṅṭēb, ṭiki bame njah

---

* **2:11** Mnkulan : Manwo pñaaṅ pi mnko, pi bajaan̄ bakayan. Udu wi pa ulil pṭēkēñ. Pñaaṅ mēnt̄ patam maakan. ✧ **2:15** Hotey 11.1.

baɕupa wal wi napoɕ abukiinj. ¹⁷ Hënk di di uko wi Yeremiya Naɕupar Naɕibaɕi abiiñ aɕup udolaniinj:

¹⁸ « *Pdiim pi ñaaɕ alonɕ patiinkana du ubeeka wi Rama,*
ɲwooni na mnɕëg mweek :

Rakel akwooniirunɕ babukul ;

aɕë nooran pyompan,

ɕiki bakeɕi. »[☆]

Yotef awoona Ejiptu abi afëɕ ɕi Nataret

¹⁹ Wi *Herod akeɕun, kë uwanjuɕ wi Ajugun uɕë pën awinana ɕi kadun ki Yotef ɕi ɲɕaafi du Ejiptu.

²⁰ Uji na a : « Naɕiin, ijej napoɕ na anin, nakak uɕaak wi *Itrayel : banɲaluɲ pfiɲ napoɕ bakeɕi. » ²¹ Kë

Yotef anaɕa ajej napoɕ na anin, akak Itrayel. ²² Kë wi ameen kë *Arkelayut ahiijuɲ uɕaak wi *Yuda wi

Herod aɕin akeɕun, kë aɕë ɕi pya da. Naɕibaɕi ayuuja ɕi ɲɕaafi kë awo i kaya uɕaak wi *Galilay†. ²³ Aya

afëɕ du ubeeka ulonɕ wi bajaanɕ badu *Nataret, hënk uko wi *baɕupar Naɕibaɕi bajakuɲ udolanaa : « *Alun*

kadu'ana ñiinj i Nataret. »

3

Yowan Nabattaar aji na bañaanɕ bawut pjuban
baɕëlëɕ ɲbida

(Markuɕ 1.1-8; Luk 3.1-18; Yowan 1.19-28)

¹ Wi ɲɕubal ɲɕum ɲaɕëpuɲ, kë *Yowan Nabattaar aɕë pën awinana, aɕup du *pndiiɕ pi *Yuda ² aji na

bañaanɕ : « Nawutan pjuban, naɕëlëɕ ɲbida, ɕiki *Pɕih pi Baɕi pañogi. » ³ Uko wi nul wi wi *Itayi *Naɕupar

Naɕibaɕi aɕiiniyaanunɕ aji :

« Pdiim plonɕ pahuuran du pndiiɕ aji :

[☆] **2:18** Yeremiya 31.15. † **2:22** Uɕaak wi Galilay : Dul di di aɕa Arkelayut awoonɕ naɕih.

“*Nabomaan bgah bi Ajugun aklun katëpna,
nadolana ilël itool.*” »[☆]

⁴ Yowan awohara kamişa ki babomanuñ na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aşë tan katël ti blank ; aji de nguul na mnob. ⁵ Wal mënṭ kë bañaan biki ubeeka wi Yerutaalem na utaak wi Yuda bti, na utaak wi bdëk bi Yordan bti başë ya du a. ⁶ Baji babi kaṭup ipekadu yi baka kaşë do *babattaar baka ti bdëk bi Yordan.

⁷ Wi Yowan awinuñ kë *bafaritay na *bataduk batum kë bakbi pyeenk batitmu ti a, kë aşë ji na baka : « An, nawo pntuni pi nṣfunan! In ahoopaṭanañ aji naṭi udeeb wi Naşibaṭi unkmbiin ba? ⁸ Nadoon kado keeri iko inkyuunuñ kë nawut pjuban abot aṭëlëş nḃida. ⁹ Nawutan kaşal kaji : “Nwo biki pşini pi Abraham!” Dṭupan, Naşibaṭi ahilan kakakan mnlaak mi babuk Abraham. ¹⁰ Ptibi padobi bëkan bëkan ti mnko uṭeeh, bko banwoon baankbuk mnko mnuura bafal kafël du bdoo.

¹¹ « Nji, dji kabattaaran na meel kadiimanaan kë nawut pjuban aṭëlëş nḃida ; kë anşaañ abi ti kafet naan aşë dem apelen maakan, mëndoo ñoom ñoom kamëbana işapaat ; ul aluñ kabattaaran na Uhaaş wi Naşibaṭi na bdoo. ¹² Awo na kajeṭ ti iñen, aweey kapaṭëş ptiiñ na plëfar. Aya katoor ptiiñ ti pnkuti kaşë kafël plëfar du bdoo banwoon baankjëmşa. »

*Batitmu bi Yetu
(Markut 1.9-11; Luk 3.21-22)*

¹³ Wal mënṭ kë Yetu aşë pënna utaak wi *Galilay, abi bdëk bi Yordan, *Yowan ahilna abattaara. ¹⁴ Kë Yowan aşë pok, aji na a : « Nji dwoon kayeenkna batitmu ti iwi, kë işë bi ti nji! » ¹⁵ Kë Yetu aşë teema

☆ 3:3 İtayi 40.3.

aji : « Duni idinan uko mēnt. Aa, hēnk di di ηwoon i kado uko bti wi Naşibaţi analuη. » Kē Yowan adinanii. ¹⁶ Wi Yetu ayeenkaη yeenk batitmu apēn ti meel, kē baţi başē haabēşa ti dko mēnt. Awin *Uhaaş wi Naşibaţi kē uwala ti a ji ubalab ufaatal. ¹⁷ Kē pdiim plon paşē pēnna baţi aji : « Iwi iwoon abuk naan, dŋalu maakan, dmaganu. »

4

Untaayi Uweek ula pguur Yetu du pndiiş (Marku 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Wi Yetu apēnaη pēn du meel kē Uhaaş wi Naşibaţi uşē ņooŋa du *pndiiş, kē *Untaayi Uweek ukdo na pguura ado buŋaan. ² Aŋo ηnuur na ηtejan iŋeen ηbaakēr bē aandee, wi ηaŋēpuη, kē ubon uşē de'a. ³ *Naguuru kē aşē ņoga aji : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, jakan na mŋlaak mi mankak ipoom. » ⁴ Kē ateema aji : « Upiitana aji :

*“Mēnt uko ude ŋañ umēbanuη ubida wi ņaan
ηŋup bti ηankpēnuη ti mntum mi Naşibaţi ηa.”* ✧ »

⁵ Kē Untaayi Uweek ukak aŋooŋa du Yerutalem ubeeka uyimanaan, apayana du bŋuk bi *Katoη Kaweek ki Naşibaţi duuŋ ⁶ aşē ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, klut kajot. Kē hēnk di di upiituη ti Ulibra wi Naşibaţi aji :

*“Kē Naşibaţi aluη kaji na ηwanjuŋ ηi nul
ηajeju ti iŋen*

kati ihubta ti plaak plon.” ✧ »

⁷ Kē Yetu aji na wa : « Ukak apiitana aji :
*“Inwo kado katen me Ajugun Naşibaţi i nu ahinan
pdo uko wi ajakuη.”* ✧ »

✧ 4:4 Pleşan 8.3. ✧ 4:6 Kaŋaam 91.11-12. ✧ 4:7 Pleşan 6.16.

8 Untaayi ukak apayana du pnkuṅ plonṅ pweek maakan ašë diimana ṅtaak bti ṅi umundu na mndëm mi ṅa, 9 ašë ji na a : « Dwulu iko yi bti woli iṅup adëmanaan. » 10 Wal mënṅ kē Yetu ašë ji na wa : «*Fatana, tēpan iya! Upiitana aji :

*“Ajugun, Našibaṅi i nu ṅaṅ i iwoonṅ kadëman,
kë ul ṅaṅ i iwoonṅ kado kalempar.”*✧ »

11 Wi wi untaayi ušaaṅ aya aduka. Kë ṅwanjut ṅašë bi aṅoga, alempara.

Yetu awuṅša akak Galilay

(Markut 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Baṅup Yetu aji bawat *Yowan nabattaar ukal-abuṅ. Wi atiinkuṅ uko waṅ, awuṅša wal mënṅ akak du uṅtaak wi *Galilay. 13 Apën du ubeeka wi *Naṅaret aya afëṅ du wi Kapernawum. Uwo du kabaṅ ki bdëk, kaṅog ṅtaak ṅi Fabulon na Nef-taliya. 14 Uko mënṅ uyuuj kē uko wi *Itayi *Naṅupar Našibaṅi abiinṅ aṅup udolanaa :

15 « *An, ṅtaak ṅi Fabulon na Nef-taliya,
naṅṅogunṅ bdëk bi Galilay du plut pi Yordan,
nanwoonṅ du Galilay di banwoonṅ baanwo bayu-
day bafëṅ!*

16 *Pntaali panwoonṅ ṅi bdëm
pawin bjeehi bweek,*

bjeehi bweek bapën

*ajeehan baṅaaṅ banwoonṅ du dko di bdëm bi
pkeṅ. »*✧

17 Wal mënṅaṅ waṅ kē Yetu ašë jun pjukan aji : « Nawutan pjuban, naṅëlëṅ ṅbida, ṅiki *Pših pi Našibaṅi paṅog pii pi. »

✧ 4:10 Plešan 6.13. ✧ 4:16 Itayi 9.1-2.

*Yetu adu baťaşarul babaakër bateek
(Markut 1.16-20; Luk 5.1-11)*

¹⁸ Unuur ulonj, Yetu apoş ți kabanj ki *bdëk bi Galilay, aşë win biinț batëb banťaaruñ, Fimon andu'aniñ Piyeer, na Andre, kē bakfël bridiya du bdëk, bawo batuh. ¹⁹ Aji na baka : « Naťaşaan, dkakanan batuh bañaan. » ²⁰ Ți dko mēntj kē babi duk duk iridiya, aťaşa.

²¹ Aya alow btiışu akak awin batëb banťaaruñ, *Yakob na *Yowan babak ñiinț alonj anwoonj katim ki Febede. Bawo ți bțeem na aşin baka, awo ți pboman iridiya, kē aşë du baka. ²² Ți dko mēntj, kē baduk aşin baka na bțeem, aťaşa.

*Yetu ajukan akuț ajeban bañaan
(Markut 1.39; Luk 4.44; 6.17-18)*

²³ Yetu aji ñaay na utaak wi *Galilay bti kajukan ți itoh iñehanaani, kabot kațup *Uțup Ulil Unuura wi *Pşih pi Bați, kajeban mmaak bti na pțakēm bti ți bañaan. ²⁴ Katimul kapēnala ți utaak wi Firi bti, kē başë ji bațija bamaakal bti na biki iko ilonj iknooranuj: banwoonj na ņntaayi, bankjotunj kako, na banyojunj iñeen na ihoț kē aji jeban baka. ²⁵ Bañaan batum maakan baji babi kaťaşa, kawoona Galilay, utaak wi Nbeeka Iñeen, ubeeka wi Yerutalem na utaak wi *Yuda bti na utaak unwoonj du plut pi Yordan.

5

*Pjukan du Pnkunj
(Luk 6.20-23)*

¹ Wi Yetu awinun bañaan batum aşë paya du pnkun, aþo. Baþaşarul babi aþoga, ² k  aşë jun pjukan baka aji :

³ « Bañaan bannumiin Naþibaþi  i  haaş  i baka banuurand ni
 iki *P ih pi Baþi pawo pi baka.

⁴ Bañaan banwoon  i  wooni banuurand ni
 iki Naþibaþi alun kayompan baka!

⁵ Bañaan banjoobun bkow banuurand ni
 iki umundu b i alun kawo wi baka.

⁶ Bañaan banklaan pdo iko yi Naþibaþi ajakun na  haaş  i baka b i, banuurand ni
 iki Naþibaþi alun kawul baka kak şan uko wi baklaan.

⁷ Bañaan bank agiin banuurand ni,
 iki Naþibaþi alun ka aga baka.

⁸ Bañaan banwoon na  haaş  jint, banuurand ni
 iki balun kawin Naþibaþi.

⁹ Bañaan bank ijun b iinkar banuurand ni
 iki Naþibaþi alun kaji bawo babukul.

¹⁰ Bañaan biki bakhajanun aji baþaş Naþibaþi, banuurand ni,
 iki P ih pi Baþi pawo pi baka.

¹¹ « Nanuurand ni woli babean, ahajanan, a iland ran  iki naji naþaş n. ¹² Nalilaan, nawo  i mntan,  iki baluk bweek bayoonkan du baþi. Naleşan k  h nk di bahajanun kak *baþupar Naþibaþi biki  fa.

*Pnam na bjeehi bi umundu
(Markut 9.50; Luk 14.34-35)*

¹³ Yetu akak aji : « Nawo pnam pi umundu. K  pnam paş  doona we woli payaşı ba? Nahilan

kakakan kataabare ki pa i? Pawaan udooni, paji pafël du bdig, bañaan kapoš pa.

¹⁴ « Nawo bjeehi bi umundu ji ubeeka unwoon du pnkuñ duuṭ wi bañaan bti bajaan bawin.

¹⁵ Ñaan aanji tehan unkaniya kaşë fët wa na kakana! Ñaan aji t̄ep t̄ep kaṭu wa du bko duuṭ ujeehan bañaan bti banwoon ṭi katoh. ¹⁶ Hënk, nawo kawut udo wi nan unuura udo kajeehan ji unkaniya pa bañaan bti bawin, andolon ahilna adëman Naşibaṭi Aşinan anwoon du baṭi. »

Pjukan ṭi uko wi Bgah bi Moyit

¹⁷ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kaşal kaji dbi bi pba na *Bgah bi Moyit, na uko wi *baṭupar Naşibaṭi bajakuñ. Mëmbi bi ppënan wa, dbi bi uko mënṭ uhilna udolana. ¹⁸ Dṭupan, manjoonan ma : Ji mboş na baṭi ṇado kaba, nin uko umpoṭëṭaanuñ ṭi Bgah uunkpën bë iko yi bajakuñ bti iindolanaa. ¹⁹ Hënk di uwoon, ñaan anwoon aankṭaş uko umpoṭëṭaanuñ ṭi iko yi Bgah bajakuñ, aşë jukan bañaan bado ji a, uñ mënṭan akwoonuñ ampoṭëṭaanuñ du *Pşih pi Baṭi. Kë anşaan ado iko yi Bgah bajakuñ akuṭ ajukan ya bañaan, uñ mënṭan aluñ kawo naweek du Pşih pi Baṭi. ²⁰ Dṭupan, woli naanṭaş uko wi Naşibaṭi apel *bajukan Bgah na *bafaritay, naankhil pneej du Pşih pi Baṭi. »

Pjukan ṭi uko wi udeeb

(Markut 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ Yetu akak aṭiini aji : « Natiink uko wi bajakuñ na bateeman ṭfa : “*Iinkfiñ ñaan*”[✧]; ñaan ankfiñuñ atënṭul aya kahepna du uruha. ²² Kë nji nşë ṭupan

✧ 5:21 Ppën 20.13.

: Ñaañ andeebaṭëruñ atëñṭul aluñ kateem ṭi uko wañ du nawayëş. Ñaañ anjakuñ na atëñṭul awo nayila aluñ kahepna ṭi uko wañ du *uruha uweek. Ñaañ anjakuñ na atëñṭul awo nawaañ udooni awo i kafëlana du bdoo bi infernu. ²³ Keeri woli iya pdo bṭeñan du *bliit bi mngur pa Naşibaṭi, aşë leş kē atëñṭu adeebaṭëru, ²⁴ dukan iko yi ibiinaanuñ ṭi kadun ki bliit bi mngur idun iya ikak ṭi plooman na atëñṭu, işë iwugşa ikak ibi iwul Naşibaṭi bṭeñan bi nu.

²⁵ « Woli itool pya uruha na ñaañ i nakaan uhok, taraan ikak ṭi plooman na a, wi nahojun ṭi bgah, ji abi añooṭu du nawayëş, nawayëş aji na nalem-parul awatu ukalabuş. ²⁶ Dṭuppu, manjoonan ma : İinkpën da bē iinluk uko wi iṭeeṭun te du pataka pbaañşaani. »

Pjukan ṭi uko pjuban pi piinṭ
(Maci 18.8-9; Marku 9.43,47-48)

²⁷ Yetu akak aji : « Natiink uko wi bajakuñ na bateeman ṭfa : “İinkpiinṭ na ahar ñaañ.” » ²⁸ Nji kē nşë ṭupan : Ñaañ antenuñ ahar ñaañ na uşal wi ppiinṭ na a, adobi piinṭ piinṭ na a ṭi uşalul. ²⁹ Woli pkëş pi nu pdeenu paṭu'u ijuban, lookşën pa ifël du kalowan : uhokan iwaan dko dlooman di uleefu kē di ifëlana du infernu na uleefu bti. ³⁰ Kē woli kañen kadeenu ki nu kaṭu'u pjuban, falan ka ifël du kalowan : uhokan iwaan dko dlooman di uleefu kē di ifëlana du infernu na uleefu bti.

³¹ « Ulibra wi Naşibaṭi ukak aji : “Ñaañ ankdookuñ aharul awo kawula kakaarta kankyuujun kē bniim babaa.” » ³² Kē nji nşë ṭupan : Ñaañ andookun

aharul anwoon aampiint na nin ñaañ aloñ nam-paṭi aṭu aharul mēnt pjuban pi piint woli aniimar na ñiint aloñ ; kē ñaañ anniimun ñaaṭ i badookun ṭi bniim, ajuban pjuban pi piint. »

Pjukan ṭi uko wi pmehna

³³ Yetu akak ajukan aji : « Nakak atiink kak uko wi bajakun na bateemun : Iinkgar pmehna pi nu, iwo kado uko wi ihoñun ṭi kadun ki Aju-gun[☆]. ³⁴ Kē nji nṣē jakan nawutan kamehna nin : nawutan kamehna ṭi baṭi, ṭiki dul di di Naṣibaṭi ajaan aṭo kaṣihna ; ³⁵ nawutan kamehna ṭi mboṣ ṭiki manwoon dko dpafni ihoṭ di nul ; nakmehna ṭi Yerutaalem, ṭiki dawoon ubeeka wi *Andēmun Maakan. ³⁶ Kmehna kak ṭi bkowu, ṭiki iinhina kakakan kawel kaḷoolan ki ba kakak kafaat kēme kajēn. ³⁷ Pdinan pi nan pawoon pdinan na man-joonan, kē ppok pi nan pawoon ppok na man-joonan. Uko umpafun ṭi ṇṭup mēnt uwoona du *Untaayi Uweek.* »

Pjukan ṭi uko wi plukan

³⁸ Yetu akak aji na baka : « Naṭiink uko wi bajakun ṭfa : “Woli ñaañ alookṣu pkēṣ ; lookṣana pi nul, woli akitu pñiñ, kitana pi nul.[☆]” ³⁹ Kē nji nṣē jakan, nawutan kaneenan uleefan ñaañ anjalun pdolan buṭaan. Naṭēpēn ṭēp nadoki woli ñaañ akobu kañen ṭi kajeem kadeenu, kdeka kundu. ⁴⁰ Woli anjal pñooṭu uruha kayeenknu kamiṣa, doon iwula kak bayeti bi nu. ⁴¹ Woli ñaañ aṭu'u ppoṣ dko dan-lowun, poṣan na a dko dampelun dko mēnt ṇyaaṣ

☆ **5:33** Bgah 19.12; Mnṫēn 30.3; Pleṣan 23.22-24. * **5:37** Untaayi Uweek kēme : “buṭaan”. ☆ **5:38** Ppēn 21.24; Bgah 24.20; Pleṣan 19.21.

ɲtëb. ⁴² Woli ñaaɲ añehanu, ɲenana ; woli ñaaɲ aɲal pɲeeɲu, wutan kadeka feɲ. »

Naɲalan baɲooradan
(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ Yetu akak ajukan aji : « Naɲiink uko wi ba-jakuɲ ɲfa : “*Naɲalan atëɲɲu*✧ ipok naɲooradu.” ⁴⁴ Kë nji nɲë jakan : Naɲalan baɲooradan nakuɲ nañehandër bankfëpanaɲ Naɲibaɲi awul baka bnuura, nado kado bampokanaɲ bnuura. Nakaan nado kañehan Naɲibaɲi pa bankɲupuɲ uko wi nan buɲaan, pa bankhajananaɲ. ⁴⁵ Nadiiman hënk, kë nawo babuk Naɲibaɲi Aɲinan anwoon du baɲi. Ul andoon bnuur kë baktër pa bado buɲaan na bado bnuura, abot ado uɲbal kë ukjot ɲi baɲool na ɲi banwoon baanwo baɲool. ⁴⁶ Woli naɲal banɲalanaɲ ɲaɲ, ubeeb uhoɲ wi wi nakaan ba? Bakobraar daaɲa badoo ji bado haɲ. ⁴⁷ Woli bayiɲan ɲaɲ biki najaɲ nawul mboɲ, nado uko uloɲ undëmuɲ i? Banwoon baanfiyaar Naɲibaɲi badoo ji bado haɲ. ⁴⁸ Nawoon bajinɲ baɲool jibi Aɲinan anwoon du baɲi awoon najinɲ naɲool ɲi iko bti. »

6

Pjukan ɲi uko wi pɲënk banwaanɲuɲ

¹ Yetu akak aji na baka : « Naɲaafaraan kayuuɲ ɲi kadun ki bañaaɲ kë naɲaɲ uko wi Naɲibaɲi ajakuɲ kahilna ɲaɲ kawinana ɲi baka. Woli nado haɲ naankluɲ kayeenk baluk bi Aɲinan anwoon baɲi. ² Woli iɲënk keeri ñaaɲ anwaanɲuɲ, wutan kado kapiitar. Hënk di balagare bajaɲ bado du *itoh iñehanaani na du igah, bañaaɲ bahilna bado

---

✧ 5:43 Bgah 19.18.

kadëman baka. Na manjoonan, dɔɔpan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ³ Kë iwi, woli itënk ñaaŋ anwaanɔŋ, kañenu kamayu kaanwo kame uko wi kadeenu kawulun, ⁴ uɔen wi nu uhilna uwo uunkmeetaana. Woli ido haŋ, Naşibaŋi Şaaş anjaan awin iko yi bañaan bawoon baanji bawin, alun kaluku. »

*Pjukan ŋi uko wi pñehan Naşibaŋi
(Luk 11.2-4)*

⁵ Yetu akak ajukan aji : « Kë woli nañehan Naşibaŋi, nawutan kado ji balagare : woli bañehan Naşibaŋi, baji baŋal kanaŋ du *itoh iñehanaani na du ŋpaŋ bgah bañaan bahilna bawin baka. Dɔɔpan, na manjoonan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ⁶ Kë iwi, woli iñehan Naşibaŋi, neejan du meet di nu, idët bgah, iñehan Naşibaŋi Şaaş, awo da na iwi ŋañ. Şaaş anjaan awin iko yi bañaan bawoon baanji bawin, alun kaluku.

⁷ « Woli nañehan Naşibaŋi, nawutan kado kaɔup iko itum kakalëş ji banwoon baanfiyaar Naşibaŋi : başal aji woli batum bɔup, Naşibaŋi katiink baka. ⁸ Nawutan kado ji baka, Aşinan ame bnuura uko wi nanumiin ji nabi nado kahepara wa.

⁹ « An, keeri, woli nañehan Naşibaŋi najaan naji :

Aşinun inwoon du baŋi,
bañaan bti badinan kë iyamani,

¹⁰ pşihu pabi,
uko wi injalun udolana
ŋi mboş ji du baŋi.

¹¹ ŋenun nŋa uko ude wi ŋnumiin.

¹² Miirun pjuban pi nun
jibi un ŋkaan aji ŋmiir banjubanun un.

13 Kwutun ɲdo buɕaan woli baguurun
 iŕe ibuuranun ɕi *Untaayi Uweek.*
 [Iwoon ajug pŕih, mnhina, na *mndem te mnɕo.
 Uwo haɲ.]

14 « Enhen, woli namiir baɲaan banjubananaɲ,
 Aŕinan anwoon baɕi akak kamiiran ; 15 kē
 woli naanji namiir banjubananaɲ, Aŕinan kak
 aankmiir pjuban pi nan. »

Pjukan ɕi uko wi pyiman

16 Yetu akak aji na baka : « Woli nayimani,
 nawutan kajooɕan jibi balagare bajaan bado : baji
 baɕoɲaran kaara, baɲaan bahilna bawin kē bayi-
 mani. Na manjooanan, dɕupan, badobi yeenk yeenk
 baluk bi baka. 17 Kē iwi, woli iyiman, kēran
 uleef na ukera ulil pɕekēɲ ibot iɲow kēŕ, 18 baɲaan
 bawutna kame kē iyimani, Naŕibaɕi ŕaaŕ ɕaɲ an-
 woon da aji win iko immeniin, amee. ŕaaŕ anjaan
 awin iko yi baɲaan bawoon baanji bawin alun
 kaluku. »

Pyok pi baɕi

(Luk 12.33-34)

19 Yetu akak aɕiini aji : « Nawutan kado kala pyok
 ɕi umundu wi, wi ɲbob na ɲjof ɲajaan ɲatok iko, wi
 bakiiɲ bajaan bajip. 20 Naɕepēn ɕep nado kala pyok
 pi baɕi, banwoon baanwo na ɲbob na ɲjof ɲanktoki
 bka bi nan, bawoon baanwo na bakiiɲ bankjipi.
 21 Dko di bka bi nu bawoon, dul di di kaɕeb ki nu
 kakwoon. »

Pkēŕ pawoon bjeehi bi uleef

(Luk 11.34-36)

---

* **6:13** Untaayi Uweek kēme : “buɕaan”.

²² Yetu akak aji : « Këş kawoon unkania wi uleef ; woli këşu kawo kjeb, uleefu bti uwo ʒi bjeehi. ²³ Kë woli këşu kafëli, uleefu bti uwo ʒi bdëm. Woli bjeehi banwoon ʒi iwi bawo bdëm, ikeer awo ʒi bdëm bweek! »

Naşibaţi na itaka
(Luk 16.13)

²⁴ Kë Yetu akak aji : « Nin ñaan aanhil kalem-par başih batëb : apok alon kaçal undu, këme amëban alon, kaşë beeh undu. Naanhinan kalem-par Naşibaţi kabot kalempar itaka. »

Nahaţan Naşibaţi
(Luk 12.22-31)

²⁵ Yetu akak ajukan aji : « Uko waş ukaan kë njakan, nawut kaţaaŋ uko ude [na udaan] wi nan-umiin pa ubida, këme iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan. Ubida uumpel uko ude i? Kë uleef, uumpel imişa i? ²⁶ Natenan ŋkat: ŋaanji ŋatepi, ŋaanji ŋakit, ŋaanji ŋahank ʒi inkuti, kë Aşinan anwoon baţi aşë ji wul ŋa uko ude! Mënt an napelun ŋa i? ²⁷ Ahoŋ ʒi an ahilanun ʒi manţaaŋ kahoţalëş unuur uloolan ʒań ʒi ubida wi nul? ²⁸ Kë we uwoon pţaaŋ uko uwohara? Natenan iţeeń yi ugoŋ wi uţeeh jibi ijaan idëm : iinji ilemp, iinji işiir. ²⁹ Kë nşë jakan, Falomon naşih, ʒi pdëm pi nul bti, aambaan kańëgi'aara ji kalon ʒi ya. ³⁰ Ujaagal uwo nţa du uţeeh, faan balun bafël wa du bdoo, kë Naşibaţi aşë ji wohanana wohanana wa iko inuura. An, nanwoon naanfiyaar akëşan, nameen na man-joonan kë alun kawoharënan kak kapelan. ³¹ An kak, nakhaajala, nakbi kaduka duka ʒi pla uko ude këme uko udaan, këme uko uwohara. ³² Iko

yaŋ yi yi banwoon baanfiyaar Naşibaţi bajaan babi wo wo ƚi bla, k  an, Aşinan anwoon du baţi ame k  nanuma iko m nt  ti. ³³ Nawo i kaţ p   p duna kala pneej du P ih pi nul na pdo uko wi ajakuŋ uwo utool, kaş  kayeenk kak iko m nt  ti. ³⁴ Nawutan keeri ka aaf uko wi faan : faan dawo di Naşibaţi. Unuur unjin i na unoor wi wa. »

7

Nawutan kado katen bu aan di bat n an

¹ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kabi kaduka duka  i pten bu aan bi bat n an, Naşibaţi awutna katen bi nan. ² Jibi naktenuŋ bat n an, h nk di di Naşibaţi akluŋ katenan ; k  kaniibi ki nakniibnuŋ, kul ki ki bakluŋ kaniibnan. ³ Ibaa tenar we kat mal kanwoon  i pk ş pi at n tu, aş  duk pmul panwoon  i pi nu? We ukaan ba? ⁴ Hum di di ihinanuŋ ka i na at n tu, “ayit naan, biin mp nanu kat mal  i pk ş” aş  duk pmul panwoon  i pi nu? ⁵ Iwi nataaki, duni ip nan pmul panwoon  i pk ş pi nu! Woli ip nan pa kbaa hil kawin bnuura, kap nan kat mal kanwoon  i pk ş pi at n tu!

⁶ « Nakwul ŋbuş uko unyimanuŋ, ka i ŋakakaran ŋadam ; nakf l wuuru wi nan  i iho  yi ŋkuma ka i ŋabi ŋapoş poşan wa. »

Na ehaan Naşibaţi Aşinan (Luk 11.9-13)

⁷ Yetu akak ajukan aji : « Na ehaan, naluŋ kayeenk, nalaan, naluŋ kawin, nakob kobaan, baluŋ kahaab şan. ⁸ H nk di uwoon,  naan a  nehanuŋ aka, anklaan awin ; k  ankob kobanuŋ, ba-haab şa.

⁹ « Ahoŋ ʒi an i i abukul akñehanuŋ kapoom ašë wula plaak? ¹⁰ Këme añehana uʒëb ašë wula upula ba? ¹¹ Woli an nandoon awo bado buʒaan name pwul babukan iko inuura, našalanuŋ nyaaš hum ʒi ʒi Ašinan i baʒi ahilanuŋ kaʒen bankñehanuluŋ iko inuura?

¹² Kë hënk di di nawoon kado bañaan uko bti wi naʒaluŋ badolan. Uko waŋ wi wi *Bgah bi Moyit na *baʒupar Našibaʒi bajukanuŋ. »

Plëman pamminiŋuŋ
(Luk 13.24)

¹³ Yetu aʒiini na baka aji : « Natamaan naneejna plëman pamminiŋuŋ. Plëman na bgahinjaan iñoot ñaan du dko di akyaan katoknaana ihaani, kë batum baji baʒëpna ya. ¹⁴ Kë plëman na bgah inšaan aji iñoot ñaan du dko di akkaani ubida išë min, kë bañaan bantiinku bajaan bawin ya kaʒëpna ya.

¹⁵ « Nalipariin bandaarun aji bawo *baʒupar Našibaʒi. Baji babi ʒi an kawo ʒi ʒi ʒi kaneel ašë wo du ʒhaaš ʒi baka ʒñiin ʒanjooʒuŋ. ¹⁶ Naluŋ kayikrënaan baka ʒi mnwo mi baka. Ñaan aanhilar kamar mbut ʒi byuw, këme mnjaak ʒi bʒëmpël. ¹⁷ Bko bjeb baji bawul mbuk mnuura, kë bko bmaakal baji bawul mbuk mnwuʒaan. ¹⁸ Bko bjeb baanhil pwul mbuk mnwuʒaan, kë bko bmaakal baanhil pwul mbuk mnuura. ¹⁹ Bko banwoon baanji bawul mbuk mnuura baji bafal kafël du bdoo. ²⁰ Kë hënk di di nakluŋ kayikrënaan bañaan mënʒ ʒi mnwo mi baka.

²¹ Mënʒ bañaan bti bankjaknuŋ “Ajugun, Aju-gun” bakneejuŋ du *Pših pi Baʒi, ankdoluŋ ʒaŋ uko wi Paapa i baʒi aŋaluŋ akneejuŋ da. ²² Unuur mënʒ

batum baluŋ kajakën : “Ajugun, Ajugun, jëm ƚi katim ki nu ki ki nƚupnuŋ Uƚup wi Naŝibaƚi i, adook nƚtaayi abot ado mlagre mntum i?” ²³ Wal mëntƚ, dji na baka : “Mëmbaaŋ kame'aaran ; nalowaan, an nanwoon naanji naƚaŝ Bgah bi Naŝibaƚi.” »

Itoh itëb
(Luk 6.47-49)

²⁴ Yetu akak aji : « Hënk, woli ñaaŋ atiink nƚup nƚi naan nƚi, abot aƚaŝ nƚa, awo wo ji ñaaŋ natit anniwuŋ katohul, apaf ka ƚi mnlak. ²⁵ Uŝubal ubii, kë meel mampaari, uyook kë unaƚa akëk ; kë kaanjoti, ƚiki kajip adiilën, apaf ƚi mnlak. ²⁶ Kë anŝaaŋ atiink nƚup nƚi naan nƚi aŝë wo aankƚaŝ nƚa awo ji ñaaŋ anwoon aantiti, anniwuŋ katoh ƚi pyiw. ²⁷ Uŝubal ubii, kë meel mampaari, kë uyook unaƚa akëk, kë kajot atoka bti. »

²⁸ Wi Yetu aƚiiniŋ haŋ aba, bañaan bañoŋar pjukan pi nul, ²⁹ ƚiki aanji jukan ji *bajukan Bgah biki baka, aji jukan na pdiim pi naŝih.

8

Yetu ajeban ñiinƚ ammaakuŋ bdoo
(Markut 1.40-44; Luk 5.12-14)

¹ Yetu awala du pnkuŋ, kë bañaan batum baŝë wo ƚi pƚaŝa. ² Ñiinƚ aloŋ ammaakuŋ bdoo abi, aŋoga, aŝë jot ƚi ihoƚul, afët kaara ƚi mboŝ aji na a : « Naweeek, woli inali, ihinan kajebanaan, nkak njinƚ. » ³ Yetu atar kañen abana, aŝë ji : « Aa, dnali, kakan ijinƚ. » ƚi dko mëntƚ kë pmaak pi bdoo pabi pën pën ƚi a. ⁴ Kë aŝë ji na a : « Wutan kaƚup nin aloŋ uko unƚëpuŋ, duni iya iwinana du *naŝenjan Naŝibaƚi

ibot ido bteŋan bi Moyit ajakuŋ pa bañow bi nu kadiimanaan bañaan bti kë ijebi. »

⁵ Yetu aneej ubeeka wi Kapernawum, kë naweek i bangoli iñeen-week alon ašë bi añaoga akooŋa ⁶ aji : « Naweek, nalempar naan amaa apiinŋ du katoh, ayoj iñeen na ihoŋ, ahaj maakan. » ⁷ Yetu ateema aji : « Nya, dya kajebana. » ⁸ Naweek i bangoli kë ašë ji na a : « Naweek, dpoŋ pa ibi ineej ŋi katoh naan, bë iŋale ŋup uŋup uloolan ŋañ, nalempar naan kabi jeb jeb. ⁹ Nji kak dka anŋihnuŋ, abot awo na bangoli biki nŋihnuŋ, woli dji na alon ŋi baka : “Yaani” aya, aji na undu “Biini” abi. Woli dkak aji na nalempar naan : “Dolan uko wi!” Ado wa. »

¹⁰ Wi Yetu atiinkuŋ uko waŋ ašë maŋ naweek i bangoli maakan, aji na bankŋaŋuluŋ : « Dŋupan na manjoonan, ŋi Itrayel bti, mëmbaan kawina ñaan alon anfiyaari ji i. » ¹¹ Dŋupan, batum baluŋ kawoona nŋaak bti ŋi umundu, kaŋo kade du Pŋih pi Baŋi na *Abraham, *Itaak, na *Yakob bateemun. ¹² Kë bañaan bambiinŋ aka na pneej du Pŋih pi Baŋi, bašë fëlana bdig, du dko di bdëm, dul di bakluŋ kawooni, kadeebaŋ kadohrën.

¹³ Kë Yetu ašë ji na naweek i bangoli : « ŋiiŋan! Naŋibaŋi ajeban namaakal i nu, ŋiki ifiyaar aji ado haŋ. » Kë nalemp ajeb ŋi dko mëŋ.

*Yetu ajeban bamaakal batum
(Markut 1.29-34; Luk 4.38-41)*

¹⁴ Yetu aya du uko Timonŋ Piyeer, ašë ŋenk kë anin aharul apiinŋi, kë uleef uyik na a. ¹⁵ Abana ŋi kañen, kë pmaak papën ŋi a, kë anaŋa awul baka pde.

16 Wi utaakal ubanuŋ, baŋija bañaanŋ batum biki nŋntaayi nŋakyewlënuŋ, kë ado pdiim plooman adook nŋntaayi abot ajeban bamaakal bti, 17 Hënk di uko wi *Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi ajakuŋ udolaniinŋ:

“Ajej pŋakëm pi nun abot akunŋa mmaak mi nun.✧”

*Naŋaŋar Yetu awo kawul uleeful bti
(Luk 9.57-62)*

18 Wi Yetu awinuŋ kë bañaanŋ batumi kë aŋë ji na baŋaŋarul baya bdëk umbanŋ wundu. 19 Wal mëntŋ, kë *najukan Bgah alonŋ aŋë ji na a : « Najukan, dko di ikyaanŋ, dŋaŋu da. » 20 Kë Yetu aŋë teema aji : « Nŋnfëŋ nŋaka ihër, kë nŋkat nŋaka intanŋ, kë *Abuk Nŋinŋ aŋë wo aanka dko dpafni bkow. »

21 Alonŋ kak ŋi baŋaŋarul aji na a : « Naweeek, duni ŋenën te umoyën Paapa. » 22 Kë Yetu aji na a : « ŋaŋaan, iwut baketŋ baya bamoy baketŋ biki baka. »

*Yetu aŋaŋan ukëk
(Markut 4.35-41; Luk 8.22-25)*

23 Yetu apaya wal mëntŋ ŋi bŋteem, kë baŋaŋarul bakak apaya na a ŋi ba aya. 24 Ukëk uweek umara mara anaŋa, kë nŋmaaronŋ nŋado wun bŋteem. Yetu kë aŋë nŋoyëntŋ. 25 Baŋaŋarul baŋoga ahuma aŋë huuran aji : « Ajuŋun, buuranun, nŋkeŋ! » 26 Kë Yetu aŋë ji na baka : « we ukaanŋ kë naklënk ba, an nanwoonŋ naanfiyaar akëŋan? » Anaŋa wal mëntŋ, anoman na uyook na meel mi bdëk kë dko dayompandëri. 27 Baŋonŋar maakan aŋë ji : « Nŋaanŋ i awo ahonŋ, kë uyook na meel nŋado ji nŋatiinka? »

*Yetu ajeban biinŋ batëb biki nŋntaayi nŋaneejuŋ
(Markut 5.1-20; Luk 8.26-39)*

✧ 8:17 Natenan ŋi Itayi 53.4; na ŋi 1 Piyeer 2.21-24.

28 Wi Yetu abanuŋ du plut, du utaak wi Bagenateren, kē biinŋ batēb banwoon na ŋntaayi bašē pēnna du pnguran abi ayit na a. Bajooŋ maakan kē nin ŋaaŋ alon aando ŋoom ŋoom pŋēpna bgah mēnŋ. 29 Biinŋ mēnŋ bawo ŋi phuuran aji : « Inumi'un we ba, abuk Našibaŋi? Ibi bi pyewlēnun ji unuur wi pwayēš ubi udo kaban i? »

30 Batani bweek bi ŋnkuma blon bawo ŋi kaŋog dko mēnŋ, ašuuñ. 31 Wi wi ŋntaayi ŋašaan akooŋ Yetu aji na a : « Woli inŋal pdookun, kdolon ŋneej ŋi batani bi ŋnkuma ŋi. » 32 Kē aji na ŋa ŋaya, kē ŋapēn aya neej du ŋkuma. ŋi dko mēnŋ, kē batani bti bašē wor woran du pnkuŋ aneej du meel ayoora. 33 Bayafan bajug batani bajin na pŋi ašē ya kakalēš ubeeka uko unŋēpuŋ bti na uko undolon biinŋ biki ŋntaayi ŋabiin aneej. 34 Kē baŋaan bti banfētuŋ ŋi ubeeka bašē tool pya du Yetu. Wi bawinaarulun win ašē kooŋa apēn ŋi utaak wi baka.

9

Yetu ajeban ŋiinŋ anyojuŋ ihoŋ (Markut 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Yetu apaya ŋi bŋeem, amuur bdēk ašē ya du ubeeka wi nul. 2 Kē baŋaan balon bašē ŋija ŋiinŋ alon anyojuŋ ihoŋ, ampiinŋuŋ ŋi kajiiñ. Wi Yetu awinun pfiyaar pi baka, ašē ji na ŋiinŋ naŋakmaan : « ŋiinŋu, haŋan, ipekadu yi nu ipēnanaa. »

3 Kē *bajukan Bgah balon bašē hoopaŋer aji : « ŋiinŋ i akar Našibaŋi! » 4 Kē Yetu, ammeen ŋŋal ŋi baka ašē ji na baka : « we ukaan kē nawo na ŋŋal ŋwuŋaan ŋaŋ ba? 5 We uyojuŋ ba : pji na ŋiinŋ i : “Ipekadu yi nu ipēnanaa” kēme “Naŋiin ipoŋ”?

⁶ Natenan, nabaan ame kë Abuk Ñiint aka mnhina mi ppënan ipekadu ti mboş. » Wi wi aşaan aji na ñiint naatakmaan : « Nañiin, ijej kajiiñ ki nu, iñiış katohu! » ⁷ Ñiint anaşa ti dko mënt, añiış katohul. ⁸ Wi pntuk pi bañaan pawinun uko mënt, palënk maakan, aşë wo ti pbeeb Naşibaşi ti uko wi awulun bañaan mnhina mntënt mi.

Yetu adu Maci
(Markut 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Wi Yetu apënuñ, awin ñiint alon anwoon katim ki Maci kë ašo du dko di aklempnuñ, aji kobraar daaşa. Kë aşë ji na a : « Tşaşaan! » kë Maci anaşa aşaşa. ¹⁰ Yetu aya to ade du katoh ki Maci, kë bakobraar daaşa batum na bañaan balon batum biki bajaan badu bado buşaan başë wo da, bawo ti pde na a, ul na başaşarul. ¹¹ *Bafaritay bawin uko mënt aşë ji na başaşar Yetu : « we ukaan kë najukan i nan akde na bakobraar daaşa na bado buşaan ba? » ¹² Kë Yetu antiinkun baka aşë ji : « Mënt bañaan banwoon bajeb banumiin nakuraar, bamaakal banumi'ulun. ¹³ Nayaan najuk uko wi uşup wi ujakun: “*Mñaga mi mi nnumiin, mënt pñaaak pi nntaam pi pi nnumiin.*”[☆] Yetu akak aji na baka : Mëmbi bi pdu bañaan başşalun aji bawo batool, dbi bi pdu bandinanun aji bawo bado buşaan. »

Yetu añiiniyaan pyiman

¹⁴ Başaşar Yowan bañog Yetu aşë ji na a : « we ukaan kë un na bafaritay nji nyiman kë başaşaru başë wo baanji bado hañ? » ¹⁵ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Ti unuur wi bniim, ñaan ahilan kado bañaan bambiin bniim bajooşan ji bawo na puum

[☆] 9:13 Hotey 6.6.

i wal wi naniim ahumuŋ da? Kë wal uşë bi wi naniim akjejaniin. Bayiman ƚi ƚnuur mënƚ. ¹⁶ Ñaaŋ aanji jej kalëmënt kahalü kabamna kamişa kaƚaf, woli ñaaŋ ado haŋ kalëmënt kahalü kaŋi kapul ital yi ubamna, dko dantowiin dabaa haan haan maakan!

¹⁷ « Nin ñaaŋ alon kak aanji ƚu poot phalu ƚi ƚbuuli ƚƚaf, ado le haŋ poot phalu puŋ pafom ƚbuuli, poot katula ƚi mboş, ƚbuuli katoka. Kë ñaaŋ aşë wo kaƚu poot phalu ƚi ƚbuuli ƚhalu, poot na ƚbuuli ƚaşë wo ƚjeb. »

Yetu ajeban ñaaƚ alon akuƚ anaƚan poonu abuk Jayirut ƚi pkeƚ

(Markut 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yetu ahum kaƚiini, kë naweek alon i *katoh kañehanaani ki bayuday aşë bi aŋoga aŋup ƚi kadunul aşë ji : « Abuk naan abaa keƚ keƚ hënkuŋ. Biin ipafa kañen ajebna. » ¹⁹ Kë Yetu anaƚa na baƚaşarul aƚaşa.

²⁰ Wal mënƚ kë ñaaƚ alon anwoon na pmaak pi ptula pñaak ƚşubal iñeen na ƚtëb aşë ñog Yetu ƚi kafet, aban kambiint ki kamişa ki nul, ²¹ aşë ji ƚi uşalul : « Woli dhinan ƚañ aban kamişa ki nul kajeb. »

²² Yetu akok awina aşë ji : « Haƚan ñaaƚu, pfiyaar pi nu pajebanu. » ƚi dko mënƚ kë ñaaƚ abi jeb jeb.

²³ Wi babanuŋ du uko naweek i katoh kañehanaani kë Yetu aşë win bateen puum* na bañaan banyewliin aşë ji : ²⁴ « Napënan : Poonu aankeƚi, aŋoyënt ƚoyënt. » Kë bañaan başë beŋa. ²⁵ Wi wi adolon bañaan kë bapëni, aşë mëban

* **9:23** Bateen puum : Bayuday woli ñaaŋ akeƚa keƚ baji babi kateen teen.

poonu ti kañen kë anaña. ²⁶ Uko mënṭ upënala ti utaak mënṭ bti.

Yetu ajeban bakuul batëb

²⁷ Yetu atool pya, kë bakuul batëb başë wo ti pṭaşa aşë huuran aji : « Abuk Dayiṭ ñagi'un! »

²⁸ Wi abanuṅ du katoh, kë bakuul bukuṅ başë bi añaoga, kë aşë ji na baka : « Naşal aji dhil pdo uko wi nakheparaanuṅ i? » Kë bateema aji : « Naweeṅ, ihili. » ²⁹ Kë aşë ban baka keş wal mënṭ aji : « Uwoon jibi nafiyaaruṅ. » ³⁰ Keş ki baka kë kaşë haabşa. Yetu abëg baka wal mënṭ aji : « Naṭaafaraan kaṭup ñaan! » ³¹ Kë bukal, wi bapënuṅ, aşë ṭup bañaan bti ti utaak.

Yetu ajeban ñiinṭ ambiişuṅ bṭup

(Luk 11.14-15)

³² Wi Yetu na baṭaşarul bakpënuṅ, kë başë ṭija ñiinṭ aloṅ ambiişuṅ bṭup ṭiki unṭaayi uloṅ uneeṅ ti a. ³³ Yetu adook unṭaayi, kë ñiinṭ aşë bi jun jun bṭup. Bañaan bañoṅar aşë ji : « Nin nḗmbaan kawinara uko utëṅ wi ti *Itrayel! » ³⁴ Kë *bafariṭay başë ji : « Uweek wi nṭaayi uwululuṅ mnhina mi pdook nṭaayi. »

Yetu añaḡa pntuk pi bañaan

³⁵ Yetu aji ṭëp ti nḡeeḡa na nḡëṭ bti, kajukan du itoh iñehanaani, kaṭup Uṭup Ulil Unuura wi Pşih pi Baṭi kabot kajeban mmaak bti na pṭakëm bti mi bawoonaanuṅ. ³⁶ Wi Yetu awinuṅ pntuk pi bañaan aşë ñaḡa pa, ṭiki banoor baamme uko wi bakdolun awo ji nḡkaneel nḡanwoon nḡaanka nayafan. ³⁷ Wal mënṭ kë aşë ji na baṭaşarul : « Kakit kadëmi, kë

balemp başë tiinkët ; ³⁸ nakooŋan ajug kakit ado balemp babi kakit. »

10

Banjañan iñeen na batëb biki Yetu (Markut 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Yetu adu baŋaŋarul iñeen na batëb aŋë wul baka mnhina mi pdook nntaayi, na mi pjeban mmaak bti na pŋakëm bti. ² Itim yi banjañan iñeen na batëb mënŋ yii yi : Fimoŋ i bajaan badu Piyeer na Andre aŋa'ul ; Yakob na Yowan babak Tebede ; ³ Filip na Bartelemi ; Tooma na Maci nakobraar daaŋa ; Tade na Yakob abuk Alfe ; ⁴ Fimoŋ i bajaan badu nagutar utaak na Yuda Itkariyot, ambiin adek Yetu kafet.

⁵ Banjañan iñeen na batëb mënŋ, Yetu ayil baka aji na baka : « Nawutan kaya du banwoon baanwo bayuday na du nbeeka ni utaak wi *Tamariya. ⁶ Nayaan du bañaan biki Itrayel, banwoon ji nkaneel nanneemuŋ. ⁷ Nayaan naŋup baka kë Pŋih pi Baŋi pañogi. ⁸ Najebaan bamaakal, nanaŋaan banketun, najinŋaan bammaakuŋ bdoo, nadookan nntaayi. Nayeenk bë naanluk nin ukoolan, nawulan nawut kado kaŋal baluk. ⁹ Naktij nin uwuuru, nin untaam, nin pataka ŋi nmbooŋu ni nan pa pnugna uko ulon. ¹⁰ Naktij nin umañ pa bayaaŋ, nawutan kaya na kamiŋa kalon na iŋapaat ilon na panduk. Nalemp aka na pluka ujënk wi nul. »

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ubeeka këme ufët wi nakbanaan, nadolan bayuujan ñaan anwoon nanuura, naya naheta da te wal wi nakyaan. ¹² Woli naneej ŋi katoh, nawulan baka mboŋ naji : “Bnuura bawo ŋi an.” ¹³ Woli bañaan biki katoh

mënt bawo banuura, bnuura bi nañehanuj baya ti baka ; woli baanwo banuura, bnuura bi nan kakak du an. ¹⁴ Kë woli baanyeenkan abot awo baantiinkan, napënan ti katoh mënt këme ti ubeeka mënt nabot nadan danan pdëpalën ti ihoṭ yi nan nadiimanaan kë bado buṭaan. ¹⁵ Na manjoonan dṭupan, ti unuur wi pwayëṣ uko wi Naṣibaṭi akluṅ kado ubeeka mënt utam kapel wi biki ṅtaak ṅi Todom na Gomora. ¹⁶ Natenan, dyilan ji ṅkaneel ti ptoof pi ṅñiiṅ ; nadoon kalipara keeri ji ṅpula nabot najinṭ ṅhaaṣ ji ṅbalab ṅfaatal. »

Mnhaj mankmbiij

(Markut 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁷ Yetu akak aji na *banjañan : « Nalipariin bañaan: baluṅ kaṭijan du ṅruha kabot kakoban du *itoh iñehanaani ; ¹⁸ baluṅ kañooṭan du kadun ki bantuja na ki baṣih ṭiki nafiyaarën. Wal mënt, nahilna naṭup ti kadun ki baka na ki ṅtaak bti uko wi nameeṅ ti nji. ¹⁹ Kë woli baṭijan uruha, nakhaajala kado kala uko wi nakyaanṅ kaṭup këme jibi nakyaanṅ kaṭup : uko wi nakyaanṅ kaṭup ubi ti bkowan wal mënt. ²⁰ Mënt an nakyaanṅ kaṭiini, *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi Aṣinan ukluṅ kaṭëpna ṭi an kaṭiini.

²¹ « Ñaanṅ aluṅ kakeeṣaar abuk aṣin kado bafiṅa. Aṣin napoṭ aluṅ kakeeṣaar abukul kado bafiṅa ; bapoṭ banaṭara bajug baka kado bafiṅ baka. ²² Bañaanṅ bti baṣooran ṭiki nafiyaarën ; kë anṣaanṅ amëban kaliintan te kaban, abuur. ²³ Woli badookan du ubeeka uloṅ, nanaṭiin naya du uloṅ

umpati. Na manjoonan, dtupan, naankba nbeeka ni Itrayel bti bē *Abuk Ñiint aambi.

²⁴ Yetu akak aji : « Baanhil kamēban bnuura najuk kapelan najukan, kēme nalemp kapelan i aklemparun. ²⁵ Başale mēban najuk aliñan na najukan, uko mēnt kakēş, kē uwoha hañ pa nalemp na ajugul. Wi bajakuñ ajug katoñ awo *Beltebul, we wi bawoon baanktup ti biki katoñ ba? »

In i i ñaan awoon kado kañi
(Luk 12.2-7)

²⁶ Yetu aji na baka : « Nakdo kañi nin ñaan. Uko bti unhanikuñ uluñ kapēn kawinana, kē uko bti ummeniñ uluñ kameetana. ²⁷ Uko wi nji kañupanuñ du bdēm, nañupan wa na pnak ; uko wi nji kahoopañanuñ, nañupan wa du itoñ duuñ.

²⁸ « Nakdo kañi banhilanuñ pñiñ uleef aşē wo baanhilan pñiñ uhaaş ; nañēpan ñēp nado kañi Naşibañi ankañ mnhina mi ptok uleef na uhaaş bti du infernu. ²⁹ Baanji bawaapar nñiiru nñēb ktaka kntiinku i? Kē nin uluñ ti ña uşē wo uunji ujoñ bē Naşibañi Aşinan aammee! ³⁰ Kē an, uwel wi bkow bi nan bti udoo fēnana. ³¹ Naklēnk keeri nin ukoolan, nadēm apel pntuni pi nñiiru. »

Pdinan kēme ppok Yetu
(Luk 12.8-9)

³² Yetu aji na baka : « Ñaan ankdinanuñ ti kadun ki bañaan kē awo nañaşaraan, dluñ kadinan ti kadun ki Paapa anwoon du bañi kaji awo nañaşaraan. ³³ Kē ñaan anşaan apokēn ti kadun ki bañaan, dluñ kapoka ti kadun ki Paapa anwoon du bañi. »

*Pfiyaar Yetu pagar bañaan
(Luk 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Yetu akak aji : « Nawutan kaşal kaji dbi bi ptiij btiinkar ti umundu ; dbi bi ptiij ugut. ³⁵ Dbi pnaakrën ñaañ na aşin, ñaañ na anin, ñaañ na anin ayinul. ³⁶ Bañaan biki katoñ ki ñaañ bakwoon başooradul.

³⁷ « Ñaañ anñaluñ aşin na anin apelanaan, aantaan na pwo na nji. Anñaluñ abukul apelanaan aantaan na pwo na nji. ³⁸ Ñaañ anwoon aankuñ krut ki nul kadinan phaj ji nji, kapoş ti kafet ki naan udole wo pket, aantaan na pwo na nji. ³⁹ Ñaañ anklaan pbuuran ubida wi nul aluñ kawaan wa, kë anwaanuñ ubida wi nul pa nji aluñ kayeenk wa. »

*Anyeenkun naaşar Yetu, Yetu i i ayeenkun
(Markut 9.37,41; Luk 9.48; 10.16; Natenan ti Yowan 13.20)*

⁴⁰ Yetu akak ajiini aji : « Ñaañ anyeekanan nji i i ayeenkun, kë anyeeknuñ, anyilnuñ i i ayeenkun. ⁴¹ Ñaañ anyeenkun *Naupar Naşibaţi tiki awo Naupar Naşibaţi, ayeenk baluk banliñuñ na bi Naupar Naşibaţi ; kë anyeenkun ñaañ natoool tiki awo natoool, ayeenk baluk banliñuñ na bi ñaañ natoool. ⁴² Ñaañ anktenuñ alon ti bampoţetaanuñ ti baaşar naan biki adaan, udole wo kakoopa kaloolan ki meel mnjoob ka, tiki awo naaşaraan, dţupan na manjoonan, aankwaan baluk bi nul. »

11

¹ Wi Yetu aţupuñ baaşarul iñeen na batëb uko wi bawoon i pdo aba aşë tool aya pjukan na pţup Uţup

Ulil Unuura du nbeeka ni dko mēnt.

*Yetu atem bayili biki Yowan Nabattaar
(Luk 7.18-35)*

² Wi *Yowan Nabattaar awoon ukalabuş atiink kē baktiiniyaan iko yi *Krittu adolon. Ayil wal mēnt başarul kē bahepar Yetu aji : ³ « Iwoon anwoon i pbi, kēme nwo biki kayoonk alon kak? »

⁴ Yetu kē aşē teem baka aji : « Nayaan nakakalēş Yowan uko wi nakwinun akuş atiink hēnk : ⁵ Bakuul bakak awin, banşakmun bapoş, bammaakun bdoo bajebi kē bandēnēmun baktiink, bankeşun banaşa şi pkeş, Uşup Ulil Unuura utiinkana şi bawaan. ⁶ Anwoon aampok pfiyaarēn anuurandēni. »

⁷ Wi başar Yowan batoolun pya kē Yetu aşē şiini na pntuk pi başan şi uko wi Yowan aji : « we wi wi nayaan pten du *pndiış ba? Bmaaj bi uyook ukşinşun ba i? ⁸ Kē we wi wi naşan aya pten ba? Ńiint anñēgiin a i? Bankaan iko inuura bawo du itoh yi başih i? ⁹ Kē we wi wi nayaan pten ba? *Naşupar Naşibaşı a i? Aa dşupan, nawin ampelun Naşupar Naşibaşı. ¹⁰ Ul i i upiitun şi a aji :

*“Tenan, nayili naan awun şi kadunu
abomanu bgah.”*✧

¹¹ « Na manjoonan, dşupan, şi başan bambukiin şi kayin ki baat, nin alon aampel pel Yowan ; kē Ńaan anwoonun nampoşı du *Pşih pi Başı aşē pela. ¹² Du wal wi Yowan Nabattaar te hēnkun, başan baji bagutar Pşih pi Başı, kē bantamanun bajaan

---

✧ **11:10** Malaki 3.1.

baneej ti pa*. ¹³ Baṭupar Naṣibaṭi bti na Bgah bi Moyit abi ban te du Yowan baṭup ubi wi Pṣih pi Baṭi. ¹⁴ Yowan awoonj ñaan i Naṭupar Naṣibaṭi abiiñ aṭiiniyaan wi ajakuñ *Eli aluñ kabi kak. Nafiyaar uko mēntj i? ¹⁵ Ankaan ibaṭ itiiñki, atiinkan! »

¹⁶ Yetu akak aji : « Kē bahonj biki mbaañ anaam-ntēn na bañaanj biki kawuunj ki? Bawo ji bapoṭ banṭoonj du ufeeru aṣē ṭēlṣēr na batēntj baka ¹⁷ aji : “Nṭeeni kē naankii! Nyeeh iyeeh yi pjooṭan kē naanwoonii!” ¹⁸ Yowan Nabattaar abii, aandee, aandaan poot, kē baji : “Awo na untaayi!” ¹⁹ *Abuk Ñiintj kē abii, ade abot adaan poot, kē baji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaṣa na bado buṭaan!” Kē baṣē ji bayikrēn kē ñaanj awo na uṣal untuñja wi Naṣibaṭi ti iko yi ajaan ado. »

Nbeeka ṅanwoonj ṅaandi pfiyaar
(Luk 10.12-15)

²⁰ Wal mēntj kē Yetu aṣē wo ti pṅoman na biki ṅbeeka ṅi adoluñ mlagre mntum ṭiki baantēlēs ṅbida ṅi baka awut pjuban. ²¹ Aji na baka : « Nawuṭani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuṭani an biki ubeeka wi Bettayida. Woli mlagre mandolaniinj du an mandolaniinj lah du ṅbeeka ṅi Tir na Fidoñ*, banfēṭuñ da badobi wohara undiimaan ṅṣaaku kadiimanaan kē bañal pṭēlēs ṅbida ṅi baka. ²² Ukaanj kē ṅji kaṭupan, ti unuur wi pwayēs, uko wi Naṣibaṭi akdolananj uluñ katam kapel wi biki Tir na Fidoñ. ²³ Kē an biki Kapernawum, nanuñ aji naluñ kadeeṅana te du baṭi i? Nabaa

* **11:12** Bañaanj baji bagutar Pṣih pi Baṭi, kē bantamanuñ bajaan baneej ti pa kēme : bañaanj banaṭara Pṣih pi Baṭi, kē bañaanj banjooṭuñ bakdo na pyeenk pa. ✧ **11:21** Natenan ti Itayi 23.1-18.

ṭep ṭep kawalana te du infernu. Woli mlagre mandolaniin ṭi an mandolana lah du ubeeka wi Fodom[☆] uwoha da te hēnkuṅ. ²⁴ Ukaaṅ kē nji kaṭupan, ṭi unuur wi pwayēṣ, uko wi Naṣibaṭi akdolanāṅ uluṅ katam kapel wi biki Fodom. »

Pnoorfēn pi bannooruṅ
(Luk 10.21-22)

²⁵ Wal mēntṭ Yetu akak aṭup na baka aji : « Paap, Ajug baṭi na mboṣ, dbeebu wi imenuṅ iko yi bantohi na bammeen, aṣē diiman ya bapoṭ bampoṭi. ²⁶ Yoow Paap, waṅ uwoon uko wi iṅaluṅ. ²⁷ Paapa awulnuṅ iko bti. Nin ṅaaṅ aamme nji Abukul uko wi nwoon bē mēntṭ Paapa a ; kē nin ṅaaṅ aamme uko wi Paapa awoon bē mēntṭ nji Abukul a, na biki ndatuṅ adiiman baka a.

²⁸ « Nabiin ṭi nji an bti nankhajun abot anoor pkuṅ, nji dhetanan.

²⁹ « Nadoon uko wi nṭu'anaṅ, nado kajuk ṭi nji, ṅhaaṣ ṅi nan ṅaluṅ kanoorfēn ṭiki djoob bkow akuṭ awalan bkow naan. ³⁰ Ulemp wi nji kaṭu'anaṅ uuntami, kē pkuṅ pi nji kaṭu'anaṅ pakak awo paandiṭi. »

12

Yetu na unuur wi pnoorfēn
(Markuṭ 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ ṭi wal mēntṭ, Yetu awo ṭi pmuur ṅṭeeh ṅi ṅdeey ṭi *unuur uluṅ wi pnoorfēn wi bayuday, kē baṭaṣarul banwoon na ubon baṣē wuur ṅa adoh ² Bafaritay baloṅ bawin baka aṣē ṅi na a : « Tenan, baṭaṣaru bado uko wi Bgah baneenanuṅ pdo ṭi unuur wi

☆ 11:23 Natenan ṭi Ujuni 19.24-27.

pnoorfën. » ³ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiṭ abiiṅ ado i, wi ubon ukde'uluṅ ul na batënṭul? ⁴ Aya aneej du katoḥ ki Naşibaṭi, ajej ipoom yi badoluṅ pa *bṭeṅan bi Naşibaṭi ade. Ipoom yi ul na batënṭul bawooṅ baanwo i kade, baṭeṅan ṭaṅ bakaanṅ na pde ya. ⁵ Naankak aleyiir ṭi ulibra wi *Bgah bi Moyit kë ṭi unuur wi pnoorfën baṭeṅan du *Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi baanji banoorfën jibi Bgah bajakuṅ, kë uunji uwo pjuban pa baka. ⁶ Kë nşë ṭupan, alon* awo ṭi ampeli Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi. ⁷ Naşibaṭi aṭup ṭi ulibra wi nul aji : “*Mñaga mi mi nnumiṅ, mēṅ uñaakan wa*”☆ woli nate lah uko wi mēṅ naanktapar bañaanṅ biki bṭup, banwoonṅ baanjubani. ⁸ *Abuk Ñiintṅ awoonṅ Ajug unuur wi pnoorfën. »

Ñiintṅ anṭakmuṅ kañen
(*Markut 3.1-6; Luk 6.6-11*)

⁹ Yetu awoona da, aşë ya du *katoḥ kañehanaani. ¹⁰ Kë ñiintṅ alonṅ anṭakmuṅ ṭi kañen aşë wo da. Bafaritay balonṅ banjal katapar Yetu bṭup aşë hepara aji : « Bgah bi nun badinan ñaanṅ ajeban ṭi unuur wi pnoorfën i? » ¹¹ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Ahoṅ ṭi an i i unkaneel wi nul ukjotuṅ ṭi bhër ṭi unuur wi pnoorfën bë aankyaar wa kapënan? ¹² Kë ñaanṅ aşë pel unkaneel maakan! Hēnk, ñaanṅ ahil kado bnuura ṭi unuur wi pnoorfën. »

---

* **12:6** Alonṅ awo ṭi ampeli Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi këme : Uko ulonṅ uwo ṭi umpeli Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi. ☆ **12:7** Hotey 6.6.

13 Wi wi aṣaṅ aji na ñiint: « Taran kañen. »
Kë atar ka kë kajebi, akak ji kandukiin. 14 Wi bafaritay bapënuṅ aṣë laṭar jibi bakdoli kadoo kafin Yetu.

Yetu awo Nalempar Naṣibaṭi

15 Yetu ame uko mënṭ aṣë pën da. Bañaṅ batum baṭaṣa, kë ajeban baka bti, 16 aṣë lëbar na baka aji bawut kaṭup ñaṅ i awo i. 17 Uko mënṭ uyuuj kë uko wi *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi abiin aṭup udolanaa, hënk, uko mënṭ wii wi :

18 « *I awoon nalempar naan i nji ndatuṅ,
i nṅaluṅ maakan, i mmaganuṅ,
dluṅ kaṭu Uhaaṣ wi naan ṭi a
aṣë ṭup bañaṅ biki umundu kë Naṣibaṭi akakan
baka baṭool.*

19 *Aankom na nin ñaṅ aankdo kaṅaat
baankdo katiink pdiimul ṭi igah*

20 *Jibi awoon aankluṅ kakit bmaaj bandoon abi
naay naay
këme kajëmṣën pmul pankduhuṅ, hënk kak di di
akluṅ kañaga bañaṅ bannooruṅ
te wal wi akluṅ kakakan iko bti iwo itool ṭi kēṣ ki
Naṣibaṭi :*

21 *Hënk ṅtaak bti ṅaluṅ kaṭu mnhaṭ mi ṅa ṭi a. »*

*Yetu na Beltebul
(Markut 3.22-30; Luk 11.14-23)*

22 Unuur uloṅ baṭij Yetu ñiint alon i untaayi un-
eejuṅ. Awo nakuul abot biiṣ bṭup ; ajebana, kë
akak aṭiini akuṭ awin. 23 Bañaṅ bañoṅar fuṭ aṣë
ji : « I awoon *abuk Dayiṭ i? » 24 Wi bafaritay
batiinkuṅ uko mënṭ, aṣë ji : « *Beltebul uweek wi
ṅntaayi uwululuṅ mnhina mi pdook ṅntaayi. »

²⁵ Yetu ame nşal ni baka aşë ji : « Woli bañaan biki utaak uloolan bagut, batok utaak di ; kë woli biki ubeeka uloolan, këme katoh kaloolan bagut, ubeeka mënş këme katoh mënş kaankhil kanaş. ²⁶ Kë woli *Fatana adook Fatana, agut na ulee-ful : uwole haş hum di di pşihul paknaşuŋ ba? ²⁷ Naşalanuŋ kak i! Woli nji ddookna lah nntaayi ti katim ki Beltebul, banktaşanaŋ badookna ŋa ti katim ki in ba? Ukaaŋ kë bukal ti nleef ni baka bakluŋ kadiiman kë naanfaŋi. ²⁸ Bë woli Uhaaş wi Naşibaŋi wi wi nji kadooknuŋ nntaayi, *Pşih pi Naşibaŋi padobi ban ban ti an keeri.

²⁹ « Hum di di ŋaaŋ ahilanuŋ kaneej du katoh ki ŋiint ammëgaşuŋ kajej bka bi nul bë aandun atana? Wal mënş wi wi akhiluŋ kajej bka bi nul.

³⁰ « Anwoon aanwo na nji aşoorën, anwoon aanktonkrën na nji agar. ³¹ Ukaaŋ kë njakan, Naşibaŋi aluŋ kamiir bañaan pekadu na buţaan bi baktupuŋ ti a ; kë ŋaaŋ ankkaruŋ Uhaaş wi Naşibaŋi, aankmiira. ³² Kë woli ŋaaŋ aşup buţaan ti *Abuk ŋiint, Naşibaŋi aluŋ kamiira wa, bë woli aşup buţaan ti Uhaaş wi Naşibaŋi, aankluŋ kamiira wa ti umundu wi na du unkmbiin. »

Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-17; Luk 6.43-45)

³³ Yetu akak aji : « Bko bjeb baji babuk mnko mnuura, kë bko bmaakal baji babuk mnko mnwuşaan. Iji kyikrënaan bko ti mbuk mi ba. ³⁴ An, pn-tuni pi nşunan, hum di di nahilanuŋ kaşup uşup unuura te nawo bado buţaan? Uko unşumuŋ ti kaşëb ki ŋaaŋ ujaan upën ti mntumul. ³⁵ ŋaaŋ nanuura aji pënanaan bnuura bi nul ti kaşëb ki nul ; kë ŋaaŋ

nawuṭaan aji pēnanaan buṭaan bi nul ṭi kaṭēb ki nul.
³⁶ Kē nṣē ṭupan : Ṭi unuur wi pwayēs, bañaan baluṅ
kahepna ṭi nṭup ṅwuṭaan bṭi ṅi baṭupun. ³⁷ Ṭi nṭup ṅi
nu ṅi ṅi bakluṅ kawayēṣaanu katen me iwo natool
kēme iduknaanaa. »

Baji na Yetu adiiman kē awoona du Naṣibaṭi
(Markuṭ 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ Wal mēnt kē *bajukan Bgah baloṅ na bafaritay
baloṅ baṣē ji na Yetu : « Najukan, ṅṅal ido uko uloṅ
unkdiimanuṅ kē iwo i Naṣibaṭi. » ³⁹ Kē ateam baka
aji : « An kawuun kawuṭaan ki, kandekuṅ Naṣibaṭi
kafet, nawo ṭi phepar uko unkdiimanuṅ kē dwo
i Naṣibaṭi, naankwin nin uko uloṅ umpaṭi na wi
Yonat* *Naṭupar Naṣibaṭi adiimanuṅ. ⁴⁰ Jibi Yonat
awoon ṅnuur ṅwajanṭ na ṅtejan ṅwajanṭ ṭi kayiṅ ki
uṭēb uweek, hēnk di di *Abuk Niiṅt aklun kado
ṅnuur ṅwajanṭ na ṅtejan ṅwajanṭ ṭi bhēr du mboṣ.
⁴¹ Ṭi unuur wi pwayēs bañaan biki Niniwe baluṅ
kanaṭa na bañaan biki kawuun ki, kadiiman baka
kē baduknaana, ṭiki bawut pjuban wi batiinkuṅ
uṭup wi Yonat! Kē alon aṣē wo ṭi ampeluṅ Yonat!
⁴² Ṭi unuur wi pwayēs, naṣih ṅnaaṭ i uṭaak wi Faba
aluṅ kanaṭa na bañaan biki kawuun ki kayuuj kē
baduknaanaa, ṭiki awoona du kaban ki umundu
pbi katiink uṭup unṭuṅa wi *Falomon ṅnaṣih, kē alon
aṣē wo ṭi ampeluṅ Falomon! »

Untaayi ukak du katoh ki wa
(Luk 11.24-26)

⁴³ Yetu akak aji : « Untaayi upēnle ṭi ṅnaan i
ubiin awo, uji uñaay du *pndiis kala dko dneej.
Woli unuwini, ⁴⁴ uṣē ji : “Dkak du katoh ki

✧ 12:39 Natanan ṭi Yonat.

naan, ki mpënnuŋ.” Wi ukakuŋ, uunji uŋenk da nin uko ulonŋ, kaji kawetana kajinŋ, kaboman bnuura. ⁴⁵ Wal mënŋ uji uyaar nŋtaayi paaj na ulonŋ njanwuŋuŋ apel wa ; nabi kafët da. Ñaan mënŋ kašë kak wal mënŋ kawuŋën kapel kateeku. Kë hënk di di ukwoonŋ pa kawuunŋ kawuŋaan ki. »

Bayiŋ Yetu biki mnfaŋan

(Markut 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Jibi Yetu ahumuŋ kaŋiini na bañaanŋ, kë anin na baŋa'ul bašë bi du bdiŋ aŋal pŋiini na a. ⁴⁷ Kë ñaan alonŋ ašë bi aji na Yetu : « Naan na baŋa'u buk bukunŋ du bdiŋ, baŋal pŋiini na iwi. » ⁴⁸ Kë Yetu ašë teema aji : « In awoonŋ ni? Bahonŋ bawoonŋ baŋa naan? » ⁴⁹ Wi wi ašaanŋ atar kañen adiiman baŋašarul ašë ji : « Natenan, ni na baŋa naan biki biki. ⁵⁰ Ñaan ankdolonŋ uko wi Našibaŋi Paapa anwoonŋ du baŋi aŋaluŋ, uŋ mënŋan awoonŋ aŋa naan këme ni. »

13

Uhoñ wi nagur ndeey

(Markut 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Unuur mënŋ Yetu apën ŋi katoŋ ašë ŋo du kabanŋ ki bdëk. ² Bañaanŋ batum babi wal mënŋ aŋoga, kë adoo paya ŋi bŋeem blonŋ aŋo ; kë bañaanŋ bti baduka du pkay, atiinka. ³ Kë ašë ŋëpna ŋi uhoñ aŋup baka nŋŋup nŋtum. Aji na baka : « Najaar apën pgur ndeey. ⁴ Wi akgurunŋ, ndeey nlonŋ kë naya ajot ŋi bgah ; kë nkat nabi ade ŋa bti. ⁵ Nlonŋ kë najot ŋi dko di mnlaak, danwoonŋ daanwo na mboš, anaŋa ŋi dko mënŋ ŋiki mboš maantumi. ⁶ Kë wi bnuur banaŋi'aaŋ naŋa ašë tër ŋa, kë jibi nawoonŋ nanka intaañ abi kay kay. ⁷ Nlonŋ najot ŋi dko di iyiw, kë iyiw idëm afiklën

ɲa. ⁸ Nlon kē ɲajot ɥi mboş mnuura, awul ɲdeey. Blon baji bawul mbuk iñeen-week, blon iñeen paaj, blon kak mbuk iñeen ɲwajanɥ. ⁹ Ankaan ibatɥ itiink, atiinkan! »

*We ukaan kē Yetu aji hoñ?
(Markut 4.10-12; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Baɥaşar Yetu babi añoga ašë hepara aji : « we ukaan kē iji khoñ na bañaan ba? » ¹¹ Kē ašë ji na baka : « An, baɥenan kē name iko injoonanunɥ yi *Pşih pi Baɥi inwoonɥ iimmeetanaa, kē bandukiinɥ, baanɥen baka wa. ¹² Ñaan ankaan, balun kaɥena ado pelan, kē anwoon aanka, badoo yeenka uko wi akaan ¹³ Uko mēnɥ ukaan kē ɲji kahoñ na baka : ɥiki baji baten, baanji bawin, baji batiink, baanji bate, baanji bame uko wi bajakuɥ. ¹⁴ Hēnk uko wi *Itayi *Naɥupar Naşibaɥi abiinɥ aɥup udolana pa baka, aji :

*“Woli naɥiink, naankteha te,
woli naten, naankwina win.*

¹⁵ *Bañaan biki pntaali pi badēnēɥ ɲhaaş
batuh ibatɥ yi baka, adēt kēs,
kaɥi kēs ki baka kawin
ibatɥ yi baka ikuɥ itiink
uşal wi baka ute
bakakna bafiyaar
nşë njeban baka.”*

¹⁶ Kē an naşë nuurandēn, kēs ki nan kawin, kē ibatɥ yi nan iktiink. ¹⁷ Dɥupan, na manjoonan, baɥupar Naşibaɥi batum na batool batum babi ɲal pwin uko wi nakwinunɥ bē baanwin wa, akuɥ aɲal ptiink uko wi naktiinkunɥ bē baantiink wa! »

*Yetu apiban uhoñ wi nagur ñdeey
(Markut 4.13-20; Luk 8.11-15)*

¹⁸ Yetu akak aji : « Natiinkan, uko wi uhoñ ujakun wii wi : ¹⁹ Ñaan antiinkun Uṭup wi Pṣih pi Baṭi, aṣe wo aamme uko wi ujakun Fatana aji bi kapënan Uṭup wi batepiin ṭi kaṭeb ki nul. Awo ji bgah bi uṭup ujutun. ²⁰ Kë alon awo dko di mnlaak di ñdeey ñajotun, ayeenk ṭi dko mënṭ uṭup na mnlilan, ²¹ aṣe wo aanka intaan, aanji ṭijan kaliintan. Wi Uṭup ukṭu'aṅ ṭu bajun pnoorana këme phajana aji bi wutan wutan. ²² Anwoon dko di iyiw, ajaan atiink Uṭup, kë manṭaaf, pyok panjaan pafooyan bkow, na pñeebar iko itum ṅaṣe fiiklën Uṭup aneenan wa pbuk. ²³ Anwoon mboṣ mnuura, ajaan atiink Uṭup, kate wa, kaṣe buk ñdeey. Alon aji buk ñdeey iñeen week, alon ñdeey iñeen paaj, alon iñeen ṅwajanṭ. »

Uhoñ wi umbiilu

²⁴ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan uko wi *Pṣih pi Baṭi panaamun: Pawo ji ñiinṭ antepiin ñdeey ṅnuura du uṭeehul. ²⁵ Wi bañaan bti bakṅoyënṭun, kë naṣooradul aṣe bi, agur umbiilu ṭi ptoof pi ñdeey aṣe ya na bgahul. ²⁶ Wi ñdeey ṅanaṭiin, alumën kë ugof ukak apën.

²⁷ Balemparul babi aji na a : “Naweek, mënṭ ñdeey ṅnuura ṅi ṅi itepiin du uṭeeh i? Kë hum di di ujaagal uwoon da ba?” ²⁸ Kë ateeem baka aji : “Naṣooradaan adolon uko mënṭ.”

Kë balemparul baṣe hepara aji : “Injal ṅya ṅpënan wa i?” ²⁹ Kë ateeem baka aji : “A-a, nahilan woli nalëb ujaagal kapënan ñdeey. ³⁰ Nawutan ṅanaṭa ṅul bti te wal wi kakit ; ṭi wal mënṭ dlun kaji na bakit : Naduniin napënan ujaagal natan

nado idaaɗ natër wa ; naşë najej ɗdeey nahank du pnkuti.” »

*Uhoñ wi pbuk pmpoŋi na wi uko utaajanaan pşon
(Markut 4.30-32; Luk 13.18-21)*

³¹ Yetu akak ahoñ na baka aji : «*Pşih pi Baŋi panaam na pbuk pmpoŋi pi ñaaɗ ajejuɗ atepi du uŋeehul. ³² Pawoonuɗ pmpoŋi ŋi mbuk, paşale naŋa, pajaɗ pakak bgof bandëmnuɗ ŋi ugoɗ untepiin ŋi unkindaar, ɗkat ɗadoo ji ɗabi kado intaɗ ŋi inah yi ba. »

³³ Yetu akak aŋup na baka ŋi uhoñ aji : « Pşih pi Baŋi panaam na bko bntiinku bi ñaaŋ ajejuɗ anaakrën na pşon pŋum, kë pataaj bti. »

*Uko unkayi kë Yetu aji hoñ
(Markut 4.33-34)*

³⁴ Yetu aŋup iko yuɗ bti pntuk pi bañaan na uhoñ, aanji ŋiini na baka bë aanhoñi. ³⁵ Hënk, ayuuɗ kë uko wi Naŋupar Naşibaŋi ajakuɗ udolanaa, aji :

« *Dluɗ kahaabëş mntum kahoñ*

dluɗ kaŋup iko immeeniin undiimaan wi umundu upaşaniin. »

Yetu apiban uhoñ wi umbiilu

³⁶ Wal mënt Yetu aduk bañaan aşë kak katoɗ ; kë baŋaşarul başë bi aji na a : « Pibaan un uhoñ wi umbiilu du uŋeeh. » ³⁷ Kë atëem baka aji : « Antepiin ɗdeey ɗnuura awoon *Abuk Ñiint ; ³⁸ uŋeeh uwoon umundu ; ɗdeey ɗnuura ɗawoon bañaan biki Pşih pi Baŋi ; umbiilu uwoon banjaan baŋaş Naguuru. ³⁹ Naşoorad anjaan atepi umbiilu, awoon Untaayi Uweek, kakit kawoon uba umundu kë bakit başë wo ɗwanjut. ⁴⁰ Kë jibi bajaan bajej umbiilu kaya

tër, hënk di uba umundu ukwohañ ; ⁴¹ *Abuk Ñiint aluñ kayil ñwanjut ñi nul, ñaluñ kadook bañaan bti bankdoluñ baloñ bapën ti bgah na bañaan bti bankdoluñ buñaan ti Pşih pi nul. ⁴² Ñwanjut ñafël baka du bdoo banyikuñ maakan : dko mënt dawo na ñwooni na udeeb wi pdohrën iñiñ. ⁴³ Wal mënt, banwoon batool ti kës ki Naşibaţi baluñ kajeesh ji bnuur du Pşih pi Naşibaţi Aşin baka. Ankaañ ibaţ itiinki atiinkan! »

Uhoñ wi uwuuru wi bamenuñ na wi mnlaak mantamuñ preeş

⁴⁴ Yetu akak aji : « *Pşih pi Baţi pawo ji uwuuru wi ñiint alon awinuñ kë bamen du uţeeh. Akak amen wa aşë ya na mnlilan awaap bka bi nul bti, aya nug uţeeh mënt. »

⁴⁵ « Pşih pi Baţi pakak anaam na nawaap an-klaañ mlaak mantamuñ preeş. ⁴⁶ Wi awinuñ plon pnuura, aya awaap bka bi nul bti aya anug pa. »

Uhoñ wi bridiya

⁴⁷ Yetu aji na baka : « *Pşih pi Baţi pakak anaam na bridiya bi bafëluñ du bdëk kë baţij ñţëb ñtum. ⁴⁸ Wi batumuñ, batuh kë bapul ba du pkay aşë to ajej ñannuuriñ aţu ti icaş aşë fël ñanwoon ñaanuura. ⁴⁹ Kë hënk di di ukwoon ti uba umundu : ñwanjut ñaluñ kabi kapaţëş bawuñaan na banwoon batool, ⁵⁰ kafël bawuñaan du bdoo banyikuñ maakan : dko mënt dawo na ñwooni na udeeb wi pdohrën iñiñ. »

⁵¹ Yetu ahepar baţaşarul aji : « Nateha iko yi nţupanañ bti i? » Kë bateem aji : « Aa, ñtee. » ⁵² Kë aşë ji na baka : « Kë hënk *najukan Bgah anjukun uko wi Pşih pi Baţi abot aţaş uko wi ujakuñ anaam »

na ajug katoḥ anjaan ajejna ṭi bka bi nul uko uhalu na ujon. »

*Bañaan biki Nataret baanfiyaar Yetu
(Markut 6.1-6; Luk 4.16-30)*

⁵³ Wi Yetu ahoñuḥ na baka haḥ aṣë tool aya. ⁵⁴ Aya du dko di akuṣnaaniin aṣë jukan bañaan du *katoḥ kañehanaani ki baka, kë badoo ñoḥar aji : « Ṭuḥ di di akaanuḥ uṣal unṭuḥa wi? Hum di di ahiluḥ ado mlagre mi bṭi ba? ⁵⁵ I mēṭan, aanwo abuk naṭukan i? Mēṭ Mariya awoon anin i, kë bi Yakob, Yoteḥ, Fimoḥ na Yuda bawo baṭa'ul? ⁵⁶ Kë baat baṭa'ul, baanwo bṭi ṭi na un i? Kë ṭuḥ di ameenuḥ keeri iko yi bṭi? » ⁵⁷ Kë uko waḥ uneenan baka pfiyaara. Kë aṣë ji na baka : «*Naṭupar Naṣibaṭi ṭi uṭaakul, na ṭi katoḥul meeṭ ṭañ di di bañaan bawoon baanji bamēbana bnuura. » ⁵⁸ Yetu aando da mlagre mntum ṭiki baanfiyaari.

14

*Pkeṭ pi Yowan Nabattaar
(Markut 6.14-29; Luk 9.7-9)*

¹ Wal mēṭ, *Herod nantuḥa i *Galilay atiink kë bakṭiiniyaan uko wi Yetu. ² Aji na balemparul : « Yowan Nabattaar a! Anaṭa ṭi pkeṭ! Ukaan kë aka mnhina mi pdo mlagre! »

³⁻⁴ Herod aṣal haḥ ṭiki abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk aṣin anhumuḥ najeb aniiḥ. Kë Yowan aṣë ji na a aanka na pjej Herodiyana kaniim. Herod kë aṣë do kë bamoba, atan na mnkorentu afel du ukalabuṣ. ⁵ Abi ḥal pfiḥa, aṣë ṭi bañaan ṭiki baṣal aji awo *Naṭupar Naṣibaṭi.

⁶ Kë unuur ulonj wi Herod akdoonj ufettu unklešanunj unuur wi abukiinj, poonu abuk Herodiyana kë aşë ki ți kadun ki bañaanj kë ulil Herod, ⁷ kë adoo mehna aji awula uko wi akheparulunj. ⁸ Anin awuuka, kë aji na Herod : « Wulaan bkow bi Yowan Nabattaar ți praata. » ⁹ Naşih ajooṭani, pmehna pi nul ți kadun ki bañaan biki adunj ufettu paṭu kë ado kë aji baṭija ba. ¹⁰ Ayil wal mënṭ baya bafaal Yowan du ukalabuş. ¹¹ Baṭij bkow ți praata awul poonu, kë aṅooṭ ba anin. ¹² Baṭaşar Yowan babi ajej puum amoy ; aşë ya aṣup Yetu.

Yetu ade de'an pntuk pi bañaan

(Markut 6.30-44; Luk 9.10-17; Natenan ți Yowan 6.1-14)

¹³ Wi Yetu ameenj uko unṭepun, ajej bṭeem aya du dko dangaagun ; bañaan wi bamehanj me aşë ṭaşa, apenna ṅbeeka apoş aya du a. ¹⁴ Wi awaliinj ți bṭeem aşë win bañaan baṭum aṅaga baka akut ajeban bammaakun.

¹⁵ Wi utaakal ubanun, baṭaşarul babi aṅoga aşë ji na a : « Unuur udobi yob yob, kë dko di ṅwoon di daşë gaag, dolan bañaan baya du ṅfët bahilna banug uko ude. » ¹⁶ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Bayaar we ba? Nawulan baka an bdidi'an bade. » ¹⁷ Kë başë ji na a : « Nkaha ipoom kaṅeen na ṅṭëb ṅṭëb. » ¹⁸ Kë aji na baka baṭija ya. ¹⁹ Wi wi aşaan aji na bañaan baṭo ți ujaagal, aşë jej ipoom kaṅeen yun na ṅṭëb ṅṭëb, akat kēş du baṭi, abeeb Naşibaṭi aşë kitēş ipoom, awul baṭaşarul kë bawul bañaan.

²⁰ Bañaan bti bade ayok, kë bajejēṭ iko indukiinj. Iko mënṭ itum kkaar iṅeen na ktëb. ²¹ Ți bandeen

bukun, biint bawo iñeen-week nyaaş iñeen kañeen (5000) aţu na bapoţ.

Yetu apoş  i bd k duuţ

(Markut 6.45-52; Yowan 6.15-21)

²² Wi bañaan babahan ba pde, Yetu ado k  ba aşarul bapaya  i bteem ajota kadun, pya umban wundu, ul k  a   duka a iişan bañaan. ²³ Wi adolun k  bañaan ba işi, apaya du pnkun duuţ agaag aňehan Naşiba i. Wi utejan ubanun, k  awoha da ul alookan. ²⁴ Wal m nt bteem badobi low low pkay, k   maaron  akşint şintan ba  iki uyook uunkyook ataan na umban wi bakyaan.

²⁵ Kaya uhaan nguk, k  a   bi  i baka apoş poş  i bd k. ²⁶ Wi ba aşarul bawinulun k  akpoş  i bd k, baňonar fu  a   ji : « Ujurte wa » a   jun pnajar  iki bal nki. ²⁷  i dko m nt, k  Yetu a    iini na baka aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kal nk. »

²⁸ Piyeer k  a   ji na a wal m nt: « Ajugun, woli iwi a na manjoonan, jakaan mpoş  i meel mbi du iwi. » ²⁹ K  Yetu aji na a : « Biini. » K  Piyeer awala  i bteem, apoş  i meel atool pya du Yetu. ³⁰ K , wi atiinkun uyook a   l nk, ajun pneej  i meel a   huuran aji : « Ajugun, buuranaan! » ³¹  i dko m nt, k  Yetu a   tar kañen am bana a   ji na a : « Iwi inwoon iinfiyaar ak şan, we ukaan k  iwo na nşal nteb ba? » ³² Wi bapayiin  i bteem k  uyook uş   aňan. ³³ Banwoon  i bteem banup ad man Yetu a   ji : « Na manjoonan, iwo Abuk Naşiba i. »

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi bagenateren

(Markut 6.53-56)

³⁴ Wi Yetu na ba aşarul bamuurun, a   ban du pkay du utaak wi bagenateren. ³⁵ Bañaan biki dko

mënt bayikrëna ašë yil kë bačup ți utaak bti aji abii, kë bašë ți ja bañaan bti bammaakun. ³⁶ Baji bakooča kaji na a awut baka baban țañ kambiint ki bayeti bi nul, kë bambanun ka bti bajebi.

15

Pjukan pi bantohi bayuday

(Marku 7.1-13)

¹ Ți Țnuur mënt, *bafaritay na *bajukan Bgah balon bapëna Yerutalem abi aňog Yetu ašë hepara aji : ² « we ukaan kë bačasaru baanji bačaş udolade wi bajon, babaa ji bade bë baanji baňow iňen*? »

³ Kë Yetu atëem baka aji : « Kë an, we ukaan kë naanji načaş uko wi Našibați ajakun, kašë kačaş udolade wi nan ba? ⁴ Našibați aji : “Mëbaan šaaš na naan bnuura” kë “Ñaan ankkarun ašin këme anin, pkeț pakwoon baluk bi nul.” ☆ ⁵ Kë an, našë ji woli ñaan aji na ašin këme anin : “uko wi nhi-lanun lah kačënknu uwo wi Našibați” ⁶ ahilan keeri kawut pmëban ašin na anin. Hënk di udolade wi nakjukanun uțuun kë nagar Uțup wi Našibați. ⁷ An balagare, *Itayi *Načupar Našibați afaň wi ačupun ți an aji :

⁸ “Pntaali pi paji padëmanaan na mntum țañ
kë uhaaş wi pa ušë lowën.

⁹ Bțeňan bi baka baanjakën nin uko ulon
iko yi bakjukanun iwo udolade wi bañaan țañ.”
»

Iko injaan ițu ñaan ačop ți kës ki Našibați
(Marku 7.14-23)

* **15:2** Bë baaňow iňen : Bafaritay baji baňow iňen kačășna udolade wi baka. ☆ **15:4** Ppën 21.27; 20.12.

10 Wi wi Yetu akaan adu pntuk pi bañaan aji na baka : « Natiinkan nabot name! 11 Mënt uko unjaan uneejna ti mntum ujaan uṭopan ñaan ti kēs ki Naşibaṭi, uko unkpënnuṅ ti mntum mi nul wa. »

12 Baṭaşarul bañoga wal mënt aṣë ji na a : « Imeha kē *bafaritay badeebaṭ jibi ikṭiiniin hēnk i? » 13 Kē aṣë teem baka aji : « Bko bi Paapa anwoon du baṭi awoon aantepii baluṅ kalēbana. 14 Nawutan baka : bawo bakuul bankṅoṅuṅ bakuul. Nakuul aṭoṅle atenṭul nakuul, bukal batēb bti baya jot du bhēr. »

15 Piyeer ayeenk bṭup aṣë ji na a : « Pibanun uko wi iṭupuṅ hēnk. » 16 Kē aji na baka : « An kak, hēnk di nawaanṅuṅ ṅşal te hēnkunṅ? 17 Naamme kē uko bti unneejuṅ ti mntum mi ñaan uji uṭēp du kayiṅ, kapēn du bnṭeeh, 18 bē uko umpēnuṅ ti mntum uwoona du uhaaṣ meeṭ. Wuṅ mēṅṭan ujaan uṭopan ñaan ti kēs ki Naşibaṭi. 19 Du uhaaṣ meeṭ di di iko itēṅ yi ijaan iwoona : ṅşal ṅwuṭaan, bfiṅar, ppiinṭ na ahar ñaan kēme ayin ñaan, pjuban pi piinṭ, kakiiṅ, ṅṭilan na pṭup buṭaan ti bañaan, bkuutar. 20 Iko mēṅṭ ijaan iṭopan ñaan, kē pde bē iinñow iñen paanji paṭopan ñaan†. »

*Pfiyaar pi ñaaṭ anwoon aanwo nayuday
(Markuṭ 7.24-30)*

21 Wi Yetu apēnuṅ da aṣë ya du ṅtaak ṅi Tir na Tidon 22 Kē ñaaṭ alon i utaak wi Kanaan anwoon du utaak mēṅṭ aṣë pēn ahuuran aji : « Naweeṅ, *abuk Dayiṭ, ṅagi'aan! Untaayi unooran poonu abuk naan maakan. » 23 Yetu aanteema nin uko

† 15:20 Paṭopan : Yetu aankṭiiniyaan ti dko di uko wi pjiṅṭ, bafaritay baji bañow iñen kaṭaşna udolade wi baka.

ulon. Baṭaṣarul kë başë ñoga akooṭa aji na a : « Dookana, anooranun na phuuran pi nul. »

²⁴ Kë Yetu ateem aji : « Naşibaṭi ayilën ṭañ pa ṅkaneel ṅi *Itrayel ṅanneemuṅ. » ²⁵ Kë ñaaṭ aşë baan aṅup ṭi kadun ki Yetu aji na a : « Naweeek, biin iṭënkën! »

²⁶ Kë aji na a : « Unuura bajej pde pi bapoṭ bawul ṅbuş ṅmpoṭi‡. »

²⁷ Kë ateem aji : « Naweeek, ifaṅi, kë ṅbuş ṅmpoṭi ṅaşë doo ji ṅade iṭuk inkjotnuṅ du umeeşa wi bajug ṅa. »

²⁸ Wi wi Yetu aṣaaṅ aji na a : « Ñaaṭu, pfiyaar pi nu padëmi! Uwoon jibi iṅaluṅ! » Wal mënṭ kë abukul aşë bi jeb jeb.

Yetu ajeban bamaakal batum

²⁹ Yetu apën da aşë ya umbaṅ wi *bdëk bi Galilay. Apaya du pnkuṅ aṭo. ³⁰ Bañaanṅ batum babi ṭi a, aṭij bankjiinkuṅ, bakuul, baṅṭakmuṅ, babiiş bṭup, na bamaakal batum kak, abëkan ṭi ihoṭ yi Yetu ; kë ajeban baka. ³¹ Bañaanṅ bañoṅar wi bawinuṅ banwoonṅ baanhil bṭup kë bakṭup, baṅṭakmuṅ kë bajebi, kë bankjiinkuṅ kë bakpoş bnuura, kë bakuul bakwin. Badëman wal mënṭ Naşibaṭi i *Itrayel.

Yetu akak ade de'an bañaanṅ batum

(Markuṭ 8.1-10)

³² Yetu adu baṭaṣarul wal mënṭ aşë ji na baka : « Dñaḡa bañaanṅ biki, ṅnuur ṅwajaṅṅ ṅi ṅi, ṅi bawo i na ṅji kë baanka uko ude. Mënṅal baṭiiş na ubon : bahilan kaya kajot ṭi bgah. » ³³ Kë baṭaṣarul başë

‡ 15:26 ṅbuş ṅmpoṭi : Wal mënṭ bayuday baji baji banwoonṅ baanwo bayuday bawo ṅbuş.

ji na a : « Ƨi dko dangaanuŋ di, tuŋ di ŋkkaanuŋ uko de unkhilanuŋ kayokan bañaanŋ batum biki? »

³⁴ Kë aji na baka : « Nawo na ipoom hum? »

Kë bateem aji « Iboom paaj na kalonŋ na ŋtëb ŋlonŋ ŋmpoŋi. » ³⁵ Kë Yetu ašë ji na bañaanŋ baŋo Ƨi mboš ; ³⁶ ašë jej ipoom paaj na kalonŋ yuŋ na ŋtëb ŋuŋ, abeeb Našibaŋi, akitëš ya ašë wul baŋašarul, kë bafaš bañaanŋ. ³⁷ Bade bti adoo yok. Baŋašar Yetu kë batuman kkaar paaj na ploŋ na iko indukšiiŋ. ³⁸ Bañaanŋ bandeenŋ bawo biintŋ iñeen-week ŋbaakër ŋyaaš iñeen (4000), aŋu na baatŋ na bapoŋ. ³⁹ Wi Yetu adolonŋ bañaanŋ kë baŋiŋi, wi wi ašaanŋ apaya Ƨi bteem aya uŋaak wi Magadan.

16

Bafaritay bahepar Yetu uko unkdiiimanuŋ kë awo i Našibaŋi

(Markut 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ *Bafaritay na *bataduk babi Ƨi Yetu wal mëntŋ, ala pŋaawana ašë hepara uko unkdiiimanuŋ kë awo ñaanŋ i Našibaŋi. ² Kë Yetu ašë teem baka aji : « Woli unuur uya pjot kë baŋi bajeenki naji naji : “Dko daluŋ kajeesh faan.” ³ Kë na nfa kub, baŋi bajënle naji : “Ušubal ušub nŋa.” Naji name uko wi iko yi baŋi ijakuŋ, ašë wo naanhil pyikrën uko wi Našibaŋi akdolonŋ nŋa di. ⁴ An bañaanŋ bawuŋaan biki, nandekuŋ Našibaŋi kafetŋ, nahepar uko unkyuujunŋ kë dwo i Našibaŋi. Naankwin uko ulonŋ umpaŋi na wi Yonat* *Naŋupar Našibaŋi adiiimanuŋ. » Wi wi Yetu ašaanŋ aduk baka da, aya na bgahul.

Uko utaaajanaani pšon wi bafaritay na bataduk

✧ 16:4 Natenan Ƨi Yonat.

⁵ Yetu na baṭaṣarul baya bdëk umbaṅ wundu. Kë baṭaṣarul baṣë ṭilma pṭij ipoom. ⁶ Kë Yetu aṣë ji na baka : « Natenan bnuura, nalipariin uko utaajanaani pṣon wi *bafaritay na *bataduk. ⁷ Baṭaṣarul kë baṣë ṭiini bukal bukal aji : « Aṭiini haṅ ṭiki ṅëntij ipoom. »

⁸ Kë Yetu ammeen uko wi bakṭiiniyaanuṅ aji na baka : « An, nanwoonṅ naanfiyaar akëṣan, we ukaaṅ kë nakṭiiniyaan pwo naantij ipoom ba? ⁹ Naandobi yikrëna te hënkunṅ iko yi nawinuṅ i? Naanleṣ wi nkitṣunṅ ipoom kañeen pa biintṅ iñeen-week-kañeen ṅyaaṣ iñeen (5000) i? Kë kkaar hum kantumuṅ ipoom ki ki nayaanaanuṅ ba? ¹⁰ Kë wi nkitṣunṅ ipoom paaj-na-kalonṅ pa biintṅ iñeen-week-ṅbaakër ṅyaaṣ iñeen (4000)? Kë kkaar hum kantumuṅ ipoom ki ki nayaanaanuṅ? ¹¹ Kë hum di di nawoonṅ naamme kë mënṭiiniyaan ipoom? Dji nalipara uko utaajanaani pṣon wi bafaritay na bataduk. »

¹² Baṭaṣar Yetu bayikrën wal mënṭ kë aji na baka balipara pjukan pi bafaritay na bataduk, mënṭ uko utaajanaani pṣon wi bajaanṅ badolna ipoom wa.

*Piyeer aji Yetu awoonṅ Krittu
(Markuṭ 8.27-30; Luk 9.18-21)*

¹³ Yetu aya na baṭaṣarul du utaak uññogunṅ ubeeka wi Tetare-Filip aṣë hepar baka aji : « Bañaanṅ baṣal aji *Abuk Ñiintṅ awo in ba? » ¹⁴ Kë bateem aji : « Balonṅ baji iwo *Yowan Nabattaar ; kë balonṅ baji iwo *Eli Naṭupar Naṣibaṭi kë balonṅ kak baji iwo Yeremiya këme alonṅ ṭi *baṭupar Naṣibaṭi bandukiinṅ. »

15 Kë aşë ji na baka : « Kë ti an, nji dwo in ba? » 16 Fimoŋ Piyeer kë ateema aji : « Iwo *Krittü, Abuk Naşibaţi ajug ubida. » 17 Kë Yetu aşë ji na a : « Inuurandëni iwi Fimoŋ abuk Yonat. Mëntŋ ñaaŋ najën aţupiinŋ manjoonan man, Paapa anwoon du baţi a. 18 Kë nşë jaku : Iwo Piyeer*, pnduba panjaanŋ pamëban katoh, iluŋ kamëban bankfiyaarnuŋ. Pkeţ paankhilan kanaţ ti kadun ki baka. 19 Dluŋ kawulu iniigşsaani yi Baţi : uko wi ikpokunŋ ti mboş uluŋ kapokana du baţi, kë uko wi ikdinanuŋ ti mboş, uluŋ kadinana du baţi. » 20 Wi wi aşookunŋ baţaşarul aji na baka bawut kaţup nin ñaaŋ kë ul awoon Krittü.

*Yetu aţup aji aluŋ kakeţ kabot kanaţa ti pa
(Markuţ 8.31-33; Luk 9.22-27)*

21 Unuur mëntŋ wi wi Yetu ajunuŋ pdiiman baţaşarul kë awo i pya Yerutaalem, kahaj da maakan ti iñen yi bantohi, *baţeŋan baweek na *bajukan Bgah. Baluŋ kado bafiņa, unuur uwajanţën aşë naţa ti pkeţ. 22 Piyeer apula kë bagaagi aşë jun pŋoman na a aji : « Ajugun, dñehan Naşibaţi abuuranu uko waŋ! Nin ukoolan uunkdolu! »

23 Kë Yetu aşë wugşsa aji na Piyeer : « Lowaan, iwi Tatana! Inaţ ti bgah aneenanaan pţëp. Inji kla uko wi Naşibaţi analuŋ, iji kla uko wi bañaanŋ baŋaluŋ. »

24 Kë wi wi Yetu ajakuŋ na baţaşarul bti : « Woli ñaaŋ aŋal kaţaşën, awo kaţilma uleeful kakuŋa krut ki nul kadinan phaj ji nji kaşë kaţaşën woli ado akeţ. 25 Ñaaŋ ankşaluŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaanŋ wa ; kë anklunŋ kawaanŋ ubida wi nul pa nji

---

* **16:18** Piyeer : Dawoonŋ pnduba këme plaak.

alun kabuuran wa. ²⁶ We uwoon ñaan aka pyok pi umundu bti, woli aneemandën uhaaş wi nul? We wi ñaan ahilanun kawul kabuuranaan uhaaş wi nul. ²⁷ *Abuk Ñiinṭ aban ṭi pbi na mndëm mi Aşin na ṛwanjut ṛi nul. Wal mēnt awayēs ñaan andoli ṭi mnwo mi nul. ²⁸ Dṭupan na manjoonan : balon ṭi banwoon ṛṭa ṭi baankkeṭ bē baanwin Abuk Ñiinṭ kē abi ji naşih. »

17

Uleef wi Yetu bti uṭēṣaa (Markuṭ 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Wi ṛnuur paaj ṛṭṭepun kē Yetu aşē jej bi Piyeer na Yakob na Yowan aṭa Yakob aya na baka du pnkun pweek kē bagaagi. ² Uleef wi nul kē uşē ṭēṣa ṭi kadun ki baka : kaara di nul dajeeh ji unuur, kē imişa yi nul ikak afaaṭ feh. ³ ṭi dko mēnt, kē baṭaşar Yetu başē win *Moyit na *Eli kē baktiini na a.

⁴ Wal mēnt kē Piyeer aşē ji na Yetu : « Ajugun, unuura ṛwo ṭi dko di. Inṭal le katar iloona iwajanṭ: kalon kawo ki nu, kalon ki Moyit, kandukiin kawo ki Eli. »

⁵ Ahum kaṭiini, kē kanfēluṅ kalon kanknuurun kaşē mara mara abi awun baka, kē pdiim plon paşē pēnna ṭi ka aji : « Iwi iwoon abuk naan, dṛalu maakan, dmaganu! Nadoon kaṭiinka! »

⁶ Wi baṭaşar Yetu batiinkun pdiim mēnt aşē lēnk maakan ajot afēṭ kēş ṭi mboş. ⁷ Kē Yetu aşē ṛnog aban baka aşē ji : « Nanaṭiin, nawutan kalēnk. » ⁸ Wi bakatun kēş, baankak awin nin alon, kē Yetu ṭañ awohan da.

⁹ Wi bakwaliin pnkuṅ, kē Yetu ašē ji na baka : « Nakṭup nin ñaan alon uko wi nawinun, te wal wi *Abuk Ñiintṅ aklun kanaṭa ṭi pkeṭ. »

¹⁰ Baṭaṣar Yetu bahepara aji : « we ukaan kē *bajukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji *Krittu ado kabi. »

¹¹ Kē atees baka aji : « Na manjoonan Eli awo i kabi, kakakan iko bti ṭi bgah. ¹² Kē nšē ṭupan, Eli adobi bi, kē baanyikrēna, bahajana, adola jibi baṅaluṅ. Hēnk kak di di Abuk Ñiintṅ aklun kahaj ṭi iñen yi baka. » ¹³ Wal mēntṅ, kē baṭaṣarul bašē yikrēn kē awo ṭi pṭiiniyaan *Yowan Nabattaar.

*Yetu ajeban napoṭ i untaayi ukyewlēnun
(Markuṭ 9.14-29; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Wi Yetu na bi Piyeer, Yakob na Yowan bakakuṅ du dko di pntuk pi bañaan pawoon, kē ñiintṅ alon ašē bi ṭi Yetu aṅup ṭi kadunul aji na a : ¹⁵ « Naweek, ñagiin abuk naan. Aji jot kako, ahaj maakan : nyaaš ṅṭum aji jot ṭi bdoo, ulon kak aji jot ṭi meel. ¹⁶ Dṭija baṭaṣaru kē baanhilan ajebana. »

¹⁷ Kē ašē teem aji : « Nawo bañaan bawuṭaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaṭo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naṭijaan napoṭ ṭi. » ¹⁸ Kē Yetu ašē lēbar na untaayi kē upēn ṭi napoṭ, kē ajeb ṭi dko mēntṅ.

¹⁹ Baṭaṣar Yetu bagaag na a ašē hepara aji : « we ukaan kē un, ṅēnhilan adook untaayi mēntṅ? »

²⁰ Kē atees baka aji : « Naanfiyaar akēšan. Dṭupan na manjoonan, woli naka lah pfiyaar panliṅun na pbuk pi maaj, najile na pnkuṅ pi : Pēnan ṭi, papēn da. Uunkka nin uko ulon wi nawoon

naankhinan pdo. ²¹ [Kë untaayi utënt wuŋ, pñehan Naşibaŋi na pyiman ʒañ pahilanuŋ pdook wa.]

*Yetu aŋup pkeŋ pi nul uyaas utëbantën
(Markut 9.30-32; Luk 9.43b-45)*

²² Yetu na baŋaşarul bawo bti du *Galilay, kë aşë ji na baka : «*Abuk Ñiintı abi kawulana du bañaan, ²³ baluŋ kafiņa, unuur uwajantën aşë naŋa ʒi pkeŋ. » Kë başë jooŋan maakan.

Yetu na Piyeer baluk daaşa di Katoh Kaweek ki Naşibaŋi

²⁴ Yetu na baŋaşarul baban ubeeka wi Kaper-nawum. Kë bakobraar daaşa di *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi başë bi ʒi Fimoŋ Piyeer ahepara aji : « Jëm najukan i nan aji luk daaşa di Katoh Kaweek ki Naşibaŋi i? »

²⁵ Kë atëem baka aji : « Aa. Aji luk da. »

Wi aneejaŋ neej ʒi katoh kë Yetu aşë ji na a : « Fimoŋ, we wi işaluŋ ʒi uko wi ba? In awoon kaluk başih biki umundu wi daaşa ba? Babuk baka këme baloŋ bampaŋi. »

²⁶ Kë atëem aji : « Bañaan bampaŋi baka. »

Kë Yetu aşë ji na a : « Babuk başih keeri baanwo i kaluk. ²⁷ Kë un nşë wo nñnjal pŋij bŋup. Yaan du bdëk, ifël kabuuti, uŋëb uteek wi ikpënanuŋ, haabëşan wa mntum : itënk pataka da pankkëşuŋ pluk daaşa di naan na di nu. Jejan pa iya iluk daaşa di nja batëb. »

18

In adëmnuŋ ʒi an?

(Markut 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Baṭaşar Yetu babi ʔi a wal mēnt̃ ašē hepara aji : « In adēmnuṅ du *Pših pi Baṭi ba? ² Kē ašē du napoṭ alon aṭu'a ʔi ptoof pi baka, ³ ašē ji : « Na manjoonan dṭupan, woli naankak anaam ji bapoṭ, nin naankneej du Pših pi Baṭi. ⁴ Ukaaṅ kē ankwoon naweek du Pših pi Baṭi awoon ankwalanuṅ uleeful kakak ji napoṭ i. ⁵ Kē ṅaaṅ anyeenkuṅ napoṭ ji i ʔi katim naan, nji ʔi uleef naan i i ayeenkuṅ. »

Naṭaafaraan kawuuk baṅaaṅ bajuban
(Markuṭ 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ Yetu akak aji : « ṅaaṅ ankḍolonṅ alon ʔi bapoṭ biki*, banfiyaaruṅ ajot ʔi pjuban, uhokan pa a batana plaak pweek bayoorana du bdēk. ⁷ Baṅaaṅ banwoon ʔi umundu bawuṭani ʔiki iko inhinanuṅ kado baka bajuban itumi. Iko mēnt̃ iinhinan kawaana, kē ṅaaṅ anšaana aṭij ya ašē wuṭan!

⁸ « Woli kaṅen ki nu, kēme kahoṭ ki nu iṭu kē ikjuban, falan ya ifēl du kalowan. Uhokan iya baṭi na kaṅen kēme kahoṭ kammukšiiṅ, kē di iya infernu du bdoo bawoon baankjēmša na iṅen itēb na ihoṭ itēb. ⁹ Kē woli pkēš pi nu paṭu'u kē ikjuban, lookšan pa ifēl du kalowan. Uhokan iya baṭi na pkēš ploolan, kē di bafēlu du bdoo bi infernu na kēš ktēb.

¹⁰ « Naṭaafaraan kabeeh alon ʔi bapoṭ biki. Na manjoonan, ṅwanjuṭ ṅi baka ṅaji ṅanaṭ wal undoli du kadun ki Paapa anwoon du baṭi. ¹¹ [*Abuk ṅiint̃ abi bi pbuuran bambiiṅ aneem.] »

Uhoṅ wi unkaneel unneemuṅ
(Luk 15.3-7)

---

* **18:6** Bapoṭ biki : Yetu aṭiiniyaan ʔi banfiyaaruṅ, bukal bakakuṅ ji bapoṭ.

12 Yetu ahoñ aji : « we wi naşalun ʒi uko wi ba? Woli ñaan alon aka ʒkaneel iñeen-week kë ulon uşë neem, aankduk ʒkaneel ʒandukiin du pnkun kaya pla uloolan unneemun i? 13 Dʒupan, woli awin wa, aji lilandër unkaneel uloolan wun kapel ʒandukiin ʒanwoon ʒaanneemi. 14 Kë hënk kak di di Aşinan anwoon baʒi awoon aanʒal alon ʒi bampoʒi biki aneem. »

Pmiir atëñʒul

15 Yetu aji kak : « Woli atëñʒu anfiyaarun ajubanu, yaan iwina, iʒiini na a, an batëb ʒañ. Woli atiinku, këme kë ika'a. 16 Kë woli aandi ptiinku, duun ñaan alon këme batëb, nahilna nado jibi *Uli-bra wi Naşibaʒi ujakun: *naboman uko bti ʒi kadun ki bamaar batëb këme bawajañ*.[☆] 17 Akak le wo aandi ptiink baka, kʒup pntuk pi banfiyaarun ; woli apok ptiink baka, jejana ji ñaan anwoon aanfiyaar Naşibaʒi këme ji nakobraar daaşa[†]. 18 Dʒupan, na manjoonan : iko bti yi nakpokun ʒi mboş ilun kapokana du baʒi, kë iko bti yi nakdinanun ʒi mboş ilun kadinana du baʒi.

19 « Na manjoonan dkak aʒupan, woli bañaan batëb ʒi an ʒi mboş baʒiinkar añehan uko ulon wi bañalun, Paapa anwoon du baʒi ado wa pa baka. 20 Aa, dko di bañaan batëb këme bawajañ bayitun ʒi katim naan, dji kawo ʒi ptoof pi baka. »

Nadoon kamiir batëñʒan

21 Fimon ʒi Piyeer aňog Yetu wal mënʒ aşë hepara aji : « Ajugun, ʒyaaş hum ʒi ʒi nwoon kamiir atëñʒ

☆ **18:16** Pleşan 19.15. † **18:17** Bakobraar daaşa : Bayuday bajej baka ji bado buʒaan banwoon baanwo biki pntaali pi Naşibaʒi.

naan woli ajubanaan? Dwo kamiir te nyaaş paaj na ulon i? »

²² Kë Yetu ateema aji : « A-a, mënjkaku nyaaş paaj na ulon ʒañ, nyaaş ɲi iwoon i kamiira ɲawo kaban iñeen-paaj-na-ulon (70) nyaaş paaj-na-ulon.

²³ « Hënk di *Pşih pi Baţi pawoon: pawo ji uko wi naşih anjalun pten jibi balemparul badolon na itaka yi nul. ²⁴ Ajun pten, kë başë ʒija alon anʒeetulun itaka intumon pʒum paɲ. ²⁵ Ńiinʒ mënʒ aanka uko uluki itaka mënʒ ; kë naşih aşë ji bawaapa ul na aharul, na babukul na iko bti yi akaan, bahilna bakakan uko wi aʒeetun. ²⁶ Nalemparul un kë aşë ɲup ʒi kadun ki naşih aji na a : “Miiraan, dlun kaluku ya bti!” ²⁷ Naşih aŋagi'a aşë wutara itaka yi aʒeetulun awuta kë ayaa.

²⁸ « Nalemp mënʒ apën aşë yit na atënʒul alon i bawoon ʒi ulemp anʒeetulun ktaka kntiinku. Atiika adoo kak i pfiiklëna aşë jaka : “Lukaan uko wi iʒeetnun!” ²⁹ Atënʒul kë anup akooʒa aji na a : “Miiraan, dlun kaluku!” ³⁰ Kë undu aşë pok, ado kë bawata ukalabuş ayoonkna alun aluk uko wi aʒeetun. ³¹ Wi balemp bandukiin bawinun uko unʒepun, bajooʒan maakan aşë ya akakalëş wa bti naşih.

³² « Kë naşih ado kë baʒija nalemp mënʒ aşë ji na a : “Iwi nalemp nawuʒan i! Dwutaru itaka bti yi iʒeetnun ʒiki ikooʒën aji ndo han ; ³³ iwo i lah kak kaŋaga atënʒu jibi ɲji ŋagi'iin.” ³⁴ Adeebaʒ maakan aşë wula banjaan bahajan baŋaan te wi akun kaluk uko bti wi aʒeetun. »

³⁵ Kë Yetu aşë kak aji : « Hënk di di Paapa anwoon du baţi akun kado andoli ʒi an, woli naammir

batēntan na manjoonan ti itēb yi nan. »

19

*Yetu aṭiiniyaan uko wi bniim
(Markut 10.1-12)*

¹ Wi Yetu aṭupun iko yaṅ aba, aṣe pēn ti uṭaak wi *Galilay aya umbaṅ wi *Yuda unwoon du plut pi *Yordan. ² Bañaan batum baṭaṣa da kē abot ajeban bamaakal.

³ *Bafaritay balon baṅal pṭaawana, aṣe ñoga ahepara aji : « Bgah bi nun badinan ñaan abubara adook aharul ti bniim i? »

⁴ Kē Yetu ateam baka aji : « Naanleyiir uko wi Uli-bra wi Naṣibaṭi ujakuṅ i kē du ujuni Naṣibaṭi apaṣ bañaan kē bawo ñiint na ñaaṭ[☆] » ⁵ aṣe ji : « “*Waṅ ukaan kē ñiint aklun kaduk aṣin na anin kawo na aharul, bakak ñaan aloolan.*”[☆] ⁶ Hēnk, baankak awo bañaan batēb, bawo ñaan aloolan. Ñaan awutan keeri kagar uko wi Naṣibaṭi anaakrēnuṅ. »

⁷ Bafaritay bahepara aji : « Keeri we ukaan kē *Moyit aji ñaan awo i kapiit ñaaṭ kakaarta kankyu-ujun kē bniim babaa, kabaa kadooka? »

⁸ Kē ateam aji : « Mndēnem mi ṅhaaṣ ṅi nan manṭuun kē Moyit adinanan uko mēnt. Kē uṣe wo uunwo haṅ du ujuni. ⁹ Dṭupan, woli ñaan adook aharul anwoon aampiint na ñaan alon nampaṭi, aṣe niim alon, ajuban pṭuban pi piint. »

¹⁰ Baṭaṣarul bajaka aji : « Woli hēnk di uwoon kawo pa ñiint na aharul, uhokan pwut bniim. »

¹¹ Kē Yetu ateam baka aji : « Mēnt bañaan bti bahilanun kadinan pṭukan pi mēnt, biki Naṣibaṭi

☆ 19:4 Ujuni 1.27. ☆ 19:5 Ujuni 2.24.

aṭenuṅ kē bahilani ṭañ bahilanuṅ. ¹² Iko itum ihinan kaneenan biintṅ baniim : baloṅ baanhilan bniim ṭiki babuka buka haṅ, baloṅ ṭiki bakaṣ baka, baloṅ kak pṣih pi Baṭi paji paṭu baanji baniim. Ñaaṅ anhinanuṅ pte uko wi, ateen wa! »

Yetu ayeenk bapoṭ bnuura
(*Markut 10.13-16; Luk 18.15-17*)

¹³ Baṅaaṅ baṭij Yetu bapoṭ pa apaf baka iñen, abot aṅehandër baka, kē baṭaṣarul baṣë ṅoman na baka. ¹⁴ Kē Yetu aṣë ji : « Nawutan bapoṭ babi ṭi nji, nakneenan baka, ṭiki *Pṣih pi Baṭi pawo pi banwoṅ ji baka. » ¹⁵ Wi wi aṣaaṅ apaf baka iñen aṣë ya na bgahul.

Yetu na ñiintṅ nayok
(*Markut 10.17-31; Luk 18.18-30*)

¹⁶ Ñiintṅ aloṅ abi aṅog Yetu aṣë hepara aji : « Najukan, we wi nwoṅ kado unuura kakaana ubida wi mnto? »

¹⁷ Kē ateema aji : « we ukaaṅ kē ikheparaan uko unuura wi ñaaṅ awoṅ i kado? Aloolan ṭañ annuuriin, Naṣibaṭi a. Woli iṅal kayeenk ubida wi mnto kdo kado uko wi Bgah bajakuṅ. »

¹⁸ Kē akak ahepara aji : « Iko ihon? »

Kē ateema aji : « Iinkfiṅ ñaaṅ, iinkpiintṅ na ahar ñaaṅ kēme ayin ñaaṅ, iinkkiij, wutan katapar ñaaṅ uko wi awoṅ aando, ¹⁹ mëbaan ṣaaṣ na naan bnuura, ṅalan atēṅṭu jibi iṅaluṅ uleefu. »

²⁰ Kē naṭaṣa uṅ ateema aji : « Iko mēntṅ bti ddo ya. We wi nkaaṅ aduka pdo? »

²¹ Kē Yetu aji na a : « Woli iṅal kawo ñaaṅ anjaan ado uko bti unliluṅ Naṣibaṭi, kya, kawaap iko yi ikaaṅ bti kaṣë jej itaka mēntṅ kaṭen bajuuk, kka

pyok du baŕi. Wal mēnt̕ kšē bi kaŕaşēn. » ²² Wi naŕaşā uŕ atiinkuŕ uko mēnt̕, ašē ya na pjootan, ŕiki ayok maakan.

²³ Wi wi Yetu aŕaan̕ aji na baŕaşarul : « Dŕupan na manjoonan pneej du *Pŕih pi Baŕi patam nayok maakan. ²⁴ Aa, dŕupan kak uko wi : Uyoj apel pa untaam wi pnkunkaali uneej ŕi bhēr bi kaguja kē di nayok aneej du Pŕih pi Baŕi. »

²⁵ Wi baŕaşarul batiinkuŕ uko waŕ baŕoŕar fuŕ ašē ji : « Kē in ahilanuŕ keeri kabuur? »

²⁶ Kē Yetu ašē jaban baka kēŕ ašē ji : « Baŕaan̕ bajēn baanhilan pbuuran ŕleef ŕi baka, kē Naŕibaŕi ašē wo aambiiŕna biiŕna nin uko ulon̕. »

²⁷ Piyeer aji na a wal mēnt̕: « Tenan, ŕduk iko bti aŕaşu. We wi ŕkluŕ kayeenk ba? »

²⁸ Kē Yetu aji na baka : « Dŕupan na manjoonan : woli umundu uhalu ubii, kē *Abuk ŕiint̕ aneejan pŕih na mndēm, an baŕaşaraan̕ iŕeen na batēb nanŕaşnuŕ nakak aŕo na ŕji kaŕih, kawayēŕ kntaali iŕeen na ktēb ki Itrayel. ²⁹ Kē biki katim naan kaŕuŕ kē baduk itoh yi baka, kēme babak baŕin baka, baŕin baka, banin baka, babak baka, ŕŕeeh ŕi baka, baluŕ kayeenk uko wi badukuŕ ŕyaaŕ iŕeen-week kaŕē kayeenk ubida wi mnŕo. ³⁰ Kē baŕum banwoŕ hēnkuŕ bateek baluŕ kawo babaaŕŕaani, baŕum banwoŕ babaaŕŕaani baluŕ kawo bateek. »

20

Uhoŕ wi bajaar biki baduŕuŕ ulemp

¹ Yetu akak aji ŕi uko waŕ: «*Pŕih pi Naŕibaŕi pawo wo ji uko wi ajuŕ uŕeeh ampēnuŕ na nfa kub ala balemp pa uŕeeh wi nul. ² Atiinkar na balemp aji

aluk baka itaka inliṅuṅ na baluk bi unuur ašë do baka kē baya uṭeeh. ³ Aṭo ado uko ji ṅwoori ṅwajanṭ apēn awin balemp baloṅ kē bawo du bayiti baanka uko udo, ⁴ kē ašë ji na baka : “An kak, nayaan uṭeeh ; dlukan bnuura.” ⁵ Kē bayaa.

« Ajug uṭeeh apēn na mnde ilant, akak apēn na pnak awin baloṅ, akak ado jibi adoluṅ na bukundi. ⁶ Wi unuur uṭeehiin, akak apēn awin balemp baloṅ kē banaṭ da ašë hepar baka aji : “we ukaṅ kē nawo ṭi, unuur bṭi bē naankdo uko uloṅ”? ⁷ Kē bateem aji nin aloṅ aanjej jej baka ulemp.

« Kē aji na baka : “An kak, nayaan uṭeeh.”

⁸ « Wi utaakal ubanuṅ, ajug uṭeeh kē ašë ji na namali i nul : “Duun balemp iwul andoli baluk bi nul, ijunna bambaañsaanuṅ pbi iṣë ido kaya te du bateek.”

⁹ « Biki bajejuṅ ṭi uṭeeha unuur kē babii, ayeenk andoli baluk bi unuur upēb. ¹⁰ Bateek babi kak ašë ṣal aji bayeenk baluk bampeluṅ bi bambaañsaanuṅ pbi, kē bašë wula baka andoli baluk bi unuur. ¹¹ Wi bakyeenkuṅ itaka ašë ṅoman ṭi uko wi ajug uṭeeh adoluṅ ¹² aji : “Bambaañsaanuṅ pbi balempa uwoori uloolan, kē iṣë luk baka aliṅan na un, ṅlempuṅ unuur bṭi ṭi bnuur.”

¹³ « Kē Ajug uṭeeh ašë teem aloṅ ṭi baka aji : “Nanoh, mēndolu nin buṭaan bloṅ: Mēṅ itaka yi, yi ṅṭiinkaruṅ i? ¹⁴ Jejan uko wi ṅṭiinkaruṅ, iya na bgahu. Ulilēn lil kē nwul ambaañsaanuṅ pbi uko unliṅuṅ na wi nwuliin. ¹⁵ Mēnka na pdo uko unlilnuṅ na bka bi naan i? Kēme iwo i kadeebaṭ ṭiki djoob bkwow?” »

¹⁶ Yetu akak aji : « Kë hënk di di banwoon babaañsaani bakluŋ kawo bateek, bateek başë bawo bambaañsaani. »

Uyaaş uwajantën wi Yetu aktupun pkeţul na pnaţa pi nul ţi pkeţ

(Markuţ 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yetu aya Yerutalem aşë du baţaşarul iñeen na batëb kë bagaagi, aşë ţiini na baka wi bawoon ţi bgah aji : ¹⁸ « Natenan, nya Yerutalem, kë başë luŋ kawul *Abuk Ńiint *baţenjan baweeek na *ba-jukan Bgah. Baluŋ kaji aduknaanaa, pduknaana pi pkeţ. ¹⁹ Bawula banwoon baanwo bayuday bahilna babeņa, bakoba na itintël, bapaņa ţi krut. Unuur uwajantën aşë naţa ţi pkeţ. »

²⁰ Wal mënţ kë anin babuk Febede aşë bi aňoga, ul na babukul, aņup ţi kadunul pa phepara uko ulon.

²¹ Kë Yetu aşë ji na a : « we wi iŋaluŋ ba? »

Kë aji na a : « Dolan babuk naan batëb biki baluŋ baţo alon ţi kadeenu ki nu, alon ţi kamayu, woli iluŋ aţo aşih. »

²² Yetu ateema aji : « Naamme uko wi nakñehanaanuŋ. Nahinan kadaan ţi pnkalame pi nji kayaan kadaan, kahaj ji nji i?

Kë bateema aji : « Nhinani. »

²³ Kë Yetu aşë ji na baka : « Aa, naluŋ kadaan ţi pnkalame pi naan ; kë uko unwoon wi pţo ţi kañen naan kadeenu na kamayu, mënţ nji dwoon kadat banwoon biki pţo da, biki Paapa ajakuŋ aji bawo biki kaţo da, bukal bakluŋ kaţo da. »

²⁴ Wi baţaşarul iñeen bandukiin batiinkuŋ uko waŋ, aşë deebaţër batëb bukundi. ²⁵ Wi wi Yetu aşaan aţiini na baka bukal bti aji : « Nawin jibi

baših biki n̄taak bajaan̄ bayuuj mndëm mi baka, baweek biki n̄taak kaŋoonkna bañaan̄. ²⁶ Uunwo kawo haŋ pa an. An̄jalun̄ pwo naweek ʒi an awo i kawo nalempar batën̄ʒul. ²⁷ Kë woli ñaan̄ aŋal pwo nateek ʒi an, awalaan bkwul ado kalempar batën̄ʒul. ²⁸ Kë hënk, *Abuk Ñiint̄ aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan̄ kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranun̄ bañaan̄ batum maakan.

*Bakuul batëb biki Yetu ajebanun̄
(Markut 10.46-52; Luk 18.35-43)*

²⁹ Yetu na baṭašarul bapën ʒi ubeeka wi Yeriko, kë bañaan̄ batum bašë ʒaša. ³⁰ Bakuul batëb baṭo wal mën̄ʒ ʒi kaban̄ ki bgah, kë wi batiinkun̄ kë Yetu aktëpun̄ ašë huuran aji : « Naweek, *Abuk Dayiṭ, ñagi'un! »

³¹ Kë bañaan̄ batum banwoon̄ da bawo ʒi p̄ŋoman na baka aji bayomp, kë bašë huuranaara huuran maakan aji : « Naweek, Abuk Dayiṭ, ñagi'un! »

³² Yetu anaṭ adu baka ašë ji : « We wi nan̄jalun̄ ndolan ba? »

³³ Kë bateema aji : « Naweek, dolan ŋdo kawin! »

³⁴ Añağa baka ašë ban baka këš kë bakak awin ʒi dko mën̄ʒ, ašë ʒaša na bgah.

21

*Uneej Yetu ʒi Yerutalem
(Markut 11.1-11; Luk 19.28-40; natenan ʒi
Yowan 12.12-19)*

¹ Yetu na baṭaşarul bañog Yerutalem aten ubeeka wi Betfage du umban wi Pnkun pi Mnoliwera*. Kë aşë yil baṭaşarul batëb, ² aji na baka : « Nayaan du ufët unwoon ṭi kadunan ; uneejaran neej nawin batan ubuuru na ubuk wa ; nafënşan ŋa naṭijën. ³ Woli baheparan uko unkayi, nateem kaji Ajugun anuma ŋa. Ṭi dko mënṭ bawutan naya na ŋa.

⁴ Uko mënṭ uwoo, uko wi Naṭupar Naşibaṭi abiin aṭup uhilna udolana :

⁵ “*Najakan na ubeeka wi *Fiyon*

Naşih i nu abi ṭi iwi ;

awalan bknowul, adapa ubuuru,

na ubuuru umpoṭi, ubuk untaam ulempni”✧

⁶ Baṭaşar Yetu baya, ado jibi ajakun na baka, ⁷ aṭij ubuuru na ubuk wa. Wi wi başaan ajej imişa yi baka agur ṭi ŋa kë Yetu aşë paya. ⁸ Bañaan batum maakan bawo ṭi bgah wal mënṭ, ajej iyeti yi baka aşeef ṭi bgah ; kë balon batib inah yi mnko aşeef. ⁹ Bañaan batum bankpoşun ṭi kadunul na banktaşulun bahuuran aji :

« *Hotana, † iwi *Abuk Dayiṭ*

Bnuura nuura ṭi ankmbiin ṭi katim ki Ajugun

Hotana! Naşibaṭi adëm du baṭi duuṭ! »✧

¹⁰ Wi Yetu aneejun ṭi Yerutalem, bañaan biki ubeeka bti bañonar fuṭ aşë hepar aji : « I abaa wo wo ahon ba? »

¹¹ Kë bañaan başë teem aji : « Yetu Naṭupar Naşibaṭi a, awo i Nataret du Galilay. »

---

* **21:1** Pnkun pi Mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives.” ✧ **21:5** Fakariya 9.9. † **21:9** Hotana Ṭi uhebëre dawo « Buuran » aşë bi kak uṭup unjaan udëmaan Naşibaṭi. ✧ **21:9** Kañaam 118.26.

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naşibaţi
(Markut 11.15-19; Luk 19.45-48; natenan ęi
Yowan 2.13-22)

¹² Yetu aya neej du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi aşę
jun pdook bawaap na banknugun bti banwoon
da. Awat ęmeeşa ęi baęelęş itaka, na ięij yi bawaap
ębalab. ¹³ Wi wi aşaan aji na baka : « Naşibaţi aęup
ęi Ulibra wi nul aji : “*Katoh naan kalun kadu'ana*
*katoh kaņehanaani”[✧] kę an, naşę kakan ka *dko*
dmennaani di bakij![✧] »

¹⁴ Bakuul balon na banknjiinkun babi aņoga da,
kę ajeban baka. ¹⁵ *Baęen baweek na *bajukan
Bgah bawin iko iņonaręnaan yi adolon abot atiink
bapoę kę bakhuuran du Katoh Kaweek ki Naşibaţi
aji : « Hotana, iwi *Abuk Dayię » aşę deebaę.
¹⁶ Bajaka wal męntę : « Itiink uko wi bapoę biki
bakjakun i? »

Kę Yetu aji na baka : « Dtiink bnuura di ; naam-
baan kaleyiira ęi Ulibra wi Naşibaţi dko danjakun:
“Ido kę bapoę bampoęi
na bambaan abuka buka
kę bakdęmanu.” »[✧]

¹⁷ Yetu aduk baka ęun, apęn ęi ubeeka, aya Betani
di ayaan afęrna.

Bko bi Yetu afępun
(Markut 11.12-14,20-24)

¹⁸ Na nfa, wi Yetu akkakun ubeeka wi Yerutalem,
kę ubon uşę de a. ¹⁹ Awin bko blon bi bajaan bado
bfig ęi kaban ki bgah, abi aņog ba, aşę ęenka itoh
toh. Aji wal męntę na bko bunę : « Nin iinkak abuk!
» ęi dko męntę, kę bko babi kay kay. ²⁰ Baęaşarul

✧ 21:13 İęayi 56.7. ✧ 21:13 Yeremiya 7.11. ✧ 21:16 Kaņaaam
8.2.

bawin uko mēnt̃ ašë ñoŋar maakan. Bahepar Yetu aji : « hum di di bko bi bahilun̄ akay hēnk̄ t̄i dko mēnt̃? »

²¹ Kē Yetu atēem baka aji : « D̄tupan, manjoonan ma, woli nahaṭ Naṣibaṭi abot awo naanka n̄ṣal n̄tēb, mēnjakan nahil̄ pdo bfiḡ bi bakay, nadoo hilan̄ kaji na pnkun̄ pi : “Pēnan̄ t̄i, iya ijot du bdēk,” uko mēnt̃ udolana. ²² Woli nahaṭi, uko bti wi nañehanun̄ Naṣibaṭi, adolan wa. »

*In aṭun̄ Yetu pdo iko yi akdolun̄
(Markut 11.27-33; Luk 20.1-8)*

²³ Yetu aneej du *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi ašë jun pjukan. Wal mēnt̃ kē *baṭeṇan̄ baweek na *bantohi bayuday bašë bi aṅoga ahepara aji : « Mnhina mnhon̄ mi mi ikdolnun̄ iko yi ba? In ajakiin̄ kē ihilan̄ kado ya? »

²⁴ Kē Yetu ašë teem baka aji : « Nji kak, d̄nal kaheparan̄ uko uloolan̄ ṭañ ; woli nateemēn, kašë ṭupan wal mēnt̃ mnhina mi nji kadolni iko yi. ²⁵ In ayilun̄ *Yowan̄ pbattaar ba? Naṣibaṭi a, kēme bañaan̄ baka? »

Kē bašë wo t̄i plaṭar t̄i ptoof pi baka aji : « Woli n̄teem aji Naṣibaṭi ayilulun̄, aheparun̄ uko unkaan̄ kē n̄ēnfiyaara? ²⁶ Kē woli n̄teema aji bañaan̄ bayilulun̄, n̄wo i kaṭi bañaan̄ bti babi banaṭara'un, ṭiki bafiyaar kē Yowan̄ awo Naṭupar Naṣibaṭi. »

²⁷ Bateem Yetu wal mēnt̃ aji baamme anyilulun̄. Kē ašë ji na baka : « Nji kak mēnk̄tupan̄ mnhina mi nji kadolnun̄ iko yi. »

Uhoñ wi ajuḡ katoh na babukul batēb

²⁸ Yetu akak aji na baka : « Kē we wi naṣalun̄ t̄i uko wi? Ñiint̃ alon̄ abi ka bapoṭ batēb. Aṭiini na

nateek aji na a : “Abuk naan, yaan ilemp n̄ta du ūteeh.” ²⁹ Kē abukul ūn ateema aji : “A-a, mēnkya ;” āto aban tūn āsal, anāta aya ūteeh. ³⁰ Āşin baka akak ātiini na natēbant̄en. Kē ateem aji : “Aa, Paap dya” āşē bi wo aanya. ³¹ Ahōn ̄ti batēb bukun̄ adolūn uko wi āşin baka ānalun̄? »

Kē bateem aji : « Nateek. »

Kē Yetu āşē ji na baka wal mēnt̄ : « D̄tupan, manjoonan ma, bakobraar daāşa na baat̄ bātuunk babanan uteek du *P̄sih pi Nāşibāti. ³² Hēnk di uwoon̄, *Yowan Nabattaar abi ̄ti adiimanan bgah b̄tool kē naanfiyaara ; kē bakobraar daāşa na baat̄ bātuunk kē bāşē fiyaara. Kē wi nadoon̄ awin uko mēnt̄ naant̄leşa ̄t̄lēs̄ n̄haaş̄ n̄i nan afiyaara. »

*Uhoñ wi balemp biki uwoorta
(Markū 12.1-12; Luk 20.9-19)*

³³ Yetu akak ahoñ aji : « Nakaan natiink uhoñ wi : N̄iint̄ alon̄ abi t̄epi uwoorta wi mnko manjaan̄ mandolna ubiñu, āşē biig wa afooyan. Ajip bh̄er ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi m̄nlaak bkuun̄taan pa bayen̄, āşē dukar wa bañaan̄ balon̄ pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, āşē ya bayaaş̄. ³⁴ Wal wi upooñ ubanun̄, kē āşē yil balemparul du bañaan̄ banwoon̄ du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul. ³⁵ Bañaan̄ mēnt̄ bamob balemparul, akob alon̄, afiñ natēbant̄en, akak atap nawajant̄en m̄nlaak afiña. ³⁶ Ajug uwoorta akak ayil balemparul balon̄, bant̄umun̄ apel bateek, kē bañaan̄ banwoon̄ du uwoorta badola baka ji bateek. ³⁷ Kē abaañsaan̄ ayil abukul, āsal aji : “Baya kakali abuk naan.” ³⁸ Kē wi biki adukarun̄ uwoorta bawinun̄ abukul, āşē lātar aji : “I, akdukiin̄ na iko yi āşin. Najoh

ñfiña, ñşë ñduka na ya!” ³⁹ Bamoba, apënan ti uwoorta afiñ. »

⁴⁰ Kë Yetu aşë hepar baka aji : « Kë we wi ajug uwoorta akeeri bi kado bañaan mënt wi akbiin? »

⁴¹ Kë bateema aji : « Pfiñ pi akfiñuñ bañaan bawuñaan biki uwoorta mënt pawuñ. Ajej uwoorta kawul balon, bankwululuñ kafah ki nul upooñ ubanle. »

⁴² Yetu aji na baka wal mënt: « Naambaan kaleyi-ira uko umpiitun ti Ulibra wi Naşibați i?

*“Pnduba pi baniw bapokun
pakakun amëban katoñ
uko mënt uwo udo wi Ajugun*

unuura abot awo uñonjarënaan ti kës ki nun.” »✧

⁴³ Yetu akak aji na baka : « Ukaan kë nji kañupan : Naşibați alun kajej *Pşih pi nul kawul pa bañaan balon bankdolun uko unnuuriin ti kës ki Naşibați.

⁴⁴ Ñaan ankjotun ti pnduba mënt, akita, kë ñaan i pakjotnun, panantëla. »

⁴⁵ *Bañan baweek na bafaritay bayikrën kë bukal bakaan kë Yetu akhoñ hañ. ⁴⁶ Bado na pmoba wal mënt aşë ti bañaan bañaluñ aji Yetu awo *Nañpar Naşibați.

22

Uhoñ wi bampokun pbi pyoban

(Luk 14.15-24)

¹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « ² *Pşih pi Bați panaam ji uko wi naşih anduun bañaan pyoban ti bniim bi abukul. ³ Ayil balemparul pa baya badu biki aduun pyoban kë başë wo bañal pbi. ⁴ Kë

✧ 21:42 Kañaam 118.22-23.

akak ayil balonj aji na baka : “Najakan na biki nduun pyoban kë djun pde, afinj ngit nkaş nji naan na nntaam nannuurnaaniinj ti nji naan, iko bti ibëkani, babi ti dko di bniim.”

⁵ « Kë biki baduun başë wo baando to to aten uko mënt, andoli atool kaya pdo kanuma ki nul : balonj baya nteeh, balonj pjula. ⁶ Kë bandukiinj bamob balempar naşih, ahajan baka afinj. ⁷ Naşih adeebaţi, aşë do bangoli biki nul kë bafinj balat mënt abot atër ubeeka wi baka. ⁸ Wi wi aşaaş aji na balemparul : “Pde pabaa kë biki mbiinj adu pyoban başë wo baantaan na pde pa. ⁹ Nayaan du npaş bgah nadu bañaan bti biki nakwinun.” ¹⁰ Kë balemparul baya ti igah, adu biki bawinun bti, bawuţaan na banuura, kë dko di bniim datumi.

¹¹ « Naşih aneej wal mënt pten bambiinj pyoban aşë win da ñiinţ alonj anwoonj aanwoh imişa yi ufettu. ¹² Kë aşë ji na a : “Nanoh, hum di di idolunj adoo neej ti, bë iinwoh imişa yi ufettu ba”? Kë unj mënt ayompi. ¹³ Naşih kë aşë ji na balemparul : “Natanana ihoţ na iñen nafëla bdig du bdëm, dul di akyaan kawooni kabot kadeebaţ kadohrën.” » ¹⁴ Kë Yetu aşë akak aji : « Bañaan batum badu'anaa kë bantiinku bakdataniinj. »

Pluk Fetar daaşa

(Markut 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Wi uko mënt uţëpunj, *bafaritay baya ayitiir wal mënt katen jibi bakdoli pa ptaawan Yetu ti bţup. ¹⁶ Wi wi bayilunj baţaşar baka balonj na balonj biki *Herod kë baji na a : « Najukan, nme kë iwo ñaan i manjoonan, abot aji kjukan bgah bi Naşibaţi na manjoonan. Iinji kti nin ñaan tiki iinji kten uko wi

ñaaŋ awoon. ¹⁷ Tupun keeri, we wi iŋaluŋ? Nwo i kaluk *Fetar naŋih daaŋa keme n̄enwo i kaluka da? »

¹⁸ Kē Yetu ammeen̄ n̄ŋal n̄wuŋaan n̄ji baka aŋe teem baka aji : « An balagare! We ukaan̄ kē nakdo na p̄ŋaawanaan ba? ¹⁹ Nadiimanaan pataka pi najaan̄ nalukna daaŋa. »

Kē badiimana pa, ²⁰ kē aŋe ji na baka : « Kaara di in dawoon̄ ŋi pa? Kē katim ki in kawoon̄ ŋi pa? »

Kē bateem ²¹ aji : « Fetar a. »

Wi wi aŋaan̄ aji na baka : « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoon̄ wi Fetar, naŋe nakakan Naŋibaŋi uko unwoon̄ wi Naŋibaŋi. » ²² Wi ajakuŋ haŋ kē baŋe ñon̄ar fuŋ aduka, aya.

Pnaŋa ŋi pkeŋ

(Markuŋ 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Unuur m̄ent̄, *bataduk balon̄ babi aŋog Yetu – bukal bajaan̄ baji pnaŋa ŋi pkeŋ paanwoo – ²⁴ aŋe ji na a : « Najukan, *Moyit̄ apiit̄ pa un aji : “Woli ñaaŋ akeŋ bē aanka napot̄, abuk aŋin awo kayeenk aharul, kahilna kabukara bapot̄.” ²⁵ Kē uŋe bi ka ŋi un biint̄ paaj na alon̄ banŋaarun̄. Nateek aniim ñaaŋ aŋe waan̄a bē aambuki, adukar abuk aŋin aharul. ²⁶ Kē natēbant̄en̄ akak akeŋ aduk ñaaŋ bē aambuki, kē uwoha haŋ pa nawajant̄en̄ kak, awoha haŋ pa bukal paaj na alon̄ bti. ²⁷ Wi bukal bti bakeŋun̄, kē ñaaŋ akak akeŋ. ²⁸ Kē h̄enkuŋ woli baŋaan̄ balun̄ anaŋa ŋi pkeŋ, in akwoon̄ ayin ñaaŋ m̄ent̄, wi bukal paaj na alon̄ bti baniimulun̄? »

²⁹ Kē Yetu aŋe teem baka aji : « Naneemi, naamme Ulibra wi Naŋibaŋi abot awo naamme mn-hina mi nul. ³⁰ H̄enk di uwoon̄, woli baŋaan̄ balun̄

anaṭa ṭi pkeṭ, biinṭ baankniim, kē baaṭ baankni-
ima, baluṅ kawo ji ṅwanjuṭ du baṭi. ³¹ Kē ṭi uko wi
pnaṭa ṭi pkeṭ, naambaanṅ kaleyiira uko wi Naṣibaṭi
ajakunṅ i? Aji : ³² “*Dwo Naṣibaṭi i Abraham, i Itaak,
na i Yakob.*” »[☆]

Yetu akak aji na baka : « Naṣibaṭi awo i
bañaanṅ bajeb, aanwo i bankeṭuṅ. » ³³ Bañaanṅ
banktiinkuluṅ bti bañoṅar ṭi pjukan pi nul.

Uko undëmnunṅ ṭi iko yi bgah bajakunṅ
(*Markuṭ 12.28-34; Luk 10.25-28*)

³⁴ *Bafaritay batiink kē Yetu atëem *bataduk kē
bawaanṅ uṭup aṣë yitiir. ³⁵ Kē alonṅ ṭi baka, anwoonṅ
*najukan Bgah aṣë ṅal pṭaawan Yetu aṣë hepara aji :
³⁶ « Najukan, ṭi iko yi bgah bajakunṅ, uhoṅ udëmnunṅ
dëm ba? »

³⁷ Kē aṣë teema aji : « Nalan Ajugun Naṣibaṭi i nu
na kaṭëbu bti, na uhaaṣu bti, na uṣalu bti. ³⁸ Uko
wanṅ udëmnunṅ ṭi iko yi bgah bajakunṅ. ³⁹ Kē uko
unyeenkunṅ ṭi wa abot adëm kak wii wi : Nalan
atëntu jibi ṅaluṅ uleefu. ⁴⁰ Iko itëb yunṅ iṭonkrën
*Bgah bi Moyit bti na pjukan pi *baṭupar Naṣibaṭi.
»

Krittu na Dayiṭ
(*Markuṭ 12.35-37; Luk 20.41-44*)

⁴¹ Jibi *bafaritay bayitiirunṅ, kē Yetu aṣë hepar
baka aji : « ⁴² we wi naṣaluṅ ṭi *Krittu ba? Awo
abuk in ba? »

Kē bateema aji : « Awo *abuk Dayiṭ. »

⁴³ Kē Yetu aṣë ji na baka : « Kē hum di di *Uhaaṣ
wi Naṣibaṭi uṭuunṅ Dayiṭ kē aji du'a Ajugun ba? Ul,
anṭiiniinṅ aji :

[☆] 22:32 Ppën 3.6.

44 “Naşibaŋi Ajugun aji na Ajugun :

*Ťoon ŧi kañen naan kadeenu
te ndoo ndo başooradu
ido kapafna baka ihoŧ.”*[☆] »

45 Yetu akak aji : « Keeri, woli Dayiŧ aji du Krittu Ajugun, hum di di ahilanuŋ kawo kak Abuk Dayiŧ? »
46 Nin alon ŧi baka aanhinan ateema. Kapëna unuur mënŧ nin alon aankak añoom phepara uko ulon.

23

*Pŧaafara bajukan Bgah na bafaritay
(Markuŧ 12.37-40; Luk 11.39-52; 20.45-47)*

1 Kë Yetu aşë ŧiini na pntuk pi bañaan na baŧaşarul aji na baka :
2 «*Bajukan Bgah na *bafaritay baŧo ŧi pŧij pi *Moyit. 3 Nadoon kado nabot nado kaŧaş iko bti yi baktupanan, naşë nawut pdo kado uko wi bajaan bado : ŧiki baji baŧup kaşë wo baanji bado uko wi baŧupun. 4 Baji batan idaaŧ idiŧ kaŧu bañaan pkuņa ya, bukal ŧi ŋleef ŋi baka başë pok pdeen pkoñ ploolan ŧañ pŧenk baka. 5 Ťi iko bti yi bakdolun baji bala pwinana ŧi bañaan ukaan kë kako ki bajaan baŧu Uŧup wi Naşibaŋi katan ŧi bkow na iñen yi baka kaji kadëm. Iñen yi imişa yi baka ikak aji ihaan maakan*. 6 Baji baŋal pŧo ŧi iŧij innuurnaaniin woli bawo du dko di ufettu kabot kaŋal pŧo kadun du *itoh iñehanaani. 7 Baji baŋal bañaan banohntën baka ŧi dko di bañaan kabot kaŋal bañaan bado kadu baka “Najukan”.

☆ **22:44** Kañaam 110.1.   * **23:5** Bayuday baji bado iko ilon yi bapiitun Uŧup wi Naşibaŋi kaleşna wa. Ital iniilu inwoon ŧi iñen yi imişa yi baka ikak aji ileşan baka Uŧup wi Naşibaŋi.

8 « Kë an, nawutan kado bañaan bado kadu'an "Najukan"; an bti nañaari abot akaha najukan aloolan tañ. 9 Nawutan kado kado ñaan alon kaji Aşinan ti mboş ; nakaha Aşinan aloolan, anwoon du bați. 10 Nawutan kado badoo badu'an "Nayafan"; nakaha nayafan aloolan, anwoon *Krittü. 11 Anwoonuñ naweek ti an aklun kawo nalempar batëntul. 12 Ñaan ankdëmanuñ bkowul balun kawalana, kë ñaan ankwalanuñ bkowul balun kadëmana. »

Pwuţan pi bafaritay

13 Yetu akak aji : « Nawuţani an *bajukan Bgah na an *bafaritay an nanwoon balagare, nanjaan naneenan bañaan pneej du *Pşih pi Bați. Naanji naneej da an ti nleefan kë naanji nawut banjalun pneej baneej! 14 [Nawuţani an bajukan Bgah na an bafaritay balagare, naji nade bka bti bi baat bayot kabot kajon ti pñehan Naşibați pa pwinana. Ukaan kë Naşibați aklun kakoban kakob kandëmnun maakan.]

15 « Nawuţani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, an biki pkakan ñaan aloolan ti udolade wi nan pajaan paţu namuur idëk na ntaak. Woli naka'a, naji nadola ataañ na pneej infernu nyaaş ntëb kapelan.

16 « Nawuţani, an bayuuj bgah banwoon bakuul, nanjaan naji : "Woli ñaan ajej *Katoh Kaweek ki Naşibați amehnaana, uunwo ukoolan ; bë woli ñaan amehna ti uwuuru wi katoh ki Naşibați, awo i kado uko wi ajakuñ."

17 « An bawaan şşal, an bakuul! we udëmnun; uwuuru wa këme katoh ki Naşibați kandoluñ kë

uwuuru mēnt̄ uyimani? ¹⁸ Nakak aji naji : “Woli ñaañ amehna ʔi *bliit bi mngur, uunwo ukoolan, bē woli ñaañ amehna ʔi iko inʔejanuñ ʔi ba, awo i kado uko wi ajakuñ.” ¹⁹ An bakuul, we udēmnuñ: iko inʔejanuñ ʔi bliit bi mngur kēme bliit bi mngur bankakanuñ iko mēnt̄ kē iyimani? ²⁰ Pmehna ʔi bliit bi mngur pawo pmehna ʔi ba na ʔi iko bti inwoon ʔi ba. ²¹ Kē pjej Katoh Kaweek ki Naʔibaʔi kamehnaana pawo pmehna ʔi ka na ʔi anfētuñ ka. ²² Pmehna ʔi baʔi pawo pmehna ʔi pʔij pʔihni pi Naʔibaʔi na ʔi anʔoon ʔi pa.

²³ « Nawuʔani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, nanjaan nawul kafah ki Naʔibaʔi ʔi iko bti yi nakjaarun kadoo wul impoʔeʔaanuñ maakan aʔe wo naanji nado uko unkaanuñ udooni ʔi iko yi bgah bajakuñ: pwo natool, pñaga, na pfiyaar Naʔibaʔi. Yan yi yi nawoon i kado lah kaʔe kawut kaʔilma indukiin ²⁴ An bayuuj bgah banwoon bakuul, nanjaan natēntan poot pi nan pa ppēnan uwu kaʔe yoor unʔaam wi pnkunkaali.

²⁵ « Nawuʔani an bajukan Bgah na bafaritay an nanwoon balagare, naji nawent ikoopa yi nan na iraata yi nan bnuura ʔi bdig, meet̄ daʔe tum na iko yi kakiij na kafeer. ²⁶ Iwi nafaritay nakuul, duniin iwent kakoopa na praata meet̄, bdig bahilna bajinʔ.

²⁷ « Nawuʔani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare nanjaan nawo ji ihēr yi babomanuñ: iji inuura ʔi bdig, meet̄ kaʔe tum na imoh na iko impuʔuñ. ²⁸ Kē hēnk di di nawoon, naji nawo wo ji bañaañ batool ʔi kadun ki bañaañ, aʔe tum na kalagare na buʔaan ʔi nħaaʔan meet̄.

²⁹ « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare, nanjaan naniw ihër yi *baṭupar Naşibaṭi kabot kaboman ihër yi batool, ³⁰ kaşë kaji ṭi uşal : “Woli ṇwo laalan da ṭi wal wi başinun, ṇenknaakiir na baka katul pñaak pi baṭupar Naşibaṭi.” ³¹ Hënk naji nadinan kë nawo babuk bambiinṇ afinṇ baṭupar Naşibaṭi. ³² Nabaañëş uko wi başinan babinṇ ajun.

³³ « An ṇpula, pntuni pi ṇnfunan! Hum di di nakhinanunṇ kabuur kakob, kawo naankneej infernu? ³⁴ Waṇ ukaaṇ kë nji kayil baṭupar Naşibaṭi, bañaanṇ banwoonṇ na uşal untuṇa, na bajukan : nalunṇ kafinṇ balonṇ, kapaṇṇ ṭi kruṭ, nalunṇ kafud balonṇ itintël du *itoh iñehanaani yi nan, kabot kadookar na baka na ṇbeeka. ³⁵ Hënk, pñaak bti pi bañaanṇ batool pi natulunṇ ṭi mboş pahilna pakak ṭi an, du pkeṭ pi Abel natool te du pi Takariya, abuk Baraki, i bafinunṇ ṭi dko danwoonṇ ṭi ptoof pi umeeşa wi bṭejan na *dko dyimanaan di Katoh Kaweek ki Naşibaṭi. ³⁶ Dṭupan na manjoonan, kawuunṇ ki kayeenk kakob ki iko mënṭ bti iktijun. »

*Yetu aṭëgara Yerutalem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ Yetu akak aji : « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaanṇ kfinṇ *baṭupar Naşibaṭi kabot katap biki ayilunṇ ṭi iwi mnlaak, ṇyaaş ṇtum ddo na pṭonkrën babuku jibi uguk ujaanṇ uboof ṇbuk wa, kë ipoki. ³⁸ Hënkunṇ, Naşibaṭi aşaanṇ adukaran katohan. ³⁹ Dṭupan, naankak awinën te unuur wi naklunṇ kaji : “Ñaanṇ ankmbiinṇ ṭi katim ki Ajugun anuurandëni !” »

24

Utoka Katoh Kaweek ki Naşibaţi (Markut 13.1-4; Luk 21.5-7)

¹ Yetu apên ți *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kē baţaşarul başë ñoga pa pdiimana jibi kadëmi akuţ anuura. ² Kē aşë teem baka aji : « Jëm nawin iko yi bti i? Na manjoonan dţupan, nin plaak paankduka kapaf ți ptënt pa ți bē paankfoma kajot ți mboş. »

Nnuur ŋi mnhaj (Markut 13.5-13; Luk 21.8-19)

³ Yetu aţo du pnkuŋ pi mnoliwera, kē baţaşarul başë bi agaag na a, ahepara aji : « Țupun, lum di di uko waŋ ukwoon, na uko unkyuujun un ubi'u na uba umundu? »

⁴ Kē aţeem aji : « Naţaafaraan baguuran, ⁵ Țiki bañaan baţum baluŋ kabi na katim ki naan, kaji bukal bawoon *Krittu, kaguur bañaan baţum. ⁶ Woli naluŋ atiink ŋgut, abot atiink kē bakţiiniyaan ŋgut, nawutan kalënk : iko mënt iwo i kawo. Kē naşë wo i kame kē uundobi wo uba umundu. ⁷ Uţaak unaţa ugut na uţaak uloŋ, pşih pagut na ploŋ. Ubon uluŋ kawo ți ŋţaak ŋloŋ, mboş mando kaşinţar. ⁸ Iko mënt bti ikwoon ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ñaaţ ankyaan kabuk.

⁹ « Wal mënt baluŋ kamoban kawul bahajanan bafiŋ ; katim ki naan kaluŋ kaţu ŋţaak bti ŋaşooran. ¹⁰ Bañaan baţum baankak afiyaarën, bado kawaapar kabot kaşoorad. ¹¹ Baţum baluŋ kaţilan kaji bawo *baţupar Naşibaţi kaguur bañaan baţum. ¹² Buţaan dadëm maakan bañaan badoo bakak baankak aŋalad. ¹³ Kē ñaan anşaan amëban ți nji aliint ŋnuur bti, uŋ mëntan aluŋ kabuur.

14 Baluŋ kaŋup *Uŋup Ulil Unuura wi *Pŋih pi Baŋi wi ŋi umundu bti, bañaan bti bahilna batiink wa. Wal mēntan wi wi uba umundu ukbiin. »

*Unoor uweek
(Markuŋ 13.14-23; Luk 21.20-24)*

15 Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuŋaan maakan unjaan uŋopan, wi *Daniyel *Naŋupar Naŋibaŋi aŋiiniyaanuŋ kē uwo ŋi *dko dyimanaan du Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi – ankleyiiruŋ awo i kayikrēn – 16 bañaan bankwoon du uŋaak wi *Yuda bakeeriin baŋi baya du inkuŋ iweek. 17 Anŋoon du uŋaala awutan kaneejar uko ulon. 18 Anwoon du uŋeeh, awutan kakakar bayeti bi nul! 19 Nnuur mēnt, baat bankwoon na iyiŋ, na bankbootanuŋ bawuŋan. 20 Nañehaan pŋi mēnt pawut kawo ŋi wal wi uŋubal na mpoj kēme ŋi *unuur wi pnoorfēn. 21 Nnuur mēnt ŋawo ŋnuur ŋi mnhaj mnweek. Mn-haj manwoon maambaan kawohara wi umundu uwoonuŋ ; kē mnhaj mntēnt ma maankak aluŋ kawo nin uyaaŋ ulon kak. 22 Kē woli Naŋibaŋi aantiinkŋēn lah ŋnuur mēnt, nin ñaan aankduka duka kado kahefēnt ; kē bañaan biki adatuŋ baŋe ŋu kē atiinkŋēn ŋa.

23 « Wal mēnt, woli ñaan ajakan : “*Krittu awi !” kēme : “Awi moŋ !” Nin nakfiyaara. 24 Bañaan baluŋ kanaŋa kaŋilan kaji bawoon Krittu na *baŋupar Naŋibaŋi. Bado mlagre na iko iñoŋarēnaan pa woli bahilani bado ŋaabar du baka biki Naŋibaŋi ajokuŋ. 25 Aa, dŋupan nawo bame ji uko mēnt ubi udo kaban.

26 « Woli bajakan keeri : “Krittu awi du *pndiiŋ” nawutan kaya da ; kēme woli bajakan : “Awi

amena moŋ” nakfiyaar uko mēntŋ nin. ²⁷ Jibi kaliik liik kajaan kawoona kabaŋ kalonŋ ki baŋi, kajeehan baŋi bti, hēnk di di ubi wi *Abuk Ńiintŋ ukluŋ kawo. ²⁸ Dko di untaam ukeŋnuŋ dul di njujude ŋajaan ŋayit. »

Ubi wi Abuk Ńiintŋ

(Markuŋ 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ Yetu akak aji : « Woli ŋnuur ŋi unoor ŋuŋ ŋaŋɛpa tɛp,

“Unuur uunkak ado katɛr,
pli paankak ado katɛr,

ŋjah ŋajot,

mnhina mi baŋi manŋinɛar✧.

³⁰ Wal mēntŋ, iko inkyuujunŋ kɛ *Abuk Ńiintŋ abi, iwinana du baŋi, knaali ki umundu bti kalunŋ kayewla ; kawin Abuk Ńiintŋ abi ti infɛluŋ yi baŋi na mnhina na mndɛm mweek. ³¹ Alunŋ kayil ŋwanjuŋ ŋi nul ŋabi na plul pweek, ŋayitrɛn baŋaanŋ biki adatuŋ banwoonuŋ ŋtaak bti kapɛna du kabaŋ kalonŋ ki umundu te kalonŋ.

Uhoŋ wi mnko

(Markuŋ 13.28-32; Luk 21.29-33)

³² Yetu akak aŋiini na baka aji : « Natenan ti mnko. Wi inah ijunaŋ jun pluuman, kɛ itoh ipɛni, naji name kɛ pti paŋogi. ³³ Kɛ hēnk, woli nalunŋ awin iko mēntŋ bti, nameen kɛ ubi wi *Abuk Ńiintŋ uŋogi, awunŋ tuŋ plɛman. ³⁴ Na manjoonan, dɛtuŋan kawuunŋ ki kaanktɛp bɛ iko mēntŋ bti iinwinanaa. ³⁵ Baŋi na mboŋ ŋaba, kɛ ŋtuŋ ŋi naan ŋaŋɛ wo ŋaankba. »

✧ 24:29 Itayi 13.10; 34.4.

Nawoon bten

³⁶ Yetu akak aji : « Kë ɥi uko wi unuur mēnt na woori mēnt, nin alon aammee, nin ɥwanjut du baɥi, nin nji Abuk Naɣibaɥi ; Paapa ɥaɳ ameeɳ. ³⁷ Jibi ubiiɳ awo ɥi wal wi *Nowe, hēnk di ukluɳ kawo kak ɥi wal wi *Abuk Ńiint akbiinɳ. ³⁸ Hēnk di uwoon ɥfa ji meel mambi mando kapar awun umundu bti, baɳaan bade, adaan, aniiim, aniiimandēn babuk baka te unuur wi Nowe aneejuɳ ɥi upuur, ³⁹ kē baɳaan baanɣal aji uko ulon ubi, te kē meel mando par aba baka bti. Hēnk di ukwoon ɥi ubi wi Abuk Ńiint. ⁴⁰ Biint batēb bawo du uɥeeh, alon ajejana, alon aduka. ⁴¹ Baat batēb bawo ɥi pɣon, alon ajejana, alon aduka.

⁴² « Nawoon bten, naamme unuur wi Ajugun akbiinɳ. ⁴³ Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh ame wal wi nakiiɳ akbiinɳ na uɥejan, awo bten aankdinan baluɳan uniw wi katohul. ⁴⁴ Ukaan kē an kak, nawo kawo bten, ɥiki Abuk Ńiint abi ɥi wal wi nawoon naankyoonka. »

Nalemp naɥool na nalemp anwoon aanwo naɥool (Luk 12.42-46)

⁴⁵ Yetu akak aji : « In awoon nalemp naɥool natit i ajug katoh akɥuunɳ ɥi kadun ki balemp biki nul, ado kawul baka kafah ki ɳdeey ki baka uwoori ubanle? ⁴⁶ Nalemp i ajug katoh akɥēnkunɳ ɥi ulemp wi aɥu'u luɳ wal wi akkakunɳ, unɳ mēnt anuurandēni. ⁴⁷ Dɥupan na manjoonan, ajug katoh ahankana bka bi nul bti. ⁴⁸ Bē woli nalemp awo nawuɥaan, aji ɥi uɣalul kē ajugul ajon ubi, ⁴⁹ aɣē naɥa akob balemp batēntul, ade adaan na bakuj, ⁵⁰ ajug nalemp mēnt aluɳ kabi ɥi unuur wi awoon aankyoonka, na wal

wi awoonj aammee. ⁵¹ Ahajana bnuura kabot kadola jibi bajaan bado balagare : dul di bakluŋ kawooni, kadeebaŋ kadohrën.

25

Uhoñ wi beegani iñeen

¹ Yetu akak aji na bankntiinkuluŋ: « Kë hënk, *Pşih pi Baŋi paluŋ kawo ji uko wi beegani iñeen banwoonj na ŋkaniya pya kakit naniim. ² Kañeen ŋi baka baanklipara, kë kañeen bandukiinj baklipara. ³ Banwoonj baanklipara bukuŋ bajej ŋkaniya ŋi baka aşë wo baantij ungaant ulonj kak ; ⁴ kë banklipariinj başë ŋij ungaant ŋi ŋmpoban na ŋkaniya. ⁵ Jibi naniim ajonuŋ ubi, kë başë ŋoyeñt bukal bti.

⁶ « Na utejan mnjel, kë pdiim plonj paşë liir aji : “Naniim abi! Napënan nakita.” ⁷ Kë beegani bti başë naŋa aboman ŋkaniya ŋi baka. ⁸ Kë beegani banwoonj baanklipara bukuŋ başë ji na banklipariinj: “Naŋenun ŋi ungaant wi nan, ŋkaniya ŋi nun ŋajëmşaa.”

⁹ « Kë başë teem baka aji : “Nin, wi uundo këş këş ŋfaaşër. Nayaan du bajula nanug wi nan.” ¹⁰ Baŋool pya pnug ungaant, kë naniim aşë bi. Bambomanderuŋ aba kë baneej na a du dko di bniim, kë bgah badëti.

¹¹ « Banwoonj baanklipara wi badukiinj abi, aşë ji : “Naweek, naweek, haabëşun bgah!”

¹² « Kë aşë teem baka aji : “Na manjoonan, dŋupan, mëmme an !” »

¹³ Kë Yetu aşë ji : « Nawoon bten keeri, naamme unuur këme uwoori wi *Abuk Ñiint akbiin. »

*Uhoñ wi balemp biki bawulun itaka
(Luk 19.12-27)*

¹⁴ Yetu akak ahoñ na baka aji : «*Pşih pi Baṭi paluñ kawo ji uko wi ñiint ankyaan bayaaş, aşë du balemparul adukar baka bka bi nul. ¹⁵ Awul baka itaka, andoli inliñuñ na ulemp wi ahinanuñ kado na ya. Awul alon inliñuñ na baluk bi nşubal kañeen, awul alon inliñuñ na baluk bi nşubal nteb, awul nawajantën bi uşubal uloolan, aşë tool ti dko mënt aya pyaanť.

¹⁶ « Nalemp i bawulun baluk bi nşubal kañeen abi jun jun plem na itaka ti dko mënt aka itaka impeluñ uko wi bawululuñ nyaaş nteb. ¹⁷ Kë i bawulun bi nşubal nteb akak ado ji nateek, aka uko wi bawululuñ nyaaş nteb. ¹⁸ Kë i bawulun baluk bi uşubal uloolan aşë jip bhër amen ktaka ki ajugul awululuñ.

¹⁹ « Wi ajug balemp ayaan ajon, aşë tiis, adu balemparul babi baṭupa jibi baduki ado na itaka. ²⁰ Nalemp i bawulun baluk bi nşubal kañeen abi aṭij itaka aji na a : “Naweek, iwulën itaka inliñuñ na baluk bi nşubal kañeen aji nlemp, kë nduk aka uko wi iwulnuñ nyaaş nteb, yii yi.”

²¹ « Naweek kë aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulemp. Ilemp bnuura na uko umpoṭi wi nwuliin. Dwulu umpeluñ wa maakan. Biin iwo ti mnlilan na nji.”

²² « Kë natëbantën i bawulun itaka inliñuñ na baluk bi nşubal nteb abi aji na a : “Naweek, iwulën itaka inliñuñ na baluk bi nşubal nteb, kë nduk aka uko wi iwulnuñ nyaaş nteb, yii yi.”

²³ « Kë naweek aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulemp. Ilemp bnuura na uko

umpoŋi wi nwuliin, dwulu umpelun wa maakan, biin iwo ŋi mnlilan na nji.”

²⁴ « Kë nawajantën i bawulun itaka inlinun na baluk bi uşubal uloolan aşë bi, aji : “Naweek, dme kë iwo ñaan anjooŋun anjaan akit du dko di awoon aantepii kabot kakaaw dko di awoon aanjaari. ²⁵ Dŋi'u ŋi, ukaan kë njip amoy ya ; itaka yi nu yii yi.”

²⁶ « Kë ajugul ateema aji : “Iwi nalemp nawuŋaan, nanşabër! Ime kë dwo ñaan anjaan akit du dko di awoon aantepii kabot kakaaw dko di awoon aanjaari ; ²⁷ kë we ukaan keeri kë iinje itaka yi nwuliin ahankan du naŋeeŋan ba? Inşaan kabuk uko ulon woli dyaar ya. ²⁸ Najedan itaka mënŋ nawul ankaan baluk bi ŋşubal iñeen.” ²⁹ Bawul ankaan, aşë tumandën, kë anwoon aankaa badoo yeenk yeenk uko wi adukanaaniin. ³⁰ Hënkuŋ, nafëlan nalemp nawaan udooni i du bdëm, dul di bakluŋ kawooni, kadeebaŋ kadohrën. »

Unuur wi pwayëş

³¹ Yetu akak aji : « Woli *Abuk Ńiinŋ alun abi na mndëm mi nul agakandër na ŋwanjut bti, aŋo ŋi pŋij pi pşih na mndëm. ³² Bañaan biki ŋŋaak bti ŋi mboş bayit ŋi kadunul, aşë paŋëş baka jibi nayafan ajaan apaŋëş ŋkaneel na ŋpi. ³³ Aŋu ŋkaneel ŋi kañen kadeenu, kaşë kaŋu ŋpi ŋi kamayu. ³⁴ Wal mënŋ wi wi naşih aşaan aji na banwoon ŋi kañenul kadeenu : “Nabiini, an biki Paapa awulun bnuura bi nul, naneejan ŋi Pşih pi Baŋi pi Naşibaŋi abomananan wi umundu upaşnuŋ. ³⁵ Ubon ubi de'ën kë naŋenën kë ndee, kë udaan uŋijën kë naŋenën kë ndaani, dbi wo nayaanŋ, kë nayeenkën, ³⁶ awo mënwo na

imişa, kë nawoharënën, amaak kë nabi pwinën, awo ukalabuş kë nabi pwinën.”

³⁷ « Baťool banwoon ƚi kadeenu bahepara wal mënť kaji : “Ajugun, lum di di ƚwiniin ƚë iwo na ubon ƚë ƚwulu uko ude, aƚal udaan ƚë ƚwulu ƚë idaani, ³⁸ awo nayaanť ƚë ƚyeenku, awo iinwo na imişa, ƚë ƚwoharënu, ³⁹ amaak ƚëme awo ukalabuş ƚë ƚbi pwinu?”

⁴⁰ « Naşih aťeem baka wal mënť kaji : “Na manjoonan, dťupan, uko wi nadolon ƚa alon am-poťęaanu ƚi bayiť naan biki, ƚji i i nadolon wa.”

⁴¹ « Wi wi aşaan ƚji na banwoon ƚi kamayu : “Nalowaan, an nanfëpaniin naya du bdoo banwoon baankjëmşa bi babomanu ƚa Untaayi Uweek na ƚťaşar wa. ⁴² Ubon ubi de’ën, ƚë napok ƚęnen nde, ƚë udaan uťijën bë naanęenen ndaan, ⁴³ dbi wo nayaanť ƚë naanyeenkën, awo mënwo na imişa ƚë naanwoharënën, amaak abot awo du ukalabuş ƚë naambi pwinën.”

⁴⁴ « Bukun mënťan bakak ahepara wal mënť kaji : “Ajugun, lum di di ƚwiniin ƚë iwo na ubon, aƚal udaan, awo nayaanť, awo iinwoh imişa amaak ƚëme awo ukalabuş ƚë ƚęnťenku?”

⁴⁵ « Aťeem baka wal mënť kaji : “Na manjoonan, dťupan, uko wi nawoon naando ƚa alon ƚi bam-poťęaanu biki, ƚji i i nawoon naando wa.”

⁴⁶ « Kë hënk di di baklu ƚaya, balon du mnhaj mi mndani, banwoon baťool baka ubida wi mnťo.
»

26

Uko wi batiinkaruŋ aji bado Yetu
(Markut 14.1-2; Luk 22.1-2; natenan ti Yowan
11.47-53)

¹ Wi Yetu aɕupun uko waŋ bti ašë ji na baɕašarul
: ² « Name kë *Ufettu wi Mbuur uduka ŋnuur ŋtëb,
kë bakluŋ kawul *Abuk Ñiint bahilna bapaŋa. »

³ *Baɕeŋan baweek na bantohi kë bašë yit wal
mënt du uko *naših i baɕeŋan i katim kawoon
Kayif. ⁴ Batiinkar aji bado mntit kamob Yetu kabot
kafiŋa, ⁵ ašë wo baŋal pdo uko mënt ti wal wi
ufettu ti ki baɕi ubeeka ubi ušinɕar.

Naaɕ alon ajeeš Yetu ukëra ujuŋ ulil pɕëkëñ

⁶ Yetu awo du uko Timon i bajaŋ badu namaak
bdoo du ubeeka wi Betani. ⁷ Wi awoon ti pde,
kë ñaaɕ alon ašë bi aŋoga, awo na pɕukar pmpoɕi
pi banugnun itaka itum. Pawo na ukëra ujuŋ ulil
pɕëkëñ untamuŋ maakan. Ajeeš ukëra mënt ti
bkow bi Yetu. ⁸ Wi baɕašarul bawinuŋ uko wi ñaaɕ
adolun badeebaɕ aji : « we uwoon kalat ki? ⁹ Ukëra
wi uhilan lah kawaapana itaka itum, kajej ya kaɕen
bajuuk. »

¹⁰ Kë Yetu ammeen uko wi bajakuŋ ašë ji : « we
ukaŋ kë naknooran ñaaɕ i ba? Uko unuura wi
wi adoluŋ hënk pa nji. ¹¹ Na manjoonan, bajuuk
bawo na an ŋnuur bti, kë nji, mënkwona an ŋnuur
bti. ¹² Ajeešen jeeš ukëra ujuŋ ulil pɕëkëñ wi ti uleef
pa umoy wi naan. ¹³ Na manjoonan dɕupan, dko di
baktupnuŋ *Uɕup Ulil Unuura wi, bakak aɕup uko
wi ñaaɕ i adoluŋ, kalešna'a.

Yudat anwaapuŋ Yetu

14 Wal mēnt, alon ʔi baʔaʂar Yetu iñeen na batēb anwoon Yudaʔ Iʔkariyot, aya du baʔeŋan baweek, 15 aji na baka : « we wi nakwulnuŋ nšē wulan Yetu ba? » Kē bukuŋ bawula ktaka iñeen ŋwajaŋʔ ki baʔakuŋ na unʔaam. 16 Wi wi ajunuŋ pla jibi akdoli kadoo kawula baka.

Pde pbaañšaani

17 Baʔaʂar Yetu babi añoga ʔi unuur uteek wi *ufettu wi ipoom indaʔ ašē hepara aji : « ʦuŋ di di iŋaluŋ nya ŋjuŋna pde pi *Ufettu wi Mbuur ba? »

18 Kē aʔeem baka aji : « Nayaan ubeeka du uko ašē najaka : “Najukan aji : Wal wi naan ubani, du katohu di di nji kadolnuŋ ufettu na baʔaʂar naan.” » 19 Kē baʔaʂarul bado jibi Yetu ajakuŋ na baka, aboman pde pi ufettu.

20 Wi utaakal ubanuŋ, kē Yetu ašē ʔo na baʔaʂarul iñeen na batēb pa pde. 21 Bawo ʔi pde, kē ašē ji : « Dʔupan, na manjoonan, alon ʔi an aluŋ kawaapēn. »

22 Bajooʔan maakan andoli kahepara kaji : « Ajugun, woon nji a i? »

23 Kē aʔeem aji : « Ankʦuuŋ kañen na nji ʔi praata, uŋ mēntan akwulnuŋ! 24 Aa, *Abuk Ńiint awo i kakeʔ jibi upiitaniin ʔi a ʔi Ulibra wi Naʂibaʔi, kē anšaan awula ašē wuʔan! Uhokan lah awo aankbuka. »

25 Kē Yudaʔ, anwaapuluŋ ašē hepara aji : « Najukan, woon nji a i? »

Kē Yetu aʔeema aji : « Ijakuŋ haŋ. »

26 Wi bawoon ʔi pde, kē Yetu ašē jej kapoom, abeeb Naʂibaʔi, akitēʂ ka awul baʔaʂarul ašē ji : « Nayeenkan nade, uleef naan wii wi. » 27 Akak ajej pnkalame pi poot, abeeb Naʂibaʔi, awul baka

aşë ji : « Nadaanan ti pa an bti, ²⁸ pñaaak naan pii pi, paknɕɛjanuŋ bhonɕar, pul paktuliin Naşibaŋi ahilna amiir bañaan batum pjuban pi baka. ²⁹ Kë nşë ɕupan, mënkaak adaan poot pi te unuur wi nji kaluŋ kadaan pa phalu na an, du Pşih pi Paapa. »
³⁰ Bayeeh añaamarën Naşibaŋi, aşë pën atool pya du Pnkuŋ pi Mnoliwera*.

Yetu aɕup kë Piyeer aluŋ kapok kaji aamme'a
(Markuŋ 14.26-31; Luk 22.31-34; natenan ti Yowan 13.37-38)

³¹ Yetu aji na baka : « Uko wi bakluŋ kadolën ti utejan wi nta wi uɕu an bti nadukën. Kë hënk di di upiitun ti Ulibra wi Naşibaŋi aji : “*Dkob nayafan kafin, nkaneel ni batani nşë nawayşër.*”[☆] ³² Woli dluŋ anaŋa ti pkeɕ, kajotan kadun du Galilay. »

³³ Piyeer aŋini na a wal mënɕ aji : « Woli uko wi bakdoliin uɕu kë bañaan bti baduku, nji mënkduku. »

³⁴ Kë Yetu aşë teema aji : « Na manjoonan dɕupu, ji uguk udo kahaan nta di, ipok pme'ën nyaaş nɕwajanɕ. »

³⁵ Piyeer kë aşë ji na a : « Udole wo pkeɕ keɕ na iwi, mënkpok kaji mëmme'u. » Kë baɕaşarul bti bakak aji haŋ.

Pñehan pi Yetu du Gettemaniya
(Markuŋ 14.32-42; Luk 22.40-46)

³⁶ Wal mënɕ kë Yetu aşë ban na baɕaşarul du dko dluŋ di bajaan bado Gettemaniya aşë ji na baka : « Naɕoon ti, dya du kadun kañehan Naşibaŋi. » ³⁷ Ajeŋ na a Piyeer, na babak Tebede batëb, aşë jun ptiink

* **26:30** Pnkuŋ pi mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti di Oliveira, Mount of Olives.” ☆ **26:31** Fakariya 13.7.

pjooṭan na mnhaj ṭi uhaaṣ wi nul. ³⁸ Aji na baka wal mēnt; « Uhaaṣ wi naan ujooṭani, pjooṭan mēnt padit maakan kē ndoo kita. Nadukiin ṭi nawo bten. »

³⁹ Kē wi ajohariin aya low btiisu aṣē jot afēt kaara ṭi mboṣ añehan Naṣibaṭi aji : « Paap, woli uhinan kawo, lowaan pnkalame pi mnhaj mi ṭi nji, uṣē uwut kawo jibi nṣaluṅ, uwoon jibi iṅaluṅ. » ⁴⁰ Akak aṣē ṭenk baṭaṣarul kē bakṅoyēnt, kē aṣē ji na Piyeer : « Naandoo hilan awo bten na nji uwoori uloolan ṭañ! ⁴¹ Nawoon bten nado kañehan nawutna kajot ṭi kaguuru. Nḥaaṣ ṇi nan ṇaṅal maakan pdo bnuura, kē ṇleefan ṇaṣē biiṣna. »

⁴² Akak aya uyaas utēbantēn alow baka añehan Naṣibaṭi aji : « Paap, woli pnkalame pi mnhaj pi paanhilan pṭēp bē mēnkdaan pa, uko wi iṅaluṅ ukeeriin udolana! » ⁴³ Akak kak, aṭenk baṭaṣarul kē bakṅoyēnt, ṭiki kēṣ ki baka kadiṭ bṅoy.

⁴⁴ Akak aduk baka aya uyaas uwajantēn pñehan Naṣibaṭi, akakalēṣ uko wi ajakuṅ. ⁴⁵ Akak wal mēnt du baṭaṣarul aṣē ji na baka : « Nahuma kaṅoyēnt abot anoorfēn? Wal wi *Abuk Ñiint akwulaniin ṭi iñen yi bado buṭaan uñogi. ⁴⁶ Nanaṭiin ṇya! Nate-nan, ankwulnuṅ awii wi. »

Yetu amobanaa

(Markut 14.43-50; Luk 22.47-53; natenan ṭi Yowan 18.2-11)

⁴⁷ Yetu ahum kaṭiini, kē Yudaṭ, anwoon alon ṭi banjañan iñeen na batēb, aṣē wuj na pnṭuk pi bañaan banwoon na ikej na induk. *Baṭeṅan baweek na bantohi bayiluṅ baka. ⁴⁸ Yudaṭ an-waapulun aji na baka hēnk di di bakmeenun ṇaan

mënt; « I nji kamookuŋ, ul a, namobana. » ⁴⁹ Wi abanaan ban aňog Yetu, ašë ji na a : « Dwulu mboš, najukan » ašë mooka.

⁵⁰ Kë Yetu ašë ji na a : « Nanoh, doon uko wi ibiin pdo†. » Kë bukundu bašë dëpa ti a amoba. ⁵¹ Alon ti bangakandëruŋ na Yetu atoot kakej abi fal fal kabaŋ ki nalempar *naših i baŋejan. ⁵² Kë Yetu ašë ji na a : « Kakaan kakej ki nu ; baňaan bti bankjejuŋ ikej baluŋ kakeŋna kakej. ⁵³ Iŝal aji mënhi kadu Paapa i, awulën ti dko mënt uko umpeluŋ ŋwanjuŋ iñeen-week-iñeen ŋyaaš iñeen-ŋtëb? ⁵⁴ Woli ddo haŋ, hum di di uko wi bapiiŋuŋ ti Ulibra wi Našibaŋi uhilanuŋ kadolana keeri? Wul ujakuŋ aji uko mënt uwo kadolana. »

⁵⁵ Wi wi Yetu ašaan aji na pntuk pi baňaan puŋ; « Dwo nado buŋaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk? Nnuur bti dji kaŋo du *katoh ki Našibaŋi kajukan, kë naammobën. ⁵⁶ Kë iko bti inkdolaniin hënk iwo iko yi *baŋupar Našibaŋi bajakuŋ ti Ulibra wi nul. » Baŋaŝarul bti baŋi aduka.

Yetu du uruha wi bayuday

(Markuŋ 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; natenan ti Yowan 18.12-24)

⁵⁷ Bammobuŋ Yetu baňooŋa du uko Kayif *naših i baŋejan di *bajukan Bgah na bantohi bayituŋ. ⁵⁸ Kë Piyeer ašë wo du kalowan aŋaša te da ; aneej ti blay ašë ŋo na balemp aten jibi uko ukbiin kabaaňšaan.

⁵⁹ *Baŋejan baweek na biki *uruha bti bala uko ulon utapar Yetu kadolna akeŋ. ⁶⁰ Baňaan baŋum

---

† **26:50** Doon ulemp wi nu : Npiit ŋlon ŋaji : we ukaan kë ibii?

badoo bi atapara iko ilonj kē iinkēša kēş. Kē batēb balonj babaañşaanunj pbi, ⁶¹ aşē ji : « Ņiintj i aji ahilan kafom *Katoħ Kaweek ki Naşibaţi kabot kaniw ka ŧi ŋnuur ŋwajanŧ. »

⁶² Kē naşih i baţenjan aşē naţa aji na a : « Iinkteem i? Iintiink uko wi bañaan biki baktupunj ŧi iwi i? »

⁶³ Kē Yetu ayompa yomp.

Kē akak aji na a : « Dñehanu, ŧi katim ki Naşibaţi ajug ubida, ŧupun me iwoonj *Krittı Abuk Naşibaţi. »

⁶⁴ Kē ateema aji : « Iji haŋ. Dŧupan kak, hēnkuŋ, nawin *Abuk Ņiintj aŧo du kañen kadeenu ki Naşibaţi anhiniinj iko bti ; nawina kak abi na infēluŋ yi baţi. »

⁶⁵ Wal mēntj, kē naşih i baţenjan aşē tow imişa y i nul‡ aşē ji : « Akar Naşibaţi! Ņkak anuma uko ulonj i? Natiinka hēnkuŋ kē akar Naşibaţi. ⁶⁶ We wi naşaluŋ ŧi uko waŋ ba? »

Kē bateem aji : « Aduknaanaa, awo i kakeŧ. »

⁶⁷ Wi wi başaanj atēfjēra ŧi kaara, aşuuka abot akoba iñen ŧi ijeem ⁶⁸ aşē ji na a : « Iinji iwo Krittı Naşupar Naşibaţi i? ŧupan ñaan ankobiinj keeri. »

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Markuŧ 14.66-72; Luk 22.56-62; natenan ŧi Yowan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Piyeer aŧo wal mēntj ŧi blay du bdig, kē nalemp ñaaŧ alonj añaoga aşē ji : « Iwi kak ibi wo na Yetu i utaak wi *Galilay. »

⁷⁰ Kē Piyeer aşē pok ŧi kadun ki bañaan bti aji aamme uko wi ñaaŧ aktupunj hēnk. ⁷¹ Akak apēn aya

‡ 26:65 Ptow imişa : Ado do haŋ ayuujna kē ŧi ul uko wi Yetu ajakuŋ uwo buţaan bweek maakan.

umban wi plëman kë ñaaf nalemp alon akak awina ašë ji na bañaan banwoon da : « Abi wo na Yetu i ubeeka wi Nataret. »

⁷² Kë akak apok, ado mehna. Aji na baka : « Mëndo me me ñiinŋ i. »

⁷³ Bakak aŋo ntiinku, kë balon ŋi banwoon da bašë bi añaŋa ašë ji : « Iwo na baka na manjoonan, idoo ŋup ŋup ji biki Galilay. »

⁷⁴ Kë ašë mehna aji na Našibaŋi afëpa woli aantŋup manjoonan, awo ŋi pji « Mëmme ñiinŋ i. » ŋi dko mënŋ, kë uguk ušë haan. ⁷⁵ Kë Piyeer ašë leš uko wi Yetu abiinŋ ajaka : « Ji uguk udo kahaan, ipok nyaaš ŋwajanŋ kaji iimme ën. » Apën bdig ašë wooni maakan.

27

Pkeŋ pi Yudat

(Markuŋ 15.1-2; Luk 22.66; natenan ŋi Yowan 18.28)

¹ Na nfa kub, *baŋenŋan baweek na bantohi bayu-day bti bayiti, atiinkar aji bafinŋ Yetu. ² Wi wi baŋaan atana, ašë ñooŋa awul *Pilata nantuŋa i utaak mënŋ.

³ Yudat anwaapunŋ Yetu awin wal mënŋ kë baya kafinŋa, ašë ŋëga akakan *baŋenŋan baweek na bantohi ktaka iñeen ŋwajanŋ ki baŋaknuŋ untaam. ⁴ Aji na baka : « Djubani, wi nwulanaŋ ñaanŋ anwoon aando nin ukoolan. »

Kë bašë teema aji : « Nëmme, utenu. » ⁵ Afël wal mënŋ itaka ŋi *Katoh Kaweek ki Našibaŋi ašë pën aya ayuuladiir.

⁶ Baŋenŋan baweek bajej itaka yunŋ ašë ji : « Bgah bi nun baneenan nŋu itaka yi du dko dhankni itaka di Katoh ki Našibaŋi ŋiki iwo yi pñaak. » ⁷ Baŋiini

atiinkar aşë nug na itaka mënt « uʔeeh wi naniw idunk » ado dko dmoyni bayaanʔ. ⁸ Ukaan kē te hēnkun baji badu uʔeeh mënt « uʔeeh wi pñaak. » ⁹ Wal mënt wi wi uko wi Yeremiya *Naʔupar Naʔibaʔi abiin aʔup udolaniin: « *Bañaan biki *Iʔrayel baji ktaka iñeen ɲwajanʔ ki baʔaknuŋ untaam ki ki baknugnuluŋ.* ¹⁰ *Bajej ya anugna uʔeeh wi naniw idunk jibi Ajugun ajaknuŋ.* »[☆]

Yetu du kadun ki Pilat

(Markut 15.2-5; Luk 23.3-5; natenan ʔi Yowan 18.33-38)

¹¹ Yetu anaʔ du kadun ki *Pilat nantuŋa, kē aşë hepara : « Iwi, iwoon naʔih i *bayuday i? »

Kē ateema aji : « Ijakun haŋ. »

¹² *Baʔeŋan baweek na bantohi bawo ʔi pʔapara iko itum, kē aanteem baka.

¹³ Kē Pilat aşë ji na a : « Iintiink iko yi baktapariin bti i? »

¹⁴ Kē aanteema teem, kē Pilat adoo ñoŋar maakan.

¹⁵ *Ufettu wi mnjeeh undoli, nantuŋa aji wutan nakalabuʔ, i bañaan baŋaluŋ awutan. ¹⁶ Kē uʔë ka wal mënt nakalabuʔ i katim kapēnaliin i bajaan bado Barabaat. ¹⁷ Wi wi Pilat aʔaan aji na pntuk panyitun da : « Ahon ʔi baka i i naŋaluŋ nwutanan ba, Barabaat kēme Yetu i bajaan bado *Krittu? » ¹⁸ Ame bnuura kē banwuluŋ Yetu bakuja kuj ukaan kē baʔija a.

¹⁹ Kē wal wi aʔoon du *uruha awayëʔ, kē aharul aşë yil kē baji na a, awut kaneej ʔi bʔup bi ñiint naʔool un, ʔiki aʔu nʔa kē anoor maakan ʔi nʔaafi.

☆ **27:10** Fakariya 11.12-13; Yeremiya 32.6-9.

²⁰ Baŕejan baweek na bantohi bawuuk pntuk paji bawutan Barabaat baŕe bado bafin Yetu. ²¹ Kë nantunja akak ayeenk bŕup ahepar baka aji : « Ahon ŕi baka i i naŕaluŕ nwutanan? »

Kë bateem aji : « Barabaat. »

²² Akak ahepar baka aji : « Kë we wi mbaan ado keeri na Yetu i bajaan bado Krittu ba? »

Kë baji bukal bti : « Paŕana. »

²³ Kë akak ahepar baka : « Buŕaan bhon bi bi adolon ba? » Kë bakhuuranaara huuran maakan aji : « Paŕana! »

²⁴ Wi Pilat awinun kë aankak ahil pdo uko ulon, kë baŕnaan babot ahuuranaara huuran maakan, kë aŕe jej meel aŕnow iŕnen ŕi kadun ki baŕnaan bukun aŕe ji : « Dpënan bkow naan ŕi pŕnaak pi ŕiintŕ i. An nakmeen. »

²⁵ Kë baŕnaan bti bateem aji : « Pŕnaak pi nul pakakan ŕi un, na ŕi babukun. » ²⁶ Wal mënŕ, awutan baka Barabaat aŕe do kë bakob Yetu na itintël abaa wula baya bapaŕa ŕi krut.

Bangoli baben Yetu

(Markut 15.16-20; natenan ŕi Yowan 19.2-3)

²⁷ Bangoli biki *Pilata nantunja baŕnooŕ wal mënŕ Yetu du blay bi katoh ki nantunja aŕe du batënŕ baka bti kë babi afooya. ²⁸ Bawohëŕa imiŕa aŕe ŕu'a bayeti bjeenk. ²⁹ Wi wi baŕaan aŕiir ukël wi iyiw afuutaŕa, abot ajej pmul plon aŕu'a ŕi kaŕnen kadeenu*. Baŕup wal mënŕ ŕi kadunul aŕe beŕa aji na a : « Nwulu mboŕ, iwi naŕih i *bayuday! » ³⁰ Batëfjëra akuŕ ajej pmul puŕ akoba ŕi bkow. ³¹ Wi

* **27:29** ŕi utaak mënŕ baŕih baji bafuuta kabot kamëban pmul ŕi kaŕnen.

babenulun akëšan, bawohëša bayeti akakana imiša yi nul ašë ñooŋa pya kapan du krut.

Yetu du krut
(*Markut 15.21-32; Luk 23.26-43; natenan ŋi Yowan 19.16-24*)

³² Wi bakpënuŋ, bayit na ñiinŋ alon i ubeeka wi Tiren anwoon katim ki Timon, ašë ŋu'a pkuŋa krut di Yetu. ³³ Baban dko di bajaan bado Golgota uwoon « dko di kaheem ki bkow. » ³⁴ Bawul Yetu poot pannaakrënuŋ na bko btaakŋaan, kë aŋem pa ašë pok pdaan. ³⁵ Bapaŋa ŋi krut abot ado kanuŋ na mnlaak ahilna afaaŋiir imiša yi nul. ³⁶ Wi wi baŋaan aŋo ayeŋa. ³⁷ Bapiit ŋi bkowul duuŋ uko unkaan kë baŋu'a pkeŋ aji : « I, awoon Yetu naŋih i *bayuday. » ³⁸ Bakak apaŋ balat batëb, alon ŋi kadeenu ki nul, undu du kamayu.

³⁹ Banktëpuŋ bawo ŋi pkara abot abët bëŋan ikow aji : ⁴⁰ « Iwi inhinanuŋ katok *Katoŋ Kaweek ki Naŋibaŋi kašë kaniw ka ŋi ŋnuur ŋwajanŋ, buuraan uleefu. Woli iwo Abuk Naŋibaŋi heliin ŋi krut! »

⁴¹ *Baŋeŋan baweek na *bajukan Bgah na bantohi bakak abeŋa aji : ⁴² « Abuuran balon ašë wo aanhinan pbuuran uleeful! Aji awoon naŋih i *Itrayel, aheliin keeri ŋi krut, ŋšë ŋfiyaara! ⁴³ Aanhaŋ Naŋibaŋi i? Akeeri buurana, woli aŋala. Mënŋ ul ajakuŋ aji awo Abuk Naŋibaŋi i? » ⁴⁴ Balat biki bapaŋuŋ na a bado kak akara haŋ.

Pkeŋ pi Yetu
(*Markut 15.33-39; Luk 23.44-48; natenan ŋi Yowan 19.28-30*)

⁴⁵ ŋi udiin unuur, unuur umara mara awunana, kë bdëm bawala ŋi umundu bti, ado ŋwoori ŋwajanŋ.

⁴⁶ Wi udoon uko ji ηwoori ηwajant, Yetu kë aşë do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama tabaktani† » uwoon: « Naşibaţi, Naşibaţi, we ukaan kë iwutën? »

⁴⁷ Balon ți banwoon da wi batiinkulon aşë ji « Awo ți pdu *Eli *Naţupar Naşibaţi. »

⁴⁸ Ți dko mënţ, kë alon ți baka aşë ți ajej kalëmënt atoop ți poot ptaaktaan atan ka ți pmul awula adaan. ⁴⁹ Bandukiin kë başë ji na a : « Wutan! Nten me Eli abi kabuurana! » ⁵⁰ Wi wi Yetu akaan ado pdiim pweek aşë jëmşaa. ⁵¹ Wal mënţ, blaañ bkëm maakan banjaan baneenan bañaan pneej du *dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweek ki Naşibaţi batowa ți ptoof. Kë mboş mankuţ aşinţar, mnlaak mnweek mantowaa, ⁵² kë ihër ihaabşaa, banfiyaaruņ Naşibaţi batum bankeţuņ kë banaţaa. ⁵³ Bapën ți ihër yi baka, kë wi Yetu anaţiin ți pkeţ kë başë neej ți Yerutalem ubeeka uyimanaan, di bañaan batum bawinuņ baka.

⁵⁴ Wi naweek i bangoli iñeen-week baromeņ na bangoli bankyeņuņ Yetu bawinuņ kë mboş mankşinţar abot awin uko unktëpuņ, balënk maakan aşë ji : « Na manjoonan, i awo Abuk Naşibaţi. »

⁵⁵ Baaţ batum banţaşnuņ Yetu du *Galilay aţënka banaţ alow aten. ⁵⁶ Bi Mariya i utaak wi Magdala, na Mariya anin bi Yakob na Yotef, na anin babak Tebede bawo ți baaţ mënţ.

*Umoy wi Yetu
(Markut 15.42-47; Luk 23.50-56; natenan ți
Yowan 19.38-42)*

---

† 27:46 Eloy, Eloy, lama tabaktani Kañaam 22.

⁵⁷ Wi utaakal ubanuḡ, kē ñiintḡ alonḡ nayok i ubeeka wi Arimati aṣē bi. Katimul kawo Yotef, awo kak naṭaṣar Yetu. ⁵⁸ Aya awin *Pilat, aṣē hepara puum pi Yetu. Kē Pilat ado kē bawula pa. ⁵⁹ Yotef ajej puum, abootan ṭi blaañ bfaatal feh ⁶⁰ aṣē ṭu pa ṭi bhēr bi nul bi abaanḡ ado do kē bajipa ṭi kabanḡ ki plaak. Wi wi aṣaanḡ ado kē bakēl plaak pweek atuhna ba aṣē tool. ⁶¹ Mariya i ubeeka wi Magdala na Mariya natēbantēn bawo da wal mēntḡ, aṭo ataḡ na bhēr.

Bañaanḡ bankyeḡuḡ bhēr

⁶² Unuur ujintḡ, unuur mēntḡ uwoonḡ unṭaanuḡ wi pbomandēr pa *unuur wi pnoorfēn, *baṭeḡan baweek na *bafaritay bayitiir aya du *Pilat, ⁶³ aji na a : « Naweek, ḡleṣ kē naṭilan i aṭup wi ahumuḡ najeb aji ṭi ḡnuur ḡwajanṭḡ anaṭa ṭi pkeṭḡ kakak najeb! ⁶⁴ Doon bado kayeḡ bhēr bnuura te unuur uwanṭēn, kaṭi baṭaṣarul babi bakiiḡ puum baṣē baji na bañaanḡ anaṭa ṭi pkeṭḡ. Nṭilan mēntḡ ḡadēm kapel ḡteek. »

⁶⁵ Pilat kē ateeḡ baka aji : « Naka bangoli. Naṭuun baka bayeḡ jibi naḡaluḡ. » ⁶⁶ Kē baya do kē bakyeḡ bhēr : baniw plaak pantuhnḡuḡ bhēr aṣē do bayeḡ kē banaṭi.

28

Pnaṭa ṭi pkeṭḡ pi Yetu

(Markuṭ 16.1-10; Luk 24.1-12; natenan ṭi Yowan 20.1-10)

¹ Wi unuur wi pnoorfēn uṭēpuḡ, ṭi unuur uteek wi kanēm na nfa kub, bi Mariya i ubeeka wi Magdala na Mariya natēbantēn kē baṣē ya pten

bhër. ² Ți dko mënț, kē mboș manșë șințar maakan, kē uwanjūt ulonj wi Ajugun ușë walnaana bați abi akël plaak așë Țo Ți pa. ³ Ujeeh ji kaliik liik kē imișa yi wa ibot awo ifaatal feh. ⁴ Bayeņ balënk maakan akat kat. Bawo ji bankețuņ.

⁵ Kē uwanjūt ușë ji na baat bukuj: « An, nawutan kalënk : dme kē nala Yetu i bapaņuņ. ⁶ Aanwo Ți, anața Ți pkeț jibi abiiņ ațup. Nabiin naten dko di abiiņ apiințna. ⁷ Nataraan naya națup bațașarul kē anața Ți pkeț, ajotan kadun aya *Galilay ; dul di nakyaan kawinna. Waņ wi wi nwoonj i kațupan. »

⁸ Bataran pduk dko di bhër, balënk abot awo na mnlilan mweek, ați pya kațup bațașar Yetu uko unțepuņ. ⁹ Kē Ți dko mënț, kē Yetu așë pën awinana Ți kadun ki baka aji : « Dwulan mboș. » Kē baat bașë ñoga ajot Ți ihoțul, adëmana. ¹⁰ Kē așë ji na baka : « Nawutan kalënk. Nayaan naji na bayiț naan baya Galilay, dul di di bakyaan kawinnën. »

Nșilan ņi baweeek biki bayuday

¹¹ Wi baat bakyaan na bgah, kē balonj Ți bayeņ bașë neej Ți ubeeka akakalëș *bațeņan baweeek uko bti unțepuņ. ¹² Kē bukuj bașë yit na bantohi atiinkar awul bangoli itaka itum, ¹³ așë ji na baka baji : « Bațașarul babi na utejan akiij puum wi ņwoonj Ți bņoy. » ¹⁴ Bakak aji na baka woli nantuņa amee, bukal kațiini na a awut kanooran baka. ¹⁵ Bangoli bayeenk itaka yuņ abot ado uko wi bajakuņ na baka, kē hënk di bakțiiniyaanuņ uko mënț te hënkuj Ți *bayuday.

Yetu Ți kadun ki bațașarul

(Markut 16.14-18; Luk 24.36-49; natenan Ți Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjaňan 1.6-8)

¹⁶ Baṭaṣar Yetu iñeen na aloŋ baya *Galilay, du pnkuŋ pi Yetu ajakuŋ na baka baya kayit. ¹⁷ Kë wi bawinuluŋ, aṣë ŋup adëmana ; kë baloŋ baṣë wo ha na ŋṣal ŋtëb. ¹⁸ Yetu aňog, aṣë ji na baka : « Naṣibaṭi awulën mnhina bti du baṭi na mboṣ. ¹⁹ Nayaan keeri, nado bañaan biki umundu bti bado kaṭaṣën, nabattaarën baka ṭi katim ki Aṣin naan, ki Abukul na ki *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, ²⁰ najukan baka pdo kaṭaṣ iko bti yi njakanan nado kado. Natenan : dwo na an na ŋnuur bti te uba umundu. »

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

c

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c